

รายงานการวิจัยนักศึกษาระดับปริญญาโท
เรื่อง

กระบวนการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม
ของนักเรียนโรงเรียนบ้านแวงประชารัฐบำรุง

The Process of Implementing the Moral Development Project
of the Students of Banwang Prachabamrung School

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ศิรินทร์ทิพย์ ศิริภักดิ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

2561

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

(งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ปีงบประมาณ 2560)

รายงานการวิจัยนักศึกษาระดับปริญญาโท
เรื่อง

กระบวนการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม
ของนักเรียนโรงเรียนบ้านแว่งประชารัฐบำรุง

The Process of Implementing the Moral Development Project
of the Students of Banwang Prachabamrung School

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ศิรินทร์ทิพย์ ศิริภักดิ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

2561

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

(งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ปีงบประมาณ 2560)

รายงานการวิจัยนักศึกษาระดับปริญญาโท
เรื่อง

กระบวนการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม
ของนักเรียนโรงเรียนบ้านแว่งประชารัฐบำรุง

The Process of Implementing the Moral Development Project
of the Students of Banwang Prachabamrung School

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ศิรินทร์ทิพย์ ศิริภักดิ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

2561

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

(งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ปีงบประมาณ 2560)

รายงานการวิจัยนักศึกษาระดับปริญญาโท
เรื่อง

กระบวนการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม
ของนักเรียนโรงเรียนบ้านแวงประชารัฐบำรุง

The Process of Implementing the Moral Development Project
of the Students of Banwang Prachabamrung School

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ศิรินทร์ทิพย์ ศิริภักดิ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

2561

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

(งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ปีงบประมาณ 2560)

ชื่อเรื่อง : กระบวนการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน
โรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง

ผู้วิจัย : นางสาวศิริรินทร์ทิพย์ ศิริภักดิ์

ปริญญา : ครุศาสตรมหาบัณฑิต (วิจัยและประเมินผลการศึกษา)
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

อาจารย์ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล วรคำ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรวาท ทองบุ

ปีการศึกษา : 2561

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง การวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษากระบวนการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนปฏิบัติที่ดี กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหาร และครูโรงเรียนโคกเมฆประชาพัฒนา จำนวน 7 คน และระยะที่ 2 ศึกษากระบวนการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครู 7 คน และนักเรียน จำนวน 90 คน เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบบันทึกการประชุม แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินโครงการ

ผลการวิจัยพบว่า 1) กระบวนการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนปฏิบัติที่ดี คือ โรงเรียนโคกเมฆประชาพัฒนา ใช้กิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม 8 กิจกรรม ได้แก่ (1) กิจกรรมระเบียบวินัยนักเรียนและการแต่งกายที่ถูกต้อง (2) กิจกรรมฝากตัวเป็นศิษย์ (3) กิจกรรมขับเคลื่อนวัฒนธรรมไทยและมารยาททางสังคม (4) กิจกรรมรักตัวเอง (5) กิจกรรมรักเพื่อน (6) กิจกรรมรักครู (7) กิจกรรมจิตอาสาช่วยเหลือสังคม และ (8) กิจกรรมรักษาดินแดน ศาสน์ กษัตริย์ โดยครูผู้สอนได้ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนให้ความเป็นกันเองกับนักเรียนตามสมควร เอาใจใส่นักเรียนทุกคนอย่างจริงใจและต่อเนื่องให้คำปรึกษา แนะนำตักเตือนด้วยความเป็นกัลยาณมิตร จัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างหลากหลาย และสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม มีการศึกษาสภาพปัญหาคุณธรรมจริยธรรมในชั้นเรียน และศึกษาเชิงลึกเป็นรายบุคคลร่วมมือกับผู้ปกครอง ในการส่งเสริมสนับสนุน ดูแลเอาใจใส่คอยสอดส่องดูแลนักเรียนที่มีพฤติกรรมแตกต่างไปจากนักเรียนปกติ และ 2) กระบวนการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง

ใช้กิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม 6 กิจกรรม ได้แก่ (1) กิจกรรมระเบียบวินัยนักเรียนและการแต่งกายที่ถูกต้อง (2) กิจกรรมขับเคลื่อนวัฒนธรรมไทยและมารยาททางสังคม (3) กิจกรรมรักตัวเอง (4) กิจกรรมรักเพื่อน (5) กิจกรรมรักครู และ (6) กิจกรรมจิตอาสาช่วยเหลือสังคม ซึ่งทำให้กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ อันประกอบด้วย มีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนาที่ตนนับถือ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความเมตตากรุณาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละเพื่อส่วนรวม มีความประหยัด มีความกตัญญูกตเวที ตลอดจนทั้งมีความสามัคคีมากยิ่งขึ้น และเมื่อสิ้นสุดโครงการผลการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนปัญหาและอุปสรรคคือ การมีส่วนร่วมจากผู้ปกครองและชุมชนยังมีส่วนร่วมน้อย การดำเนินโครงการยังไม่สอดคล้องกับหลักสูตรของสถานศึกษาการดำเนิน และการติดตามตรวจสอบผลของโครงการขาดความต่อเนื่อง

คำสำคัญ: กระบวนการดำเนินงาน คุณธรรมจริยธรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์
โรงเรียนปฏิบัติที่ดี

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

Title : The Process of Implementing the Moral Development Project of the Students of Banwang Prachabamrung School

Author : Miss Sirintip Siripak

Degree : Master of Education (Educational Research and Evaluation)
Rajabhat Maha Sarakham University

Advisors : Assistant Professor Dr.Paisarn Worakham
Assistant Professor Dr.Surawat Thongbu

Year : 2018

ABSTRACT

The purpose of the research were to study the process of implementation of the moral development project of Banwang Pracharatbumroong School. The research is divided into 2 phases: Phase 1, study the process of implementing the moral development project of the students in best practice school, the data was collected from 7 administrator and teachers of Kokmeuy Prachapatana School. Phase 2 was a study of the process of implementing moral development project of students at Banwang Pracharatbumroong School, the target groups include 7 teachers and 90 students. Research tools were interview form, questionnaire and evaluation form.

The research results were as follows 1) the process of implementing the moral development project of the students in best practice school (Kokmeuy Prachapatana School). The project had 8 activities: (1) discipline and proper dressing; (2) ask for disciple; (3) promote Thai culture and social etiquette; (4) love myself; (5) love my friends; (6) love my teachers; (7) volunteer to help the society; and (8) love the nation, religion, and the King. The teacher is a good role model for students, provide students with a friendly atmosphere, pay attention to all students sincerely and continuously advise them to advise them as a moral, various teaching activities which insert moral ethic, study of moral problems in the classroom and in-depth individualized study collaborating with parents to promote, care and care for students who differently behavior from normal students; and 2) the process of implementing the moral development project of Banwang Pracharatbumroong School had 6 activities: (1) discipline and proper dressing; (2) thai cultural and social etiquette; (3) love myself; (4) love my friends; (5) love my teachers; and (6) volunteer to help the society. The target audience is knowledgeable about moral, ethics and

desirable values: discipline, responsibility, and living in the ways of their religion, be honest, have mercy, generosity, and sacrifice for the public, economical, have gratitude, and harmony. At the end of the project, the overall of results of the moral development project was at a high level. The problem and obstacle were low level of participation from parents and communities, the implementation of the project is not in line with the curriculum of the institution, and the monitoring of the results of the project lack of continuity.

Keywords: Process, Moral, Desirable Characteristics, The Best Practice School

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดี เพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล วรรค้ำ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุรวาท ทองบุ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ ร้อยตรี ดร.อรัญ ชูยกระเดื่อง ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ ดร.พงศ์ธร โพธิ์ พูลศักดิ์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ ในการให้คำปรึกษา คำแนะนำ และแก้ไข ข้อบกพร่องต่าง ๆ จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่าง สูง

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญ คือ 1) ดร.ลานนิพนธ์ เกษลา 2) ดร.ศักดิ์สิทธิ์ ฤทธิลัน 3) ดร.สุพจน์ ดวงเนตร 4) นายสุภชัย ดอนสามารถ และ 5) ดร.สมหวัง พันธะลี ในการ ตรวจสอบเครื่องมือ และให้คำแนะนำ แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนได้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลที่มี คุณภาพสำหรับการวิจัยในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ และอาจารย์ตลอดจนญาติพี่น้องที่ให้การกำลังใจช่วยเหลือ สนับสนุนมาโดยตลอดคุณค่าและประโยชน์จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยขอบบวชพระคุณบิดามารดา ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ให้การอบรมสั่งสอน ให้มีความรู้มีสติปัญญาส่งผลให้ผู้ศึกษา ค้นคว้าประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต และก้าวหน้าในหน้าที่การงาน

ขอขอบคุณ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และคณะกรรมการ พิจารณาทุนสนับสนุนการวิจัยปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ที่ให้ทุนสนับสนุนการทำวิทยานิพนธ์ ในครั้งนี้

ศิรินทร์ทิพย์ ศิริภักดิ์

2561

สารบัญ

หัวเรื่อง	หน้า
บทคัดย่อ	ก
ABSTRACT	จ
กิตติกรรมประกาศ	ข
สารบัญ	ฅ
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย	5
1.3 ขอบเขตการวิจัย	5
1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ	7
1.5 ประโยชน์ที่ได้รับ	8
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม	9
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม	9
2.2 โครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนโคกเมยประชาพัฒนา ประจำปีการศึกษา 2558	39
2.3 บริบทโรงเรียนบ้านแก่งประจักษ์บุรี	44
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	47
2.5 กรอบแนวคิดการวิจัย	54
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	55
ระยะที่ 1 รูปแบบการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนโคกเมยประชาพัฒนา	55
ระยะที่ 2 รูปแบบการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านแก่งประจักษ์บุรี	58
บทที่ 4 ผลการวิจัย	63
ตอนที่ 1 ผลการศึกษากระบวนการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของ นักเรียนโรงเรียนโคกเมยประชาพัฒนา	63

หัวเรื่อง	หน้า
ตอนที่ 2 ผลการศึกษากระบวนการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนบ้านแก่งประจักษ์บุรีรัมย์	71
บทที่ 5 สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ	103
5.1 สรุปผล	103
5.2 อภิปรายผล	104
5.3 ข้อเสนอแนะ	108
บรรณานุกรม	111
ภาคผนวก	118
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	119
ภาคผนวก ข การหาคุณภาพเครื่องมือ	126
ภาคผนวก ค กิจกรรมโครงการ	133
ภาคผนวก ง หนังสือราชการ	143
ประวัติผู้วิจัย	152

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1	แนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ 15
2.2	ปฏิทินการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของโรงเรียน โศกเมย ประชาพัฒนา 41
2.3	แผนงบประมาณหลัก 42
2.4	การประเมินความพึงพอใจต่อกิจกรรมของนักเรียนทั้งก่อนและหลังเสร็จสิ้นการทำ กิจกรรม 43
4.1	การดำเนินงาน โครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม 76
4.2	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ก่อนการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง โดยรวมและรายด้าน 77
4.3	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ก่อนการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง ด้านความรับผิดชอบ 78
4.4	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ก่อนการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง ด้านมีความซื่อสัตย์ 79
4.5	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ก่อนการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง ด้านมีความเมตตา กรุณาฯ 80
4.6	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ก่อนการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง ด้านความประหยัด 81
4.7	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ก่อนการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง ด้านมีความกตัญญูกตเวที 82
4.8	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ก่อนการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง ด้านความสามัคคี 83
4.9	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) หลังการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง โดยรวมและรายด้าน 84
4.10	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) หลังการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง ด้านความรับผิดชอบ 85

ตารางที่	หน้า
4.11 ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) หลังการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง ด้านมีความซื่อสัตย์	86
4.12 ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) หลังการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง ด้านมีความเมตตา กรุณาฯ	87
4.13 ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) หลังการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง ด้านความประหยัด	88
4.14 ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) หลังการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง ด้านมีความกตัญญูตเวที	89
4.15 ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) หลังการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง ด้านความสามัคคี	90
4.16 ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการประเมินคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง โดยรวมและรายด้าน	91
ข.1 วิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม	127

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
2.1	กรอบแนวคิดการวิจัย	54
3.1	ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย	57

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยในปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการสื่อสาร ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลายด้านทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อมอย่างรวดเร็วและให้ความสำคัญกับการพัฒนาประเทศโดยมุ่งเน้นทางด้านเศรษฐกิจ วัตถุประสงค์ของ ส่งผลคนไทยส่วนใหญ่ได้รับความสะดวกสบายจนมีค่านิยมทางด้านวัตถุสูงขึ้น ทำให้วิถีและการดำเนินชีวิตมีการเปลี่ยนแปลงจากความเรียบง่าย เอื้อเพื่อเอื้อแผ่ ไปสู่ความสับสนวุ่นวาย มีการแข่งขันอยู่ตลอดเวลา ผู้คนมุ่งเน้นแต่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม ขาดการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จึงกล่าวได้ว่าเจริญแต่เพียงวัตถุ แต่ขาดความเจริญทางด้านจิตใจ จากความก้าวหน้าดังกล่าวในยุคปัจจุบันมีส่วนทำให้คุณธรรม จริยธรรม และสิ่งดีงามถูกละเลยหรือลี้มเลือนไปจนถึงขั้นที่ทำให้คนจำนวนมากไม่เห็นความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรมและสิ่งดีงามที่เคยปฏิบัติกันมา เนื่องจากคุณธรรมไม่ส่งเสริมความเจริญทางวัตถุ โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนซึ่งอยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียน และเป็นกำลังอันสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไปในอนาคต กลับมีคุณธรรม จริยธรรมลดลงให้ความสำคัญต่อวัตถุสิ่งของก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรม เข้าเรียนสาย หนีเรียน ยาเสพติด การลักขโมย การขายบริการทางเพศ ซึ่งนับวันจะทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ซึ่งต้องควรได้รับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและสิ่งดีงามอย่างเร่งด่วนเพื่อให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ

ดังนั้นการพัฒนาประเทศแนวใหม่ให้ความสำคัญกับการศึกษาและการพัฒนาคนพร้อมไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยเน้นให้คนเป็นแกนกลางของการพัฒนา แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ฉบับที่ 9 และฉบับที่ 10 รวมทั้งแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559 มุ่งพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา จริยธรรม วัฒนธรรมในการดำรงชีวิต เกิดสังคมคุณภาพ ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ที่เอื้ออาหาร จริยธรรมของประชากรเป็นสิ่งแรกที่ทุกประเทศคำนึงถึง ประเทศใดที่มีประชากรมีจริยธรรมสูง ประเทศนั้นก็จะสงบสุข เจริญรุ่งเรือง ในทางตรงกันข้าม หากประเทศใดมีประชากรที่มีจริยธรรมต่ำ ประเทศนั้น ๆ ก็จะมีแต่ความวุ่นวายและยากที่จะเจริญรุ่งเรืองได้ ด้วยเหตุนี้จริยธรรมของประชากรจึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุดต่อการพัฒนาประเทศ (ขวัญภา อุดมกานต์, 2553, น. 1-2)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีมีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกายมีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, น. 3)

กระทรวงศึกษาธิการ ได้นำนโยบายด้านสังคมโดยเฉพาะด้านการศึกษาที่มีการเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดยยึดคุณธรรมนำความรู้ กำหนดเป็นนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อการขับเคลื่อนคุณธรรมนำความรู้ การขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายควบคู่ไปกับการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานทางการศึกษาที่มีการกระจายอำนาจบริหารจัดการไปให้เขตพื้นที่การศึกษา โดยให้มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนภาคเอกชนและท้องถิ่น จากนโยบายดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดกลยุทธ์โดยใช้ Goals Approach จากการนำนโยบายด้านสังคมของรัฐบาลและนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการมาใช้เป็นหลักการ Direct Approach ที่มีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกขององค์กร (SWOT) กำหนดกลยุทธ์เพิ่มเติม เพื่อแก้ภาวะวิกฤติของสภาพปัญหา กำหนดเป็นวิสัยทัศน์ พันธกิจ และกลยุทธ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังต่อไปนี้ วิสัยทัศน์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นองค์กรหลักในการจัดและส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ประชากรวัยเรียนอย่างทั่วถึง มีคุณธรรมนำความรู้ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงและมีคุณภาพตามมาตรฐานพันธกิจ ขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับการพัฒนาให้เป็นบุคคลที่มีคุณธรรมนำความรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ยกกระดับคุณภาพมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษา และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6 กล่าวว่าจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542, น. 12) เพื่อเป็นการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ สนองนโยบายที่สำคัญของรัฐบาล ตลอดจนนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการต้นสังกัด

แนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม โดยใช้การจัดกิจกรรมโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ที่สถานศึกษาจะกำหนดนั้นสามารถกำหนดขึ้นได้ตามต้องการ โดยให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความจำเป็นที่ต้องการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ดังกล่าวให้แก่ผู้เรียนเพิ่มจากที่กำหนดไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ในแต่ละภาคเรียนหรือแต่ละปีการศึกษา ครูผู้สอนต้องจัดให้มีการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยเป็นการประเมินเชิงวิจักษ์เพื่อการปรับปรุงพัฒนาและการส่งต่อ ทั้งนี้ควรประสานสัมพันธ์กับผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้อง ร่วมกันประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์รายปี หรือรายภาคเรียน ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยังมีปัญหาในการจัดกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน โดยเฉพาะคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ทางด้านวินัยในตนเอง ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณา การประหยัดความกตัญญู กตเวทิตะ ความสามัคคีและการปฏิบัติตามหลักธรรมเบื้องต้นของพระพุทธศาสนาซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ต่างก็มุ่งหวังที่จะหาแนวทางวิธีการปฏิบัติเพื่อนำมาปรับปรุงพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้มีคุณภาพมาตรฐาน เป็นรูปธรรม สอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและเป็นที่ยอมรับของสังคม (สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543, น. 7)

โรงเรียนโคกเมยประชาพัฒนาเป็นโรงเรียนหนึ่งที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน โดยได้กำหนดนโยบายแนวทางการพัฒนาและวิสัยทัศน์ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม โดยใช้กิจกรรมโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนและบุคลากรจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบที่เหมาะสมกับทุกกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ ส่งเสริมพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้ปกครองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนและมีการประเมินผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายตามสภาพจริง ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนมีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน พึ่งตนเอง คิดตัดสินใจเอง และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข และสร้างคุณสมบัตินิสัย (ลักษณะนิสัย) ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนคือความมีวินัยในตนเอง มุ่งมั่นทำงานให้สำเร็จ ขยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์อดทน ความเสียสละเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมไม่เห็นแก่ตัว รู้จักคิด วิเคราะห์และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล มีขันติธรรมต่อคำวิจารณ์ มีน้ำใจนักกีฬา รู้จักยกย่องผู้อื่น มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความประหยัด มีความกตัญญู กตเวทิตะและความสามัคคี สร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีให้ผู้เรียนนั้น ควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งพอสรุปได้

ดังนั้น ให้ผู้เรียนได้อยู่ใกล้ชีวิตตัวอย่างที่ดี ได้ปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวันจนเห็นคุณค่า เสนอปัญหาให้ผู้เรียนคิดและแก้ปัญหาแสวงหาแบบอย่างและวัฒนธรรมที่ดีงามและชี้แนะให้เด็กเข้าใจ สร้างและปฏิบัติตามระเบียบวินัย ค่านิยมที่ผู้เรียน ครู คิดขึ้นกลุ่มสนใจต่าง ๆ สร้างคำขวัญ และแนะนำให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคลเพื่อให้บรรลุ นโยบาย แนวทางการพัฒนาและวิสัยทัศน์ดังกล่าว โรงเรียนจึงได้ใช้โครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และโครงการอบรมวิถีพุทธสุดสัปดาห์เพื่อพัฒนาจิตมาเป็นนวัตกรรมเพื่อสนับสนุนการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียน และในฐานะที่โรงเรียนโลกเมฆประชาพัฒนาเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการอบรมสั่งสอนพัฒนาเด็กนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ได้จัดกิจกรรมตามโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์เพิ่มเติมจากกิจกรรมในห้องเรียนเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนางานของครูและพัฒนาบุคลิกภาพของนักเรียนในด้านคุณธรรม จริยธรรม ให้นักเรียนประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในขอบเขตเป็นระเบียบสังคมที่เจริญเกิดจาก “คน” ในสังคมพัฒนาตนเองก่อน การพัฒนาตนเองนี้ไม่สามารถเกิดขึ้นเองตามยถากรรม แต่เกิดจากการฝึกฝน สังเกต เรียนรู้ และการควบคุมตนเองอย่างเข้มงวด คนที่พัฒนาแล้วต้องประกอบด้วย ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งก็คือพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา จึงจะถือว่าเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (โรงเรียนโลกเมฆประชาพัฒนา, 2558, น. 10 - 25)

ส่วนโรงเรียนบ้านเวงประชารัฐบารุง ได้มีการศึกษาปัญหาและวิเคราะห์ปัญหาร่วมกัน จึงได้สรุปกำหนดเป็นสภาพปัญหา เพื่อทำการศึกษาและพัฒนาการเรียนการสอนของบุคลากรในโรงเรียน ซึ่งสภาพปัญหามีดังนี้ การขาดวินัยของนักเรียนนั้นเพราะส่วนหนึ่งเกิดจากครูขาดทักษะด้านเทคนิค วิธีการกระบวนการในการถ่ายทอดความรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนจึงมีแนวคิดความเชื่อและการปฏิบัติที่แตกต่างกัน ทำให้ผู้เรียนมีนิสัยก้าวร้าวไม่เหมาะสมกับสภาพของนักเรียน ชอบแต่งกายที่ผิดระเบียบของโรงเรียนอยู่ตลอดเวลา ขาดระเบียบวินัยตามสภาพของผู้เรียน การขาดความซื่อสัตย์สุจริต โดยเห็นได้จากการที่มีสิ่งของสูญหายในห้องเรียนในบางครั้ง และมีนิสัยโกหกในบางครั้ง ตลอดทั้งนิยมลอกการบ้านจากเพื่อน การขาดความเมตตากรุณาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละเพื่อส่วนรวม โดยเห็นได้จากการขอความร่วมมือในการบำเพ็ญประโยชน์ทุกครั้ง นักเรียนจะไม่ชอบใจ คิดว่าการบำเพ็ญประโยชน์ดังกล่าวไม่ใช่หน้าที่ของตนมีจิตใจที่เห็นแก่ตัว ชอบคบเพื่อนนอกโรงเรียนอยู่เป็นประจำทำให้ไม่เหมาะสมกับสภาพของนักเรียน การขาดการประหยัดและอดออม มีนิสัยฟุ้งเฟ้อและเห่อตามสมัยนิยมมากขึ้นชอบโกหกผู้ปกครองเพื่อขอเงินจำนวนมากนำมาใช้จ่ายในสิ่งที่ฟุ่มเฟือยไม่จำเป็น การขาดความกตัญญูกตเวที ไม่มีการรู้จักบุญคุณของคน หรือหน่วยงาน หรือประเทศชาติ ไม่รู้จักพยายามหาโอกาสตอบแทนสนองพระคุณต่อผู้มีพระคุณ และการขาดความสามัคคี นักเรียนไม่มีการแสดงออกถึงความพร้อม

เพียงกันปรองดองกันเป็นคุณธรรมที่บุคคลในกลุ่มแสดงออก โดยรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั้งกำลังกาย กำลังความคิด กำลังความรู้ ไม่รู้จักวิธีการทำงานเป็นกลุ่ม ในการทำงานหรือประกอบการกิจอย่างใดอย่างหนึ่ง ไม่สำเร็จตามจุดประสงค์ของกลุ่ม ไม่เป็นหนึ่งเดียวกัน เอาเปรียบกันขูดให้เกิดความแตกแยก ก่อการทะเลาะวิวาท และไม่มีความร่วมมือกันทำงานเพื่อประโยชน์ของหมู่คณะ

ในฐานะผู้วิจัยได้รับมอบหมายหน้าที่ให้รับผิดชอบโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านแวงประชารัฐบารุง ปีการศึกษา 2559 จึงสนใจศึกษา กระบวนการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านแวงประชารัฐบารุงโดยใช้โรงเรียนโคกเมยประชาพัฒนาเป็นต้นแบบการปฏิบัติที่ดี เพื่อให้ได้กระบวนการดำเนินโครงการที่ดีที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และหน่วยงานการศึกษาอื่น ตลอดจนองค์กรที่รับผิดชอบด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสังคม ในอันที่จะปรับปรุงส่งเสริมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโคกเมยประชาพัฒนา

1.2.2 เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านแวงประชารัฐบารุง

1.3 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษากระบวนการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโคกเมยประชาพัฒนา

การวิจัยในระยะนี้เป็นการสังเคราะห์กระบวนการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนโคกเมยประชาพัฒนา ซึ่งเป็นการถอดองค์ความรู้จากการดำเนินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนโคกเมยประชาพัฒนา ซึ่งเป็นการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยการสังเคราะห์เอกสารโครงการ

และสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ได้แก่ ผู้รับผิดชอบโครงการ ครูประจำชั้น คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และนักเรียน โดยมีขอบเขตการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลในการวิจัยระยะนี้ประกอบด้วย

1.1 เอกสารโครงการ เป็นเอกสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียน โศกเมยประชาพัฒนา ได้แก่ โครงการ รายงานโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียน โศกเมยประชาพัฒนา โดยเป็นโครงการหลัก 2 โครงการ

1.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียน โศกเมยประชาพัฒนา ได้แก่ ผู้บริหาร และครู รวมจำนวน 7 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

รูปแบบการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียน โศกเมยประชาพัฒนา ประกอบด้วย หลักการและเหตุผล ลักษณะของโครงการ เป้าหมายของโครงการ วัตถุประสงค์ของโครงการ สภาพการณ์บุคลากร เนื้อหาสาระของโครงการ กิจกรรม วัสดุอุปกรณ์งบประมาณ และเกณฑ์ตัดสินผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยระยะที่ 1 ดำเนินการในช่วง 1 มิถุนายน 2558-30 ธันวาคม 2558

ระยะที่ 2 ศึกษากระบวนการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง

การวิจัยในระยะนี้เป็นการนำเอาโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ที่ถอดรูปแบบมาจากโรงเรียน โศกเมยประชาพัฒนา ไปพัฒนาโครงการของโรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโครงการ และนำไปทดลองใช้กับนักเรียน โดยมีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยระยะนี้ประกอบด้วย

1.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ผู้บริหาร ครู ที่ทำหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง จำนวน 7 คน เพื่อร่าง และตรวจสอบโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง

1.2 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนโรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุงจำนวน 90 คน ที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ความตรงของการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน พิจารณาจากผลสัมฤทธิ์ของโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านเวง ประชาธิปไตย

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัยระยะนี้ ได้แก่

3.1 คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ประกอบด้วย

- 3.1.1 มีวินัย มีความรับผิดชอบ
- 3.1.2 มีความซื่อสัตย์สุจริต
- 3.1.3 มีความเมตตากรุณา
- 3.1.4 มีความประหยัด
- 3.1.5 มีความกตัญญูกตเวที
- 3.1.6 มีความสามัคคี

3.2 ปัญหาอุปสรรคการดำเนินโครงการ

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยระยะที่ 2 ดำเนินการในช่วง 1 พฤษภาคม 2559 – 30 มีนาคม 2560

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

“กระบวนการ” หมายถึง ขั้นตอนของการดำเนินงานของโครงการให้มีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

“โครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน” หมายถึง ชุดกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนซึ่งประกอบด้วยหลักการและเหตุผล ลักษณะของโครงการ เป้าหมายของโครงการ วัตถุประสงค์ของโครงการ สภาพการณ์บุคลากร เนื้อหาสาระของโครงการ กิจกรรม วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ และเกณฑ์ตัดสินผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

“คุณธรรมจริยธรรม” หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงถึงการยอมรับและการปฏิบัติตนให้เป็นคนดีของสังคมประกอบด้วย มีวินัย และความรับผิดชอบ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความเมตตากรุณา มีความประหยัด มีความกตัญญูกตเวที และมีความสามัคคี

“วินัย และความรับผิดชอบ” หมายถึง คุณธรรมจริยธรรมที่นักเรียนมีความพยายามทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จตามเป้าหมาย การกล่าวคำขอโทษทุกครั้งที่ทำสิ่งใดให้ผู้เสียหาย

การช่วยเหลือทำงานบ้านเพื่อแบ่งเบาภาระผู้ปกครอง การส่งรายงานการบ้านและงานต่าง ๆ ตามเวลาที่กำหนด และความรับผิดชอบในสิ่งที่ตนเองได้กระทำลงไปไม่ว่าผลจะเป็นอย่างไร

“ความซื่อสัตย์สุจริต” หมายถึง คุณธรรมจริยธรรมที่นักเรียนปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างด้านความซื่อสัตย์ได้ การบอกความจริงต่อครู เมื่อเพื่อนกระทำความผิด การทำการบ้านหรือรายงานที่ได้รับมอบหมายด้วยตนเอง การทำผิดจะยอมรับว่าเป็นความผิดพลาดของตน

“ความเมตตากรุณา” หมายถึง คุณธรรมจริยธรรมที่นักเรียนยินดีที่จะทำงานเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นที่ได้รับความเดือดร้อนยินดีที่จะทำงานมากกว่าคนอื่นเพื่อให้งานของกลุ่มเสร็จสิ้น

การเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมเสมอ การเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมเสมอ การอาสาช่วยเหลือครู อาจารย์ ถิ่นของหรือยกของเสมอ

“ความประหยัด” หมายถึง คุณธรรมจริยธรรมที่นักเรียนใช้เงินในการซื้อสิ่งของต่าง ๆ เฉพาะในสิ่งที่จำเป็นเท่านั้น การรู้จักออมเงินเพื่อเก็บไว้ใช้จ่ายในยามจำเป็น เป็นคนเรียบง่าย ใช้จ่ายอย่างประหยัด งดอมรักยาสีงของใช้ต่าง ๆ ให้สามารถใช้งานได้นานที่สุด การชักชวนเพื่อให้ช่วยประหยัดน้ำประหยัดไฟ

“ความกตัญญูกตเวทิตะ” หมายถึง คุณธรรมจริยธรรมที่นักเรียนแสดงความเคารพต่อพ่อแม่ ครู และผู้อาวุโส การเสนอตัวช่วยเหลืองานของครูอย่างสม่ำเสมอ การปฏิบัติตนตามหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนาที่นับถือ การปฏิบัติตนในการตอบแทนบุญคุณของผู้มีพระคุณ และการแสดงออกในการรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

“ความสามัคคี” หมายถึง คุณธรรมจริยธรรมที่นักเรียนให้อภัยและแก้ไขข้อขัดแย้งในหมู่เพื่อนอย่างมีสติ นักเรียนใช้เหตุผลในการตัดสินปัญหาเกี่ยวกับเพื่อนเสมอ การยอมรับความคิดเห็นของเพื่อนเมื่อข้อแย้งเกิดขึ้น การแสดงอาการยอมรับและปรับปรุงตนเองเมื่อถูกเพื่อต่อว่านักเรียนทำงานที่ได้รับมอบหมายโดยไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก

1.5 ประโยชน์ที่ได้รับ

1.5.1 ได้กระบวนการการพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนที่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.5.2 เพื่อเป็นข้อมูล แนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาโครงการต่าง ๆ และกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษาอย่างแท้จริง

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัย เรื่อง กระบวนการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยได้เรียงตามลำดับดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม
2. โครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนโคกเมยประชาพัฒนา ประจำปีการศึกษา 2558
3. บริบทโรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. กรอบแนวคิดการวิจัย

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม

2.1.1 ความหมายและความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรม

2.1.1.1 ความหมายของคุณธรรม

พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2531, น. 190) ได้ให้ความหมายของคุณธรรมว่า คุณธรรม คือ สภาพคุณงานความดีหรือหน้าที่อันพึงอยู่ในตัว

สมผิว ชื่นตระกูล (2550, น. 7) ได้ให้ความหมายของคุณธรรมไว้ว่า คุณธรรม คือ การทำความดี เป็นสิ่งที่ทำไปแล้วตนเองไม่เดือนร้อน ผู้อื่นไม่เดือนร้อนเป็นประโยชน์ทั้งสองฝ่าย และสิ่งที่ทำไปเป็นประโยชน์แก่กุลด้วยประการทั้งปวง

โกสินทร์ รังสิยาพันธ์ (2551, น. 20) กล่าวว่า คุณธรรมก่อให้เกิดคุณธรรมอื่น คือ เมื่อฝึกคุณธรรมคุณธรรมหนึ่งแล้วก็พลอยได้คุณธรรมอื่นๆ ไปด้วย แต่ถ้าปล่อยให้เกิดกิเลสอย่างหนึ่งเกาะกุม กิเลสอีกอย่างหนึ่งก็จะตามมาด้วยเช่นกัน

ลิจิต ซีรเวคิน (2555, น. 41) ได้กล่าวไว้ว่า คุณธรรม คือ จิตวิญญาณของปัจเจกบุคคลศาสนาและอุดมการณ์ เป็นดวงวิญญาณของปัจเจกบุคคลและสังคมด้วยปัจเจกบุคคลต้องมีวิญญาณสังคมต้องมีจิตวิญญาณ คุณธรรมของปัจเจกบุคคลอยู่ที่การกล่อมเกลาเรียนรู้โดย พ่อแม่สถาบันการศึกษา ศาสนา พรรคการเมือง และองค์กรของรัฐ

ทิสนา แคมมณี (2555, น. 4) ได้ให้ความหมายไว้ว่า คุณธรรม หมายถึง คุณลักษณะหรือสภาวะภายในจิตใจของมนุษย์ที่เป็นไปในทางที่ถูกต้อง ดีงาม ซึ่งเป็นภาวณามธรรมอยู่ในจิตใจ

ประกาศรี สีหอำไพ (2553, น. 22) หลักธรรมจริยาที่สร้างความรู้สึกรู้สึกของชั่วดีในทางศีลธรรม มีคุณงามความดี ภายในจิตใจอยู่ในขั้นสมบูรณ์จนเปี่ยมไปด้วยความสุขความยินดี จากความหมายของคุณธรรมที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า คุณธรรม หมายถึง หลักของ ความดี ความงาม ความถูกต้อง ซึ่งจะแสดงออกมาโดยการกระทำ ทางกาย วาจาและจิตใจของแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นหลักประจำใจในการประพฤติปฏิบัติจนเกิดเป็นนิสัยเป็นสิ่งที่มิ ประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่นและสังคม

2.1.1.2 ความหมายของจริยธรรม

พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2550, น. 51) ได้ให้ความหมายว่า จริยธรรมคือธรรมที่เป็นข้อพึงปฏิบัติที่ตั้งอยู่ในคุณงามความดี

ชัยพร วิชาวุธ (2551, น. 6) ได้ให้ความหมายว่า จริยธรรมหมายถึง หลักเกณฑ์การตัดสินใจ ความถูกต้องของพฤติกรรม หลักเกณฑ์การประเมินผลดี ผลเสียของพฤติกรรม และปฏิบัติต่อกิจกรรมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็พฤติกรรมทางบวกหรือพฤติกรรมทางลบ

ชัยพร วงศ์วรรณ (2552, น. 27) จริยธรรม หมายถึง แนวทางของการประพฤติตนให้เป็นคนดี เป็นประโยชน์ต่อตนเอง และส่วนรวม สามารถแยกแยะได้ว่าสิ่งใดดี สิ่งใดควรละเว้น อะไรควรประพฤติปฏิบัติ

ประกาศรี สีหอำไพ (2553, น. 17) ให้ความหมายของจริยธรรม หมายถึง หลักความประพฤติที่อบรมกิริยาและปลูกฝังลักษณะนิสัย ให้อยู่ในครรลองของคุณธรรมหรือศีลธรรม

พระธรรมญาณมุนี (2551, น. 103) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรมหมายถึง พฤติกรรมที่เป็นรูปแบบของการปฏิบัติตน การดำเนินตนที่มีความเหมาะสมแก่ ภาวะฐานะ กาลเทศะ และเหตุการณ์ในปัจจุบัน

จากความหมายดังกล่าวมาพอสรุปได้ว่า จริยธรรม หมายถึง พฤติกรรมในการประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่ควรปฏิบัติที่ดีงามเหมาะสม และเป็นที่ยอมรับชมชอบหรือยอมรับของ

สังคมเพื่อความสันติสุขแห่งตนเอง และความสงบเรียบร้อยของสังคมส่วนรวม กล่าวโดยย่อ คุณธรรม หมายถึง คุณสมบัติภายในใจใด ๆ ก็ตามที่เป็นคุณสมบัติพึงประสงค์ไม่เป็นโทษ ส่วน จริยธรรม หมายถึง สิ่งควรประพฤติอัน ได้แก่ พฤติกรรม เป็นการกระทำทางกาย วาจาใจ อันดีงาม ที่ควรปฏิบัติ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า คุณธรรมและจริยธรรม หมายถึง คุณงาม ความดีของบุคคลที่ กระทำไปด้วยความสำนึกในจิตใจ โดยได้ยึดถือจนเป็นความเคยชิน อันเป็นคุณลักษณะหรือ พฤติกรรมที่ดีงาม เป็นที่ยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องของตนเอง ผู้อื่นและสังคม

2.1.1.3 ความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรม

1) ความสำคัญของคุณธรรม

คุณธรรมเป็นพฤติกรรมหรือลักษณะการแสดงออกของคนเราภายใน จัดใน สิ่งที่ดีเพื่อจะแสดงออก ทางกาย วาจาหรือจิตใจ มีนักการศึกษาได้ให้ความสำคัญของคุณธรรมไว้ ดังนี้

วีระ บำรุงรักษ์ (2557, น. 13) กล่าวว่า เป็นพื้นฐานการแสดงออกของ การกระทำที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่น อนึ่งคุณธรรมเป็นบ่อเกิดของจริยธรรมเป็นแก่นของ ค่านิยม

โกสินทร์ รัชสิยาพันธ์ (2551, น. 20) กล่าวว่า คุณธรรมเป็นสิ่งที่ดีงามที่ ควรปลูกฝังและดำรงไว้ คุณธรรมก่อให้เกิดคุณธรรมอื่นๆ คือ เมื่อฝึกคุณธรรมใดคุณธรรมหนึ่งแล้ว ก็พลอยได้คุณธรรมอื่นๆ ไปด้วยยังเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพ ผู้สนใจปลูกฝังบุคลิกภาพจะต้อง สนใจฝึกฝนคุณธรรมให้มั่นคง

ดังนั้นจึงพอสรุปได้ว่า ความสำคัญของคุณธรรมทำให้เกิดจริยธรรม ค่านิยมที่ เหมาะสม ส่งผลสู่การนำไปปฏิบัติที่ถูกต้อง ตลอดจนทำให้เกิดความสุขความพอใจให้กับตนเอง และทำให้เกิดสันติสุขต่อสังคม ซึ่งคุณธรรมสามารถที่จะปลูกฝังกันได้ เมื่อบุคคลเกิดคุณธรรมอย่าง หนึ่งก็จะส่งผลให้เกิดคุณธรรมด้านอื่น ๆ ตามมา

2) ความสำคัญของจริยธรรม

จริยธรรมนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ถ้าคนในสังคมใดมีจริยธรรมสูง สังคมนั้นจะมีแต่ความเจริญ ผู้มีจริยธรรมสูงประพฤติแต่ในสิ่งที่ดี และบรรลุถึงสภาพชีวิตอันทรงคุณค่าพึงประสงค์ (กรมวิชาการ, 2541, น. 43)

จริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญในสังคมที่จะนำความสุขสงบและความ เจริญก้าวหน้ามาสู่สังคมนั้น ๆ เพราะเมื่อคนในสังคมมีจริยธรรม จิตใจก็ข่มสูงส่ง มีความสะอาด และสว่างในจิตใจ จริยธรรมเป็นความประพฤติ การกระทำและความคิดที่ถูกต้องดีงาม รวมถึงการ ทำหน้าที่ของตนให้ครบถ้วนสมบูรณ์ เว้นในสิ่งที่ควรละเว้น ประกอบการและดำรงชีวิตอย่างฉลาด

ด้วยสติและปัญญา รู้เหตุรู้ผลรู้กาลเทศะ กระทำทุกอย่างด้วยความรอบคอบ เสียสละอุทิศตน มุ่งมั่น และบากบั่น

ความสำคัญของจริยธรรม จึงเป็นเครื่องมือยุทธศาสตร์ของชาติ และสังคม เครื่องชี้วัดความเจริญ ความเสื่อมของสังคม จริยธรรมเป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับทุกคน ทุกหมู่เหล่าและทุกอาชีพ สังคมจะอยู่รอดและเป็นสุขได้ ก็ด้วยจริยธรรม

2.1.2 วิธีปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม

ชาเรื่อง วุฒิจันทร์ (2554, น. 76-77) ได้กล่าวว่า การปลูกฝังและหล่อหลอมให้เด็กนักเรียนเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมครบถ้วน สมควรตามความมุ่งหมายของการศึกษาในแผนการศึกษาแห่งชาติจะต้องมีการดำเนินการให้ครบถ้วนทั้งระบบ ทั้งนอกโรงเรียนและในโรงเรียน จะยกภาระให้แก่โรงเรียนหรือสถานศึกษาเพียงฝ่ายเดียวไม่ได้ แนวทางการวิธีการตลอดจนหัวข้อธรรมหรือ สังกัปกของคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ ก็จะต้องตรงกันทั้งสังคมนอกโรงเรียนและในโรงเรียนด้วย แหล่งหล่อหลอมจริยธรรมแก่เด็กนักเรียนนักเรียน โดยส่วนรวมมีดังนี้

1. บิดามารดา บ้าน หรือสถาบันครอบครัว เป็นแหล่งแรกที่ทำให้การปลูกฝังหล่อหลอมตลอดจนถ่ายทอดลักษณะอันทรงคุณธรรมและจริยธรรมแก่สมาชิกในครอบครัว และต้องทำหน้าที่นี้ต่อไป แม้เด็กจะเข้าไปรับการศึกษาอบรมในโรงเรียนระดับต่าง ๆ อยู่แล้วก็ตาม นักการศึกษาได้ศึกษาผลกระทบของการเลี้ยงดูเด็กแบบต่าง ๆ ต่อความมีคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กปรากฏว่าเด็กที่ได้รับความรักจากการเลี้ยงดูมาก มีลักษณะความรับผิดชอบวินัยทางสังคมและความความเอื้อเฟื้อสูงกว่าเด็กที่ได้รับความรักจากบิดามารดา หรือผู้ปกครองน้อย เด็กที่ถูกเลี้ยงดูแบบควบคุมมากจะมีลักษณะ เชื้อพึง สุภาพ เอื้อเฟื้อ แต่มีลักษณะขี้อาย เก็บตัว ใจน้อย และชอบพึ่งพาผู้ใหญ่ส่วนเด็กที่เลี้ยงดูแบบควบคุมน้อยไม่เชื้อพึงไม่มีความรับผิดชอบและขาดสมาธิ เด็กที่ถูกเลี้ยงดูแบบให้เหตุผลเป็นเด็กที่ไม่ก้าวร้าวรู้จักรับผิดชอบชั่วดีรู้สึกอายเมื่อทำผิด

2. ญาติผู้ใหญ่และสมาชิกอื่นๆ ในครอบครัว เป็นผู้มีอิทธิพลต่อการปลูกฝังและหล่อหลอมจริยธรรมให้แก่เด็กในครอบครัวเช่นเดียวกันโดยปกติเด็กจะเรียนรู้เจตนาเชิงจริยธรรมจากผู้ใหญ่ด้วยการสังเกตละเอียดแบบ มากกว่าที่จะได้มาจากการฟังคำสั่งของผู้ใหญ่โดยตรง ถ้าหากผู้ใหญ่เป็นผู้ที่มีลักษณะเด่นเป็นที่ยกย่องบูชาแก่เด็กมา เด็กมีแนวโน้มเลียนแบบพฤติกรรมของผู้ใหญ่ขึ้นมาเท่านั้น

3. เพื่อน ๆ ของเด็กเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดค่านิยมทางคุณธรรม และจริยธรรมบางอย่างให้เด็กได้รับรู้ รับผิดชอบต่อปฏิบัติเพื่อให้เกิดพฤติกรรมคล้ายตามเพื่อนๆ ได้โดยเฉพาะในวัยรุ่นการทำอะไรตามเพื่อนจะเห็นได้ชัดที่สุด การเรียนรู้เชิงจริยธรรมของเด็กมิใช่มาจากเพื่อน

เพียงฝ่ายเดียว แต่ยังสามารถมาจากการได้กระทำกิจกรรมร่วมกัน การเข้าใจกันและกันในระหว่างเด็กวัยเด็กเดียวกันเองด้วย ซึ่งเพื่อนๆ ดังกล่าวนี้นี้รวมทั้งเพื่อนในโรงเรียนและนอกโรงเรียนด้วย

4. พระสงฆ์หรือผู้นำทางคุณธรรมและจริยธรรมในหมู่บ้าน ตำบลหรืออำเภอหรือท้องถิ่นที่เด็กนักเรียนอยู่นั้น เป็นที่เคารพนับถือของผู้ใหญ่ในสังคมนั้น และได้มอบให้เป็นผู้อบรมสั่งสอนด้านจริยธรรมแก่ประชาชนทั้งเด็กและผู้ใหญ่ การปฏิบัติดีปฏิบัติชอบของพระสงฆ์หรือผู้นำทางศาสนาในท้องถิ่นนั้น มีอิทธิพลต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็กนักเรียนนักเรียนในท้องถิ่นนั้นด้วย

5. สื่อมวลชนหรือสื่อมวลชนทุกรูปแบบในปัจจุบันนี้มีบทบาทสำคัญยิ่ง ต่อการปลูกฝังหรือเปลี่ยนแปลงเจตนา ค่านิยมตลอดจนรูปแบบของพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน นักเรียนหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ตลอดจนไปถึงภาพยนตร์ บทเพลง หนังสืออ่านเป็นทั้งเครื่องปลูกฝังค่านิยมทางคุณธรรม ให้แก่เด็กและเยาวชนทุกวัย และในขณะเดียวกัน ถ้าสิ่งเหล่านี้ไม่ได้รับความสนใจด้านที่ช่วยปลูกฝังความมีจริยธรรมที่ดีแก่เยาวชนแล้ว ยังอาจเป็นเครื่องมือทำลายหรือขวางกั้นการปลูกฝังหล่อหลอมให้เด็กนักเรียนให้เป็นผู้คุณธรรมและจริยธรรมที่พึงปรารถนาไว้ด้วย

6. โรงเรียนหรือสถานศึกษา ซึ่งรวมอยู่ถึงการจัดสิ่งแวดล้อมและสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา การบริหารและการให้บริการต่างๆ ในสถานศึกษา การเป็นตัวอย่างที่พึงปรารถนาของครูอาจารย์ การเรียนการสอนวิชาต่างๆ ตามหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาการที่เกี่ยวกับจริยศึกษา โดยเฉพาะการจัดการกิจกรรมต่างๆ ในสถานศึกษาในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมนั้น ใช้วิธีการหล่อหลอมดังที่กล่าวมาในข้างต้นด้วยวิธีการใช้นิทานวรรณคดีหรือข่าวสารจากชีวิตจริง การใช้วีดิทัศน์ ภาพยนตร์ แถบบันทึกเสียง ภาพนิ่ง แผ่นโปร่งใสการอธิบาย การเทศนา การคัดเตือนการสนทนา การยกย่องสรรเสริญ การชมเชย การแก้ไขและวิจารณ์ข้อบกพร่อง

ชัยพร วิชชาวุธ และธีระพร อุวรรณโณ (2555, น. 24-35) ได้กล่าวอ้างถึงว่ายังมีแนวความคิดและพัฒนาการใหม่ในการปลูกฝังจริยธรรม ที่เสนอโดยนักการศึกษาและนักจิตวิทยาที่แตกต่างกัน 4 วิธี ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การปลูกฝังจริยธรรมด้วยการกระจ่างค่านิยม ถือว่าค่านิยมคือหลักการประพฤติปฏิบัติต่อสิ่งต่าง ๆ ที่บุคคลถือว่าดีงามถูกต้อง และควรแก่การยึดถือ กระบวนการปลูกฝังจริยธรรมด้วยการกระจ่างค่านิยม มีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนพบด้วยตนเองว่าหลักการประพฤติปฏิบัติของตนเองต่อสิ่งต่าง ๆ เป็นอย่างไร และหลักการที่ดีที่ถูกต้องที่ควรตามทฤษฎีของตนเองเป็นอย่างไรวิธีการปลูกฝังจริยธรรมตามแนวความคิดพื้นฐานของนักทฤษฎีการกระจ่างค่านิยมคือ การช่วยให้นักเรียนเกิดความกระจ่างในความเชื่อในทัศนคติในพฤติกรรมและในความรู้สึกของตนเอง หน้าที่ของครูในการ

ปลูกฝังค่านิยมคือการชี้แนะ หรือจัดการให้มีการชี้แนะเพื่อให้นักเรียนเกิดการถูกคิดขึ้นมาว่า ความเชื่อทัศนคติ พฤติกรรม และความรู้สึกของตนที่มีต่อสิ่งหนึ่ง ๆ

2. การปลูกฝังจริยธรรมด้วยเหตุผล มีแนวคิดพื้นฐานตามทฤษฎีของโคลเบิร์ต จริยธรรมหมายถึง กฎเกณฑ์ในการตัดสินใจความถูกผิดของการกระทำ ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎเกณฑ์นี้ขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางปัญญาของผู้คนกับอายุของบุคคล วิธีการปลูกฝังจริยธรรมตามทฤษฎีของทฤษฎีการปลูกฝังจริยธรรมด้วยเหตุผล คือ การพัฒนาผู้เรียนให้มีกฎเกณฑ์การตัดสินใจความถูกผิดด้วยเหตุในระดับสูง และอย่างน้อยก็ให้อยู่ในระดับ กฎเกณฑ์สังคมตามทฤษฎีนี้ การพัฒนาจริยธรรมไม่อาจกระทำด้วยการสอน ไม่อาจกระทำด้วยการแสดงตัวอย่างให้ดู จริยธรรมพัฒนาขึ้นมาด้วยการนึกคิดของแต่ละคนตามลำดับขั้น และตามระดับพัฒนาการทางปัญญาซึ่งผูกพันกับอายุ กิจกรรมที่เป็นหัวใจของการพัฒนาจริยธรรมตามทฤษฎีในการปลูกฝังจริยธรรมด้วยเหตุผลในชั้นเรียนคือ การอภิปรายแลกเปลี่ยนทฤษฎี

3. การปลูกฝังจริยธรรมด้วยการปรับพฤติกรรม วิธีการของการปรับพฤติกรรม ตั้งอยู่บนรากฐานของความเชื่อว่าพฤติกรรมของคนเราถูกควบคุมโดยเงื่อนไขการเสริมแรงและเงื่อนไขการลงโทษ วิธีการปลูกฝังจริยธรรมตามความคิดนี้ หากต้องการปลูกฝังพฤติกรรมใดก็ต้องจัดเงื่อนไขต่าง ๆ เพื่อให้กระทำพฤติกรรมนั้นได้รับเสริมแรง และถ้าหากต้องการลดพฤติกรรมใดก็ต้องจัดเงื่อนไขเพื่อให้ผู้กระทำพฤติกรรมนั้นไม่ได้รับเสริมแรง

4. การปลูกฝังจริยธรรมด้วยการเรียนรู้ทางสังคม ถือว่าจริยธรรมเป็นความเข้าใจเกี่ยวกับเกณฑ์สำหรับการประเมินความถูกผิดของพฤติกรรม มีแนวความคิดพื้นฐานว่าการเรียนรู้ของมนุษย์ส่วนหนึ่งเกิดจากประสบการณ์ตรงของตนเอง ส่วนหนึ่งเกิดจากการสังเกตพฤติกรรมของผู้อื่นอีกส่วนหนึ่งจากการฟังคำบอกเล่าและการอ่านบันทึกของผู้อื่น การเรียนรู้ประเภทหลังนี้ช่วยให้นักเรียนมีความรู้อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง วิธีการปลูกฝังจริยธรรม โดยการจัดประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งได้แก่ ตัวอย่างและคำบอกเล่าให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อว่าพฤติกรรมอะไรนำไปสู่ผลกระทบอะไร และผลกระทบนั้นน่าปรารถนาเพียงไร การจัดเงื่อนไขสิ่งแวดล้อมทางสังคมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ จริยธรรมนี้จะต้องจัดให้มีความสอดคล้องกันทั้งประสบการณ์ต่าง ๆ ตัวอย่างและคำบอกเล่า และถ้าหากคำบอกเล่ามีลักษณะเป็นการชี้แนะให้ผู้เรียนมองเห็นความสัมพันธ์ต่าง ๆ จากประสบการณ์ตรงและจากตัวอย่างที่ประสบด้วยแล้วการเรียนรู้ก็จะเกิดในลักษณะที่ตรงไปและมีประสิทธิผลมากขึ้น

2.1.3 แนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม

กำแหง จิตตะมาก (2555, น. 74-78) จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีหลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม พบว่าการที่จะพัฒนาบุคคล

ให้เกิดในเรื่องดังกล่าว จะต้องใช้วิธีการ และแนวทางอย่างหลากหลายผสมผสานกันจึงจะประสบความสำเร็จได้ จึงสรุปและนำเสนอในรูปของตาราง ที่มีรายละเอียดปรากฏในตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1

แนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

ผู้ทำวิจัย หลักการ แนวคิด	วิธีดำเนินการ							รวม
	สอนโดยตรง	สอนสอดแทรก	สอนบูรณาการ	กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	ตัวอย่าง แบบอย่างที่ดี	สิ่งแวดล้อมใน/นอกโรงเรียน	ผู้ประกอบการและผู้มีส่วนร่วมกับ	
1. กิรติ ศรีวิเชียร (2555)	-	-	-	-	-	-	✓	1
2. สุวัฒน์ มุททเมธา (2554)	-	-	-	-	-	-	✓	1
3. รวีวรรณ ชินตระกูล (2553)	-	-	-	-	-	✓	-	1
4. ชัยรัตน์ เตชะไตรศักดิ์ (2554)	-	-	-	-	-	-	✓	1
5. แม็คไนท์ (Mc.Kinght 1997)	-	-	-	-	-	-	✓	1
6. สนง. การศึกษาเอกชน (2555)	-	-	-	✓	-	-	-	1
7. ทิศนา แจมมณี (2556)	✓	-	-	-	✓	-	-	2
8. ชัยพร วิชชาวุธ (2550)	✓	-	-	-	✓	-	-	2
9. สุวิมล ว่องวานิช (2553)	✓	✓	✓	-	-	✓	-	4
10. กรมวิชาการ (2555)	-	-	-	✓	-	-	-	1
11. กระทรวงศึกษาธิการ (2555)	-	-	-	✓	-	-	-	1
12. สัปดาห์เสนาวาทย์ (2532)	✓	-	-	✓	✓	✓	-	4
13. ชาเลื่อง วุฒิจันทร์ (2554)	✓	✓	-	-	-	-	-	2
14. จอห์น ยู ไม เกิลลิส (1984)	✓	-	-	-	-	-	-	1
15. ไกรนุช ศิริพุด (2551)	-	-	-	-	✓	-	-	1
16. อภิญญา มานะโรจน์ (2552)	✓	-	-	✓	✓	✓	-	4
17. เกื้อกุล รัตโนภาส (2552)	-	✓	-	✓	✓	✓	-	4
18. จินตนา ทวีวัฒน์ (2552)	✓	-	-	✓	-	✓	-	3

(ต่อ)

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ผู้ทำวิจัย หลักการ แนวคิด	วิธีดำเนินการ							รวม
	สอนโดยตรง	สอนสอดแทรก	สอนบูรณาการ	กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	ตัวอย่าง แบบอย่างที่ดี	สิ่งแวดล้อมใน/นอกโรงเรียน	ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วม	
19. ปณิธาน นุ่มศิริ (2557)	✓	✓	-	-	-	-	-	2
20. โกเศศ ต้วงอินทร์ (2558)	-	-	-	✓	✓	-	-	2
21. วัฒนา ปราถน์วิทยา และคณะ	-	-	-	✓	-	-	-	1
22. บุญจง เรืองสะอาด (2550)	-	-	-	-	✓	-	✓	2
23. จุฑาวดี วรรณวิเศษ แลกคณะ	-	-	-	✓	✓	✓	-	3
24. สุขเชษฐ์ ม่าหริ่ม (2519)	-	-	-	-	✓	-	-	1
25. รามอน อาร์ไรด์ (1987)	✓	-	-	-	-	✓	-	2
26. สุรัตน์ แสงอรุณ (2552)	✓	✓	✓	-	-	✓	-	4
27. กฤษณา ไตรศิริ (2552)	-	-	-	-	-	-	✓	1
28. สนง.การประถมศึกษาแห่งชาติ (2541)	-	-	-	-	✓	✓	-	2
รวม	11	5	2	10	10	10	7	55

จากตารางที่ 2.1 พบว่า แนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ที่ได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี หลักการ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ส่วนใหญ่จะสอดคล้องและตรงกัน จึงได้จัดกลุ่มเป็น 5 แนวทางหลัก ๆ ซึ่งประกอบด้วยแนวทางการพัฒนาด้วยการจัดการเรียนการสอน แนวทางการพัฒนาด้วยการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แนวทางการพัฒนาด้วยการใช้ตัวแบบที่ดี แนวทางการพัฒนาด้วยการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน และแนวทางการพัฒนาด้วยการนำผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม จากการที่ได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี หลักการ ตำรา

และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจึงทำการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ได้แนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ พร้อมรายละเอียดของการปฏิบัติในแต่ละแนวทางดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. แนวทางการพัฒนาด้วยการจัดการเรียนการสอน ซึ่งประกอบด้วย การสอนโดยตรงในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม การสอนสอดแทรกในรายวิชาอื่นที่ตนเองสอน การสอนบูรณาการเข้ากับกลุ่มสาระอื่น การสอนเน้นการอภิปรายและแสดงเหตุผลเชิงจริยธรรมการสอนโดยการใช้ตัวแบบและกรณีตัวอย่าง การสอนโดยการใช้ปฏิบัติในสถานการณ์จำลอง และการสอนโดยการใช้การปรับพฤติกรรม

2. แนวทางการพัฒนาด้วยการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วย การจัดกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ วันสำคัญทางศาสนา เข้าค่ายคุณธรรม จริยธรรม กิจกรรมประจำวันหน้าเสาธง การละหมาดประจำวัน และการแข่งขันกีฬา

3. แนวทางการพัฒนาด้วยการใช้ตัวแบบที่ดี ซึ่งประกอบด้วย การให้ผู้บริหาร ครูและบุคลากร ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี นักเรียนรุ่นพี่ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี การเชิญบุคคลที่มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ดีเด่นตรงกับที่โรงเรียนต้องการพัฒนามาให้การอบรมนักเรียนเป็นระบบอย่างต่อเนื่อง ขอความร่วมมือผู้ปกครองให้ช่วยประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ และ เชิญบุคคลที่ได้รับคัดเลือกให้เป็นพ่อดีเด่น แม่ดีเด่น เข้าร่วมกิจกรรมวันพ่อ วันแม่แห่งชาติ ที่โรงเรียนจัดขึ้น พร้อมกล่าวประวัติขององค์พระบิดาเป็นแบบอย่างกับนักเรียน

4. แนวทางการพัฒนาด้วยการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย การจัดสภาพสิ่งแวดล้อมในบริเวณโรงเรียน อาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ให้สะอาดร่มรื่น สวยงาม และเป็นระเบียบเรียบร้อย มีการติดข้อความ คติธรรม สุภาษิต ที่เอื้อต่อการพัฒนา

ปัญหาพฤติกรรมของเยาวชนที่เบี่ยงเบนไปในทางเลวก่อนการกระทำผิดมีเพิ่มขึ้น จึงจำเป็นที่ทุกองค์กร ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเยาวชนควรหันหน้าเข้าหากัน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหาเพื่อความอยู่รอด ปลอดภัย ดังนั้นกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งเสริมสร้างผู้เรียนให้มีคุณธรรม นำความรู้ จึงมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาคน วิธีเสริมสร้างคุณธรรมให้แก่เด็กและเยาวชน นั้นมีอยู่หลากหลายไม่ว่าจะเป็นการอบรมสั่งสอนโดยตรงของผู้ปกครองหรือครูผู้เกี่ยวข้อง การฝึกการเอาใจเขามาใส่ใจเราการเปิดโอกาสให้บุคคลได้เข้าร่วมกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรม เป็นต้น และรูปแบบการสอนวิธีหนึ่งที่จะช่วยเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมแก่เด็กคือ การสอนแบบบูรณาการเพื่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์ทั้งในแง่ของความคิด พฤติกรรม หรืออารมณ์ความรู้สึก อันจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการปลูกฝังคุณธรรมแก่เด็กและเยาวชน ดังที่

ประพนธ์ จันทวิเทศ ได้กล่าวถึงวิธีการบูรณาการความรู้ ความคิด กับคุณธรรม ว่าโดยหลักการแล้ว ควรให้ความสำคัญแก่ความรู้และคุณธรรมเท่าเทียมกัน ดังนั้นครูอาจสอนเนื้อหาสาระโดยใช้วิธีการต่าง ๆ และใช้เทคนิคการสอดแทรกคุณธรรมเข้าไปโดยที่นักเรียนไม่รู้ตัว จนกระทั่งเกิดความซึมซาบเป็นธรรมชาติ เช่น ในการสอนเรื่องสิทธิ หน้าที่ และเสรีภาพ ทั้งของตนเองและผู้อื่นจะทำให้ นักเรียนคิดแต่สิ่งที่ดีที่ตนพึงจะได้รับ หรือพึงมีตามกฎหมาย แต่นักเรียนจะขาดคุณลักษณะในด้านคุณธรรมดังนั้น ครูจึงควรสอดแทรกคุณธรรมด้านต่าง ๆ เช่น ความรับผิดชอบ ความสามัคคี ความเอื้ออาทร การช่วยเหลือกัน ความเมตตากรุณาตามความเหมาะสมเพื่อให้นักเรียนจะได้เป็น “ผู้มีความรู้คู่คุณธรรม” นอกจากนี้ ศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี ยังได้กล่าวถึงแนวทางการเสริมสร้างคุณธรรมนาความรู้ และปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

ขั้นที่ 1 ร่วมกันเรียนรู้ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนตั้งแต่คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน ครูอาจารย์ ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ควรได้ร่วมกันศึกษาเรียนรู้ สร้างความเข้าใจในสาระสำคัญ ความหมาย คุณค่าประโยชน์ของ คุณธรรมนำความรู้และค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียง จนเกิดตระหนักสำนึกในความสำคัญว่าเป็นทางรอดทางเดียวของสังคมไทย รวมทั้งเป็นวิถีชีวิตวัฒนธรรมไทยดั้งเดิมที่ถูกละเลิก ลืมเลือนไป จำเป็นต้องร่วมมือ ร่วมใจฟื้นฟูขึ้นมาใหม่

ขั้นที่ 2 กำหนดเป้าหมายการพัฒนา ร่วมกันกำหนดเป้าหมายในเสริมสร้างพัฒนาคุณธรรม และค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงที่เหมาะสมกับสภาพปัญหา บริบท ความสามารถ ความพร้อมวัฒนธรรมองค์กร ฯลฯ เช่น พึ่งตนเอง เรียนรู้และพัฒนาต่อเนื่อง รับผิดชอบ วินัย ใช้เหตุผล ประมาทตน ทุกคนมีส่วนร่วม คำนึงถึงประโยชน์ต่อส่วนรวม ฯลฯ

ขั้นที่ 3 วิเคราะห์สภาพปัญหาผู้เรียน ร่วมกันสังเกตจำแนก พฤติกรรม คุณลักษณะ และทักษะของผู้เรียน ทั้งส่วนที่ใช่และไม่ใช่ สอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับเป้าหมายที่กำหนด วิเคราะห์ ทั้งลักษณะของปัญหา สาเหตุแห่งปัญหา ปัจจัยหลัก ปัจจัยเอื้อ ผลและผลกระทบที่มีต่อผู้เรียน ผู้เกี่ยวข้องและสังคม เพื่อให้เกิดความตระหนักและกระจำงในปัญหา เกิดฉันทะหรือแรงบันดาลใจที่จะร่วมกันแก้ปัญหา

ขั้นที่ 4 วิเคราะห์ ประเมิน จำแนก ปัจจัย กระบวนการของโรงเรียน ร่วม กันเปิดใจ วิเคราะห์ ประเมินปัจจัย กระบวนการ ทั้งสิ้นทั้งมวลของโรงเรียน จำแนกให้ได้ว่าสิ่งใดเอื้อ หรือไม่เอื้อต่อการพัฒนา สิ่งใดต้องเลิกทำ ปรับเปลี่ยน คิดใหม่ ทำใหม่ การวิเคราะห์ควรจะครอบคลุมทุกองค์ประกอบย่อยในทุกระบบ ของโรงเรียน เช่น ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน การจัดการเรียนรู้ การ จัดสภาพบรรยากาศ การลงโทษ ให้รางวัล การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การ จัดประสบการณ์เสริม การเรียนรู้

ขั้นที่ 5 ร่วมกันกำหนดตัวชี้วัด แสดงความสำเร็จของการพัฒนา ตามลำดับขั้น ทั้งด้านคุณภาพผู้เรียน ปัจจัย กระบวนการ เพื่อช่วยให้ทุกคนมองเห็นภาพงาน ตลอดแนว โดยระบุระยะเวลาการพัฒนา หรือวันเดือนปี ที่ผลสำเร็จจะปรากฏชัดเจน

ขั้นที่ 6 พัฒนาระบบทุกระบบทั้งระบบหลักและระบบสนับสนุนของโรงเรียน ที่เชื่อว่ามีส่วนในการเสริมสร้างคุณภาพผู้เรียน ระบบชื่อระบบ กระบวนการสำคัญ วิธีการมาตรฐาน ตัวชี้วัดเกณฑ์ ชื่อแบบบันทึกมาตรฐาน ความสอดคล้องขององค์ประกอบ ข้อกำหนด

ขั้นที่ 7 นำระบบสู่การปฏิบัติ กำหนดแนวทางนำระบบสู่การปฏิบัติ จัดทำระเบียบความมุ่งหมายของระบบ ขอบข่าย คำจำกัดความ ความรับผิดชอบ รายละเอียดของการปฏิบัติ บันทึกมาตรฐาน เขียนคู่มือระบบ เพื่อทาแนวปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม ให้ทุกฝ่ายรับรู้และเข้าใจตรงกัน

ขั้นที่ 8 ปฏิบัติจริง เรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องร่วมกัน ปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ อย่างต่อเนื่อง เข้มแข็ง จริงจัง จริงใจ ประเมินปรับปรุง เรียนรู้และพัฒนาด้วยกัน ชื่นชมความสำเร็จและภาคภูมิใจร่วมกัน ถ้าบุคลากรทุกฝ่าย ของโรงเรียนเป็นแบบอย่างที่ดี มีรูปแบบการดำเนินชีวิต และแสดงออกถึงความสัมพันธ์ต่อคนต่อสรรพสิ่ง โดยยึดหลักคุณธรรม หลักความพอเพียง ในทุกเรื่อง ทุกอย่าง โรงเรียนมี ระบบการบริหาร การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้อง เกื้อหนุนให้เกิดการพัฒนาคุณธรรมและค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงมีบรรยากาศที่เอื้อให้นักเรียนเรียนรู้ และฝึกฝนพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง จริงจังตามสภาวะปกติด้วยการใช้สติปัญญาคิดพิจารณาเหตุผล ความถูกต้องเหมาะสมด้วยตนเอง ปฏิบัติ ด้วยความตั้งใจเต็มใจ อิ่มเอมใจ ไม่ใช่เพื่อคะแนน ด้วยข้อบังคับ กฎระเบียบ แต่ทาเพราะมี มั่นที่จะทาดี เชื่อมันศรัทธาในคุณค่าของความดี มุ่งมั่นที่จะมีชีวิตที่ดีงาม และสามารถเข้าถึง ความดีงามที่สูงยิ่งขึ้น ไปความหวังที่จะให้นักเรียนมีคุณธรรมนาความรู้ มีค่านิยมเศรษฐกิจ พอเพียง คงไม่ใช่เรื่องไกลเกินฝันอย่างแน่นอน

การจัดการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างให้เกิดคุณธรรมจริยธรรมนั้น เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งเสริมสร้างผู้เรียนให้มี คุณธรรม นาความรู้ และมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาคน ให้เกิดผลที่ดีต่อสังคม ประเทศชาติสืบต่อไป

สุวิมล ว่องวานิช และนงลักษณ์ วิรัชชัย (2553, น. 19-21) ได้เสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาจริยธรรม ดังต่อไปนี้

1. การสอนจริยธรรมโดยตรง

จริยธรรมเป็นเรื่องที่สำคัญและจาเป็นจะต้องมีการสอนกันอย่างจริงจังเป็นจริงเป็นจัง โดยจัดให้มีเนื้อหาโครงสร้างที่จะสอนจะเรียนกันอย่างแน่นอน จัดการเรียนการสอนเป็น 2 แบบ คือ แบบมีโครงสร้างแน่นอน และแบบบูรณาการ มีลักษณะดังนี้

1.1 แบบมีโครงสร้างแน่นอน คือการจัดการสอนจริยธรรม ให้เป็นวิชาขึ้นมาโดยเฉพาะมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน มีเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องสัมพันธ์กัน มีการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนช่วยให้การเรียนรู้บรรลุผลได้รวดเร็วขึ้น

1.2 แบบบูรณาการ หมายถึง การจัดการสอนจริยธรรมในลักษณะบูรณาการไปพร้อม ๆ กับเนื้อหาวิชาอื่น คือ ไม่มีการจัดเนื้อหาทางจริยธรรมขึ้นเป็นพิเศษแต่ครูผู้สอนเนื้อหาวิชาต่าง ๆ อยู่แล้ว เช่น ประวัติศาสตร์ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ วรรณคดี จะต้องพยายามระลึกและควรตระหนักถึงบทบาทในการสอนจริยธรรมของตน และพยายามสอดแทรกแนวนี้ การสอนในลักษณะนี้จะช่วยให้รับประโยชน์ทั้ง 2 ทาง คือ จะช่วยให้การเรียนรู้จริยธรรมมีความหมายขึ้น เพราะผู้เรียนได้เห็นถึงความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับเนื้อที่เรียนและในขณะที่เดียวกันก็จะช่วยให้การเรียนรู้เนื้อหาของวิชานั้น ๆ มีความสัมพันธ์กันลึกซึ้งขึ้น

2. การสอนจริยธรรมโดยอ้อม

ความเชื่อในแนวนี้มีความคิดว่าจริยธรรมและคุณธรรมต่าง ๆ เป็นสิ่งที่ไม่ได้เกิดขึ้นจากการสอน แต่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ต่าง ๆ ที่แทรกซึมเข้าไป วิธีการที่ดีที่สุด คือโรงเรียนจะต้องจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศในโรงเรียนให้เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมของผู้เรียน เมื่อผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม จะเรียนรู้จริยธรรมต่าง ๆ ซึมซับได้เองโดยไม่ต้องมีการสอนและบอกกล่าวกัน หากโรงเรียนมีการจัดระบบที่ดี มีหลักสูตร และกิจกรรมการเรียนการสอนที่ดีผู้เรียนก็จะมีพัฒนาการเรียนรู้ทางจริยธรรมได้มากตามไปด้วย การเสนอแนวการจัดการเรียนการสอนจริยธรรมตามที่เสนอมานี้ มีผู้นามาใช้ในประเทศไทยกันแล้วทุกแนว แต่ผลที่ได้ยังไม่ชัดเจนนักจึงเป็นเรื่องที่ยังมีการศึกษาค้นคว้าทดลองกันตลอดมา แนวทางการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนที่จะช่วยส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน มีดังต่อไปนี้

2.1 การแสดงบทบาทสมมติ (Role play) เป็นกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนได้มีโอกาสแสดงออก เกิดความรู้สึก ความนึกคิดในการแสดงบทบาทของผู้อื่นที่ไม่ใช่ตนเองได้ ทดลองหรือฝึกประสบการณ์ในการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจในเหตุการณ์ที่สมมติขึ้นมาจากความเป็นจริง การแสดงบทบาทสมมติจะให้ความรู้ความเข้าใจเจตคติที่ยาวนานและลึกซึ้ง และมีเหตุผลโดยตรงต่อพฤติกรรมของนักเรียนในการปรับและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้เมื่อต้องการเผชิญกับสิ่งเหล่านั้นในเหตุการณ์อาจจะเกิดขึ้นจริงได้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนแต่ละคน

2.2 กรณีตัวอย่าง (Case) เป็นสื่อการสอนที่สร้างขึ้นง่าย มีสาระน่าสนใจให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในการพัฒนาคุณลักษณะทางจริยธรรมมาก ครูสามารถสร้างกรณีตัวอย่างได้หลายรูปแบบ หลายประเภท โดยการเชื่อมโยงเอาสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมสิ่งแวดล้อม ชีวิตประจำวันที่น่าสนใจ ชวนติดตาม และยังหาข้อมูลที่

เด่นชัดไม่ได้ มาปรับปรุงให้เป็นตัวอย่างแก่นักเรียนอย่างมีกระบวนการและขั้นตอนที่เหมาะสม นักเรียนจะได้ฝึกฝนกับการเผชิญเรื่องราว ปัญหาที่เกิดขึ้นของบุคคลหลายประเภท หลายเหตุการณ์ ในรูปแบบของกิจกรรมการสอนที่นำหลักกระบวนการกลุ่มมาใช้ นักเรียนจะได้ฝึกฝนกับการคิด วิเคราะห์แยกแยะประเด็น ปัญหา มีความคิดเป็นของตนเองเกิดขึ้น รู้จักประเมินค่าสิ่งต่าง ๆ และ ตัดสินใจได้อย่างมีหลักเกณฑ์และเหตุผล นอกจากนี้นักเรียนยังได้แลกเปลี่ยนความคิด ประสบการณ์ ความรู้สึกเจตคติของตนเองต่อผู้อื่นด้วย ได้พัฒนาทักษะการเป็นผู้นำ การทำงานกลุ่ม การอภิปรายกลุ่มย่อยและมติของกลุ่ม

2.3 สถานการณ์จำลอง (Simulation) การจัดประสบการณ์การเรียนการสอนที่ดี ต้องมุ่งให้นักเรียนสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในสถานการณ์จริง แต่การสอนด้วย สถานการณ์จริงมีปัญหาและข้อจำกัดในเรื่องการลงทุน เวลา และเหตุการณ์ที่ต้องการ ดังนั้นการใช้ สถานการณ์จำลองที่ครูจัดเตรียมไว้ จะทำให้นักเรียนมีโอกาสทำกิจกรรมด้วยตนเอง ด้วยการฝึกฝน ทักษะต่าง ๆ ทางสังคมซึ่งจะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีลักษณะของการใฝ่รู้ ใฝ่เรียน คิดวิเคราะห์ วินิจฉัย และตัดสินใจด้วยตนเองตามคุณลักษณะที่สังคมคาดหวัง

2.4 กิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ข่าวและเหตุการณ์ประจำวัน หลักการ สอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะด้านจริยธรรม เป็นการสอนที่มุ่งให้นักเรียนได้เห็นจริงว่าคุณธรรม ทั้งหลายเป็นหลักของการปฏิบัติตนโดยชอบ และเป็นแนวทางในการใช้วิธีการที่ถูกต้องเป็นธรรม ในการแก้ปัญหาของชีวิตประจำวัน ดังนั้น ข่าวและเหตุการณ์ประจำวันจึงเป็นสื่อการสอนอย่าง หนึ่งที่ครูนำมาจัดเป็นกิจกรรมการสอนได้ ทั้งที่เป็นกิจกรรมขั้นนำ กิจกรรมขั้นสอน และกิจกรรม ขั้นสรุปบทเรียน

2.5 กิจกรรมการสอนโดยใช้สื่อการสอน สื่อประเภทของจริง สื่อจำลองและสื่อ เทคโนโลยีประกอบการบรรยาย

2.6 กิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้เพลง เป็นการสอนที่มุ่งให้นักเรียนได้เกิด จริยธรรม โดยใช้บทเพลงเข้ามาเป็นสื่อประกอบการเรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสุขสนาน นำพา ไปสู่การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมด้วย

2.7 กิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้เกม นักเรียนในระดับประถมศึกษาและ มัธยมศึกษาตอนต้น ยังอยู่ในวัยที่ชอบเล่นชอบเคลื่อนไหว หากครูได้นำเกมมาจัดกิจกรรมการสอน ด้านพัฒนาคุณลักษณะทางจริยธรรมโดยจัดเป็นกิจกรรมสลับ คือ จัดสลับกับกิจกรรมหลักที่ใช้เวลา สอนนาน ๆ เกมเป็นกิจกรรมการเล่นที่มีข้อตกลงหรือกติกาเฉพาะเรื่อง ซึ่งผู้เล่นต้องแสดง ความสามารถเฉพาะตน หรือความสามารถในการรวมใจกันของกลุ่มเพื่อนแข่งขันให้ได้ชัยชนะ การสอนโดยใช้เกมเป็นสื่อที่ช่วยให้นักเรียนมีความสัมพันธ์ที่สนิทสนมกัน นักเรียนได้

แสดงออกถึงความสามารถ ความคิด และคุณธรรมในจิตใจของตน นักเรียนเกิดอารมณ์ สนุกตื่นเต้น การสอน โดยใช้เกมจึงทำให้นักเรียนไม่เบื่อหน่ายต่อการเรียน

2.8 กิจกรรมการเรียนการสอนโดยการวาดภาพ เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เรียนได้ เกิดทักษะและจินตนาการในการวาดภาพ เป็นสื่อการสอนที่ส่งผลในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม

2.9 กิจกรรมการเรียนการสอนโดยการแสดงละคร เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ครู และนักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนอย่างเต็มที่ นักเรียนมีโอกาสแสดงความสามารถของตนทั้งใน ด้านการใช้ ทักษะภาษา การแสดงสีหน้าท่าทาง การขับทำนองเสนาะ การร้องเพลง รวมไปถึงการ ฝึกวางแผนงานร่วมกันอีกด้วย นอกจากนี้ยังช่วยให้นักเรียนได้ผ่อนคลายความเคร่งเครียด ได้แสดง ความรู้สึกนึกคิดที่เก็บไว้ให้เห็นตัวอย่างที่มีชีวิตชีวา และได้ปรับตนให้อยู่กับเพื่อน ๆ อย่างมี ความสุข

2.10 กิจกรรมการแสดงหุ่น การเชิดหุ่นเป็นกิจกรรม การสอนด้านจริยธรรม ที่มีลักษณะบูรณาการ คือ ครูและนักเรียนต้องจัดกิจกรรมทางดนตรีเพื่อใช้ทำนอง และเนื้อร้อง บรรเลงเพลงประกอบ นักเรียนต้องฝึกทักษะการเล่านิทาน และฝึกทักษะการทำงานกลุ่ม กิจกรรม เหล่านี้จึงเกิดผลงานที่ผสมผสานกัน ช่วยสร้างลักษณะนิสัยที่ดีงามแก่นักเรียน นักเรียนมีความรู้สึก ว่าตนเป็นเจ้าของหุ่นเหล่านั้น หุ่นเป็นตัวแทนของความดีและความชั่ว เรื่องราวที่หุ่นแสดงก็เป็น เรื่องที่เขานำมาดัดแปลงหรือสร้างขึ้นเอง นักเรียนจึงสามารถถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของเขาให้ หุ่นเป็นผู้แสดง นักเรียนเป็นผู้เชิดหุ่นหรือนักเรียนที่เป็นผู้ดู ต่างก็มีจุดสนใจร่วมกันคือตัวหุ่น ความ เข้าใจเกี่ยวกับเรื่องนิทานที่หุ่นแสดงจึงชัดเจน เหมาะสมสำหรับการอธิบายหลักธรรมที่นำมาสอน ให้กระจ่าง

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2554, น. 29) ได้นำเสนอเรื่อง “การสร้างบัณฑิตให้มี จิตสำนึกจริยธรรม” ซึ่งบทความนี้ได้แนะนำครูอาจารย์ ให้หวนกลับมาคำนึงถึงระบบการศึกษาที่ มุ่งเน้นกระบวนการสร้างจิตสำนึกทางจริยธรรมภาคปฏิบัติ เพื่อสร้างคนรุ่นใหม่ “ที่ไม่ก่อปัญหา” แต่เป็นคนที่ยังสรรค์สิ่งที่ดีงามเพื่อสังคมและประเทศชาติ ยืนหยัดในความถูกต้องและดีงามอย่าง มั่นคงสิ่งที่ครูอาจารย์ควรปฏิบัติมีดังต่อไปนี้

1. แทรกหัวข้อจริยธรรมประยุกต์ในทุกวิชาที่สอนหลักสูตรการศึกษาใน ระดับอุดมศึกษา ควรมีการสอนจริยธรรมแทรกเป็นส่วนหนึ่งของทุก ๆ วิชาในลักษณะประยุกต์ให้ สอดคล้องกับวิชานั้น ไม่จำเป็นต้องแยกสอนวิชาจริยธรรมต่างหาก แต่เป็นบทหนึ่งในหลักสูตรนั้น เช่น วิชาเศรษฐศาสตร์อุตสาหกรรม หากหลักสูตรทั้งหมด 15 บท ใน 1 บท จะต้องกล่าวถึงปัญหา จริยธรรมในอุตสาหกรรม โดยพยายามชี้ให้เห็นว่า การดำเนิน

อุตสาหกรรมภายนอกเป็นอย่างไร และจริยธรรมที่ถูกต้องเป็นอย่างไร รวมทั้งชี้ให้เห็นแนวทางและจุดยืนที่นักเรียนจะสามารถประยุกต์ใช้ได้เมื่อเรียนจบออกไป ชี้ให้เห็นประเด็นทางคุณธรรมและจริยธรรมว่าส่งผลเสียหายมากน้อยเพียงใด การสอนเช่นนี้จะทำให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญเกิดความเข้าใจ และเห็นมิตินคุณธรรมเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิชาที่เรียน และรู้หลักการในการดำเนินชีวิตจริงด้วย

2. สอนเชิงบูรณาการวิชาสาขาต่าง ๆ อย่างเชื่อมโยงที่นักเรียนจะสามารถใช้จริยธรรมได้อย่างถูกต้องในสังคมต่อไปได้นั้น จำเป็นที่จะต้องมีความเข้าใจโลก สังคม และชีวิต เพื่อที่จะไม่ทำร้ายผู้อื่น เช่น นักเรียนวิชานิติศาสตร์ต้องมีความรู้ในเรื่องของกฎหมาย และสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น เพื่อจะได้ไม่ใช้ฐานันดรของตนหมิ่นประมาทหรือทำร้ายผู้อื่น นักเศรษฐศาสตร์ต้องเข้าใจลักษณะพื้นฐานทางสังคมวิทยาของสังคมไทย เพื่อให้สามารถกำหนดนโยบายด้านต่าง ๆ ได้อย่างมีความเข้าใจความเป็นไทยเป็นต้น นักเรียนจึงต้องมีความเข้าใจในศาสตร์ต่าง ๆ ด้วย โดยมีการศึกษาเชิงบูรณาการวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน

3. สอนวิชาจริยธรรมประยุกต์ “ลึกซึ้ง” เป็นวิชาเฉพาะของสาขาวิชาจริยธรรมของแต่ละสาขาวิชา ควรมีวิชาที่แยกออกมาเฉพาะด้วย โดยมุ่งเน้นที่จะกล่าวถึงคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณในวิชานั้น ๆ เพื่อให้เกิดความลึกซึ้งในการตอบปัญหาที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมที่เกิดขึ้นในสภาพปัจจุบัน และร่วมกันพยายามหาทางออกในแนวทางที่ถูกต้อง โดยชี้ให้เห็นว่า การขาดจริยธรรมในปัจจุบันรุนแรงเพียงใด และหากระบบธุรกิจทั้งหมดปราศจากจรรยาบรรณ จะเกิดผลร้ายอย่างไรกับตนเอง องค์กร และประเทศชาติ ขณะเดียวกันก็ควรสอนให้รู้ซึ่งถึงปรัชญาเบื้องหลังของวิชานั้น ๆ ที่ส่วนใหญ่จะไม่มุ่งเพียงแค่ประกอบอาชีพ แต่มุ่งเพื่อการเรียนรู้ และการรับใช้สังคมเป็นหลัก

4. สนับสนุนให้นักเรียนทำกิจกรรมสร้างสรรค์จริยธรรมสถาบันการศึกษาควรมีการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคน เข้าร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาสังคมด้านต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความซาบซึ้งในความดีงาม ในคุณค่าการเสียสละเพื่อผู้อื่น ผ่านประสบการณ์การช่วยเหลือผู้ที่อ่อนแอกว่า ผู้ตกทุกข์ได้ยากลำบากเดือดร้อนเช่น นักเรียนมีโอกาสร่วมแก้ปัญหา ช่วยเหลือผู้ยากไร้ที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจสามารถนำความรู้ที่เรียนไปช่วยคนได้จริง ๆ เขาก็จะรู้สึกประทับใจในประสบการณ์ของคุณธรรมจริยธรรมที่เขามีอยู่นั้น สิ่งนี้จะติดตรึงอยู่ในดวงใจ ในความคิดของเขา เมื่อจบการศึกษาออกไปทำงาน ก็จะมีภาพปรารถนาใคร่จะช่วยเหลือผู้อื่นอยู่เสมอ

5. สอนด้วย “แบบอย่างชีวิต” ของอาจารย์ผู้สอนสภาพจริยธรรมที่ตกต่ำเช่นนี้เกิดขึ้นในทุกระดับชั้นของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลในระดับผู้นำของประเทศ ไม่ว่าจะเป็น

นักการเมือง ครูบาอาจารย์ พ่อแม่ สื่อมวลชน บุคคลเหล่านี้ควรจะประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี อาจารย์ซึ่งมีหน้าที่โดยตรงในการอบรมบ่มนิสัยให้ความรู้แก่ศิษย์ ควรจะเป็นผู้ที่ประพฤติตนแบบผู้ทรงศีล มีวัตรปฏิบัติที่ดีงามเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ได้สามารถสอน บริหารงานด้วยการทำให้ดูเป็นตัวอย่าง ชนิดที่เรียกว่า Management by Example เนื่องจากการกระทำหรือการปฏิบัติเป็นกิจวัตรจนคิดเป็นนิสัยนั้นมีน้ำหนักมากกว่าคำพูดที่สอนไปพูดไปปาว ๆ แต่ทำไม่ได้มากมายนัก เมื่ออาจารย์ตระหนักว่าตนเองมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของนิสิต นักเรียนมากเพียงใด ก็จะต้องมีความสังวรระวัง ไม่ประพฤติตนไปในทางชั่วช้าเสียหายให้เด็กเลียนแบบ หรือนำไปพูดตลिनินทาได้ อาจารย์นั้น เทียบไปแล้วก็ใกล้ ๆ กันกับผู้พิพากษา ที่ต้องวางตัว รักษาตัว รักษาความห่างระหว่างอาจารย์กับศิษย์ไว้ในระยะที่พอเหมาะ หากไปเข้าวงดื่มเหล้าเที่ยวฟังเพลง หรือเข้าชองหาความสุขจากนารีด้วยกันกับศิษย์แล้ว ความเชื่อถือศรัทธา เคารพก็ย่อมลดลงไปเป็นธรรมดา ผู้พิพากษานั้นต้องระมัดระวังตนอย่างยิ่ง เช่น ไม่ไปดื่มสุราตามร้านอาหารริมทางให้เป็นที่ประเจิดประเจ้อ ไม่รับของขวัญจากจำเลย หรือทนายความ เป็นต้นการที่ต้องรักษาเกียรติและศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพไว้อย่างยิ่งยวดนี้ทำให้บุคคลในหลาย ๆ แวดวงวิชาชีพต้องมีความสมถะ วางตนไว้ให้เหมาะสม และห่างไกลจากอบายมุขทั้งหลายทั้งปวงจึงจะทรงความศักดิ์สิทธิ์แห่งวิชาชีพของตนไว้อย่างสูงส่งน่าเคารพนับถือได้

2.1.4 รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้พัฒนารูปแบบพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมเด็ก เป็น 4 รูปแบบ ดังนี้

2.1.4.1 รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมโดยครอบครัว มีเนื้อหาสำคัญ คือ ด้านความรู้ ได้แก่ ความรู้เรื่องความดี ความชั่ว พระคุณ หน้าที่ ระเบียบวินัย กติกาสังคมและศาสนา วัฒนธรรม ความรู้เหล่านี้ฝึกพฤติกรรมทางกายได้ โดยปลูกฝังความสุภาพ มีน้ำใจ กตัญญู มีระเบียบ ทาตามหน้าที่ พึ่งตนเอง และอดออม ด้านการสร้างทัศนคติให้ตระหนัก รัก เคารพ เชื่อมั่นอดทน มีสำนึกขณะจะกระทำ สำหรับวิธีการอบรมปลูกฝังทำได้โดยวิธีอบรมด้วยวาจา ด้วยการปฏิบัติเอง ด้วยการปฏิบัติให้เห็นและกระตุ้นให้คิด ทั้งนี้ต้องอาศัยความใกล้ชิดและทำตัวเป็นแบบอย่างของพ่อแม่ในกรณีที่เด็กทำดี ควรชมเชย ย้ำผลการกระทำความดีที่เด็กทำให้เด็กพึง และควรยกย่องต่อหน้าผู้อื่น เมื่อเด็กกระทำผิดควรพูดคุยอธิบาย ย้ำผลการกระทำผิดให้เด็กพึง และพยายามลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ด้านการวัดประเมินผล จะวัดจากพฤติกรรมและทัศนคติของเด็ก ผลที่คาดว่าจะได้รับ คือ เด็กสุภาพ มีน้ำใจ กตัญญู มีระเบียบวินัย ทาหน้าที่พึ่งตนเอง อดออม ตระหนักและเคารพ เชื่อมั่น อดทนและมีสำนึก

2.1.4.2 รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมโดยโรงเรียน (สถานศึกษา) มีเนื้อหาที่สำคัญ คือ ด้านความรู้ ได้แก่ ความรู้ในเรื่องความดี ความชั่ว พระคุณ หน้าที่ ระเบียบวินัย การพัฒนาตน ความเป็นไท สิ่งแวดล้อม และศาสนาวัฒนธรรม ความรู้เหล่านี้ฝึกพฤติกรรมทางกายได้ โดยปลูกฝังความมีสัจจะ มีน้ำใจ กตัญญู ทำหน้าที่ มีระเบียบวินัย ฝึกฝนสม่ำเสมอ เรียนรู้จากความคิด ฟังตนเองปฏิบัติตามคำสอน รักษาวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และทำตนให้เป็นประโยชน์ ด้านการสร้างทัศนคติให้ตระหนัก รัก ภาควิม มุ่งมั่น เชื่อฟัง มีเหตุผล มีสำนึกขณะจะกระทำอย่างรอบคอบ สำหรับวิธีการอบรมปลูกฝังและการประเมินผลทำเช่นเดียวกับรูปแบบของครอบครัว แต่รูปแบบนี้ ผู้ที่ต้องทำตัวเป็นแบบอย่างคือ ครู อาจารย์ผู้สอน ผลที่คาดว่าจะได้รับ คือ เด็กมีสัจจะ มีความกตัญญู รู้หน้าที่ มีระเบียบวินัย เรียนรู้ฝึกฝน รักษาวัฒนธรรม สร้างประโยชน์ มีความภาควิม มุ่งมั่น มีเหตุผล และมีสำนึก

2.1.4.3 รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม โดยสถาบันศาสนา มีเนื้อหาที่สำคัญคือ ด้านความรู้และวิธีการอบรมเช่นเดียวกับรูปแบบครอบครัว แต่ผู้ที่ทำหน้าที่ขัดเกลา คือ พระนักบวช บุคลากรทางศาสนา ส่วนผลที่คาดว่าจะได้รับ คือ เด็กเป็นคนสุภาพ มีน้ำใจ กตัญญู เอื้อเฟื้อมีระเบียบวินัย ขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อดทน ตระหนักในความดี เคารพตัวเอง เชื่อมมั่น มีความรักและเมตตา รวมทั้งมีสำนึกที่จะทำดี

2.1.4.4 รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมโดยชุมชน มีเนื้อหาที่สำคัญ คือ ด้านความรู้ ได้แก่ ความรู้วิธีการอบรมปลูกฝัง เช่นเดียวกับรูปแบบที่ 1 แต่ผู้ที่ทำหน้าที่อบรม คือ กระบวนการภายในชุมชน ส่วนผลที่คาดว่าจะได้รับคือ เด็กรับผิดชอบต่อสังคม เสียสละ รักษา สิ่งแวดล้อม บำเพ็ญประโยชน์ และเคารพกติกา พฤติกรรมและพฤติกรรมและทัศนคติของเด็ก ฤกษ์ชัย คุณูปการ (2552, น. 78 - 233) ได้เสนอทฤษฎีที่สามารถใช้สอนและฝึกอบรมให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีคุณธรรมและจริยธรรมที่พึงประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การปลูกฝังจริยธรรมโดยวิธีกระจำง คำนิยม หมายถึง การกระตุ้นให้บุคคลเข้าใจค่านิยมของตนเองและค่านิยมของผู้อื่น ได้อย่างชัดเจน ซึ่งความเข้าใจดังกล่าวจะช่วยให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมและสิ่งแวดล้อมได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น การมุ่งให้ผู้เรียนเข้าใจค่านิยม คุณธรรม และจริยธรรมของตนเอง ได้อย่างชัดเจน เพื่อป้องกันความสับสนและความลังเลใจในการประพฤติปฏิบัติทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ผู้เรียนมีอิสระในการพิจารณาถูกผิดได้ด้วยตนเอง กล่าวคือ สิ่งใดที่ผู้เรียนคิดว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องและดีงามสิ่งนั้นก็จะเป็ นสิ่งที่ถูกต้องดีงามของผู้เรียนซึ่งบุคคลที่เกี่ยวข้องจะต้องเข้าใจและยอมรับสิ่งที่ถูกต้องและดีงาม ดังกล่าวของเขาด้วย ในขณะที่ค่านิยมของผู้ใดไม่ถูกต้องตามหลักคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ของสังคมไม่ควรตัดสินใจว่าค่านิยมของเขาผิดและบังคับให้เขาเปลี่ยนค่านิยม แต่ควรส่งเสริมให้ เขาได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นแลกเปลี่ยนกับผู้อื่นจนกระทั่ง เขายอมรับค่านิยมถูกต้องตามหลัก

คุณธรรมและจริยธรรมด้วยตนเอง การเปลี่ยนค่านิยมด้วยวิธีการดังกล่าวจึงเป็นวิธีการเปลี่ยนค่านิยมหรือพฤติกรรม โดยที่ผู้เปลี่ยนไม่สูญเสียความเป็นตัวของตัวเองและมีความเชื่อมั่นว่าตนได้กระทำในสิ่งที่ถูกต้องและเหมาะสมซึ่งถือว่าเป็นความสำเร็จสูงสุดของการเปลี่ยนเจตคติและพฤติกรรมของบุคคล การปลูกฝังจริยธรรมโดยให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นวิธีการที่สามารถนำมาใช้สอนและฝึกอบรมให้เป็นคนมีคุณธรรมและจริยธรรมที่พึงประสงค์โดยเหตุผลเชิงจริยธรรมจะทำหน้าที่เป็นเหตุจูงใจให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ บุคคลจึงสามารถประเมินคุณธรรมและจริยธรรมของผู้อื่นได้ โดยการสังเกตและซักถามเหตุผลที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่างๆ ของเขา

จากการศึกษาเอกสารและงานที่เกี่ยวข้อง จึงสรุปได้ว่า เอกสารและงานวิจัยส่วนใหญ่ ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนา ปลูกฝัง เสริมสร้าง ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมด้วยวิธีการต่างๆ ซึ่งต้องเริ่มต้นด้วยการ ปลูกฝังศรัทธาให้มั่นคง มีการพัฒนาทางด้านสติปัญญา และด้านร่างกายให้ครบถ้วนดังนั้น ในการที่พัฒนาเยาวชนให้มีความเจริญเติบโตทางด้านสติปัญญา ด้านร่างกายและมีจิตใจที่ดียิ่งขึ้น จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยเริ่มตั้งแต่สถาบันครอบครัว โรงเรียน และชุมชน โดยยึดหลักและวิธีการต่างๆ ตามที่กล่าวมาข้างต้น

2.1.5 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมที่ผ่านมา ได้มุ่งเน้นพื้นฐานการสร้างทัศนคติที่ดีให้เกิดขึ้นด้วยเหตุผล เพื่อเสริมสร้างให้เกิดคุณลักษณะทางจิตใจ แล้วนำไปสู่การปรับเปลี่ยนทางพฤติกรรมเป็นหลักสอดคล้องกับทฤษฎีและแนวคิดที่สำคัญ แบ่งเป็น 3 แนวทาง (ประภาศรี สีหอำไพ, 2554, น. 29-30) คือ

2.1.5.1 ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของบุคคล (Psychoanalytic Theory) กล่าวถึง จริยธรรมกับมโนธรรมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มนุษย์อยู่ในสังคมกลุ่มใดก็จะเรียนรู้ผิดชอบชั่วดีจากสิ่งแวดล้อมนั้น จะมีลักษณะที่พิเศษของแต่ละสังคมที่เรียกว่าเอกลักษณ์เป็นกฎเกณฑ์ให้ประพฤติปฏิบัติตามข้อกำหนดโดยอัตโนมัติ คนที่ทำชั่วแล้วรู้สึกผิด หิริ โอตตัปปะ ละอายใจตนเองหรือว่ากลัวต่อกรได้รับการลงโทษด้วยตนเอง เมื่อสำนึกแล้วพึงละเว้นไม่ปฏิบัติอีกโดยไม่ต้องมีสิ่งควบคุมจากภายนอกเป็นการสร้างมโนธรรมขึ้นมาโดยไม่จำเป็นต้องสนใจ องค์ประกอบของลำดับขั้นในการพัฒนาทางจริยธรรม

ในลักษณะทฤษฎีเช่นนี้ บทบาทของการศึกษาคือ การพัฒนาทางด้านจิตใจเพื่อเสริมสร้างกำลังคนที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ตามระบบเศรษฐกิจและสังคมต้องการ ปัจจัยที่สำคัญที่สุด ทั้งนี้การศึกษาเพื่ออบรมฝึกฝนการนำสติปัญญาไปใช้ให้เกิดประโยชน์มากยิ่งขึ้นพยายามแสวงหาจุดมุ่งหมายให้แก่ชีวิตคือความเป็นอยู่อย่างดีที่สุด หรือการมีอิสรภาพ การศึกษาจึง

เป็นกิจกรรมของชีวิต ตลอดชีวิต เพื่อชีวิต เป็นความสามารถเพื่อปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมและรู้จักเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กัน

2.1.5.2 ทฤษฎีเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) อธิบายการเกิดของจริยธรรมว่าเป็นกระบวนการทางสังคมประภคิต (Socialization) โดยการซึมซับรบบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ จากสังคมที่เติบโตมา รับเอาหลักการเรียนเชื่อมโยงกัน หลักการเสริมแรงและการทดแทนสิ่งเร้า (Stimulus) รับแนวคิดของทฤษฎีจิตวิเคราะห์เป็นรูปแบบโดยยึดถือว่ การเรียนรู้ คือการสังเกตเลียนแบบจากผู้อื่นใกล้ชิดเพื่อแรงจูงใจ คือเป็นที่รักที่ชอบรับในกลุ่มพวกเดียวกับกลุ่มต้นแบบเพื่อเป็นพวกเดียวกันในลักษณะเช่นนี้ สถาบันหรือกลุ่มสังคมมีอิทธิพล ต่อการปลูกฝังและเสริมสร้างจริยธรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ สถานศึกษาได้รับการคาดหวังจากสังคมอย่างมากในการเป็นสถาบันที่ปลูกฝังรูปแบบและเสริมสร้างการเลียนแบบจากตัวอย่างในสังคมให้แก่นักเรียนพึงระมัดระวังในการสอนเพราะถ้าขาดความสามารถในการอธิบายเหตุผลให้เด็กเลียนแบบใช้อารมณ์และวางอำนาจแทน จะทำให้เด็กรู้สึกเป็นศัตรูต่อผู้ควบคุมพฤติกรรมทุกระดับตั้งแต่บิดามารดา ครู ไปจนถึงตำรวจจึงอบรมให้เด็กรู้จักรับผิดชอบชั่วดี รู้ละอายที่ชั่ว ให้รู้จักคิดหาเหตุผลและความสม่าเสมอในการลงโทษและให้รางวัลเด็ก

Bandura (1997, น. 16) ได้อธิบายทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมว่าพฤติกรรมทุกอย่างนอกเหนือจากปฏิกิริยาสะท้อนเบื้องต้นเป็นผลมาจากการเรียนรู้ทั้งสิ้น โดยการที่มนุษย์เรียนรู้ผลที่เกิดตามมา (Response Consequence) เป็นการเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ คือเรียนรู้ว่าเมื่อมีเหตุการณ์หนึ่งเกิดขึ้นเหตุการณ์ใดจะเกิดตามมา หรือเมื่อกระทำพฤติกรรมใดแล้วผลกรรมนี้จะเกิดตามมาเป็นผลเช่นไร การที่จะเรียนความสัมพันธ์เหล่านี้ได้ก็โดยประสบการณ์ตรง (Direct Experience) และเรียนรู้จากการสังเกต (Observation Learning) การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เช่น การประสบเหตุการณ์ต่าง ๆ ด้วยตนเอง การได้รับผลที่เกิดจากการกระทำต่าง ๆ ด้วยตนเอง การเรียนรู้จากสังคม ที่แบนดูรานั้นคือ การเรียนรู้จากแบบอย่าง (Learning Through Modeling) โดยกระบวนการสังเกตพฤติกรรมและผลกรรมที่ตามมาจากการกระทำของผู้อื่นการได้ยินได้ฟังคำบอกเล่า การได้อ่านข่าวสารบันเทิงของผู้อื่น ซึ่งเป็นการเรียนรู้ทางอ้อม และจะเป็นข้อมูลที่บุคคลนำมาพิจารณาสำหรับการกระทำพฤติกรรมใหม่มีในโอกาสต่อไป การเรียนรู้จากการสังเกตแบบอย่างมีกระบวนการที่เกี่ยวข้อง 4 กระบวนการ คือ

1. กระบวนการใส่ใจ (Attention Process) การเรียนรู้จากตัวอย่างอาจจะไม่เกิดขึ้น ถ้าผู้สังเกตไม่ใส่ใจรับรู้พฤติกรรมที่ตัวแบบแสดง การเรียนรู้เกิดขึ้นมากเพียงใดยังขึ้นอยู่กับความยากง่ายของพฤติกรรมที่ตัวแบบแสดงและความสามารถเรียนรู้ของผู้สังเกตด้วย

2. กระบวนการจดจำ (Retention Process) การจดจำเป็นกระบวนการสำคัญที่มนุษย์จะสามารถเก็บสะสมประสบการณ์ต่าง ๆ ไว้ใช้การจดจำนี้อาจจำในรูปมโนภาพ (Imagine) หรือภาษา (Verbal)

3. กระบวนการกระทำทางกาย (Motor Reproduction Process) เมื่อมนุษย์มีข้อมูลที่เป็นสัญลักษณ์อยู่ในความจำแล้ว มนุษย์จะแปลสัญลักษณ์ให้เป็นพฤติกรรมที่เหมาะสม

4. กระบวนการจูงใจ (Motivation Process) มนุษย์จะไม่แสดงพฤติกรรมการเล่นแบบไปทุกอย่าง แม้ว่าเขาจะได้เรียนรู้แล้วก็ตามมนุษย์จะเล่นแบบเฉพาะพฤติกรรมที่เขาสนใจหรือเห็นคุณค่ามากกว่า พฤติกรรมของตัวแบบที่ไม่ได้รับผลบวกหรือถูกลงโทษ ดังนั้นการให้รางวัลหรือเสริมแรงทางบวก เพื่อกระตุ้นให้ผู้สังเกตแสดงพฤติกรรมแบบการเล่นแบบ

จากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม ผู้วิจัยสรุปได้ว่า นักทฤษฎีส่วนมากจะยอมรับว่าจริยธรรมจะถูกปลูกฝังตั้งแต่บุคคลยังเป็นเด็กเสียส่วนมากแม้ว่าทุกคนจะประสบกับเหตุการณ์ทางสังคมที่ผันแปรเปลี่ยนไปจากเดิมอาจจะทำให้ทุกคนเปลี่ยนแปลงจริยธรรมในวัยผู้ใหญ่ได้ แต่นักทฤษฎีทั้งหมดยอมรับว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในวัยเด็กมีผลกระทบต่อบุคคลได้รุนแรง และมีผลคงทนถาวรกว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในวัยผู้ใหญ่

2.1.5.3 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา (Cognitive Theory) เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม เกิดจากแรงจูงใจในการปฏิบัติสัมพันธ์กับสังคม การพัฒนาจริยธรรมจึงต้องมีการพิจารณาเหตุผลเชิงจริยธรรมตามระดับสติปัญญาของแต่ละบุคคลซึ่งมีวุฒิภาวะสูงขึ้นการรับรู้จริยธรรมก็พัฒนาขึ้น ตามลำดับ ทั้งนี้ทฤษฎีพัฒนาการทางคุณธรรม จริยธรรม มีทฤษฎีต่าง ๆ ที่ปรากฏขึ้นเพื่อการจัดค่าของการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม ดังนี้

1) ทฤษฎีของเพียเจต์ แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน (Piaget, 1974, p. 105, อ้างถึงใน ประภาศรี สีหอำไพ, 2554, น. 30-31) คือ

1.1) ขั้นตอนจริยธรรม (ตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 2 ปี) ยังไม่เกิด จริยธรรมแต่สามารถเรียนรู้จากประสาทสัมผัสและพัฒนาการทางสติปัญญา

1.2) ขั้นเชื่อฟังคำสั่ง (อายุ 2-8 ปี) เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ใหญ่ มีการคิดก่อนปฏิบัติตามคำสั่ง ซึ่งในขณะแรกเริ่มจะไม่คำนึงถึงเหตุผลของคำสั่งนั้น

1.3) ขั้นยึดหลักแห่งตน (อายุ 8-10 ปี) เกิดหลังความคิดพัฒนาการทางสติปัญญาสูงขึ้นตามประสบการณ์ทางสังคม คลายความเกรงกลัวอำนาจภายนอก เริ่มมีความคิดเป็นของตัวเอง

2) ทฤษฎีของโคลเบอร์ก ที่ได้แบ่งการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ออกเป็น 6 ชั้น หรือ 3 ระดับหลัก ดังนี้ (Kohlberg, 1969, p. 202, อ้างถึงใน ประภาศรี สีหอำไพ, 2554, น. 31-32)

2.1) ชั้นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ประกอบด้วย

2.1.1) การเชื่อฟังและการลงโทษ (2-7 ปี)

2.1.2) การแสวงหารางวัล (8-10 ปี)

2.1.3) การทำตามความเห็นชอบของผู้อื่น

2.1.4) การทำตามหน้าที่ในสังคม

2.1.5) การทำตามกฎเกณฑ์และข้อสัญญา

2.1.6) การยึดในมโนธรรมตามหลักสากล

2.2) ระดับของจริยธรรม ประกอบด้วย

2.2.1) ก่อนเกณฑ์ (2-10 ปี) คือ การกระทำตามสิ่งที่ตนต้องการ เป็นใหญ่เหนือการลงโทษ และแสวงหารางวัล

2.2.2) ตามเกณฑ์ (10-16 ปี) คือ การกระทำตามสังคมระเบียบ ประเพณีกฎหมาย ศาสนา มีการเลียนแบบ และทำตาม เพื่อให้ผู้อื่นเห็นชอบ ต่อมาจึงคำนึงถึงบทบาทและหน้าที่ของตนในสังคม

2.2.3) เหนือเกณฑ์ (16 ปีเป็นต้นไป) คือ การวิเคราะห์ด้วยตนเอง ก่อนตัดสินใจ โดยคำนึงถึงสิทธิของผู้อื่น ในส่วนที่เป็นสากลอยู่นอกเหนือกฎเกณฑ์ในสังคมของตนมีจริยธรรมในขั้นสูงสุด

2.1.5.4 ทฤษฎี หลักการในการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม

ทิสนา เขมณี (2551, น. 1-33) ได้ประมวลแนวคิดที่ใช้ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมไว้ดังนี้

1. การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม โดยการปรับพฤติกรรม ตามทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำ (Operant Conditioning) พฤติกรรมของบุคคลเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม พฤติกรรมของบุคคลจะแปรเปลี่ยนไปตามผลที่ได้รับจากการกระทำที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมนั้น ซึ่งผลจากการกระทำนั้น มีอยู่ 2 ประเภท ได้แก่ ผลประเภทเสริมแรง (Reinforces) ซึ่งทำให้พฤติกรรมนั้นมีอัตราเพิ่มขึ้น และผลประเภทถูกลงโทษ (Punishes) ซึ่งทำให้พฤติกรรมนั้นมีอัตราลดลงหรือหมดไป ดังนั้น เราจึงสามารถวางเงื่อนไขโดยใช้ตัวเสริมแรง หรือตัวลงโทษเป็นเครื่องมือในการเพิ่มพฤติกรรมที่พึงปรารถนา และลดหรือขจัดพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาได้ มีวิธีการดังนี้

1.1 บังคับหรือกำหนดพฤติกรรมเป้าหมายให้ชัดเจน มีลักษณะเป็นพฤติกรรมที่น่าสังเกตได้

1.2 ใช้แรงเสริมที่เหมาะสมและถูกหลักการ
1.2.1 ใช้ตัวเสริมแรงทางสังคม เช่น การให้คำยกย่องชมเชยให้เกียรติ เป็นต้น

1.2.2 ให้รางวัลเป็นสิ่งของหรือใช้เบี่ยง (Taken) แลกกับสิ่งของที่ผู้ปรับพฤติกรรมต้องการ

1.2.3 ให้ทำกิจกรรมที่ชอบ เช่น การอ่านหนังสือการ์ตูน การเล่นเกมที่นักเรียนชอบ

1.3 ติดตามสังเกตการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ปรับพฤติกรรมเมื่อมีพฤติกรรมที่ต้องการเกิดขึ้น ควรให้แรงเสริมเป็นครั้งคราว เพื่อให้พฤติกรรมนั้นคงอยู่ถาวร

2. การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม โดยการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม (Moral Development Theory)

2.1 พัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์เป็นไปตามขั้น และขึ้นอยู่กับวัย คือ ขั้นแรกอายุระหว่าง 5-8 ปี เป็นขั้นยอมรับกฎเกณฑ์จากผู้มีอำนาจเหนือตน (Heteronomous) เช่น บิดา มารดา ครู และเด็กที่โตกว่า เด็กจะปฏิบัติอย่างเคร่งครัด และเชื่อว่าการเกณฑ์เปลี่ยนแปลงไม่ได้ ขั้นที่สอง เป็นขั้นยอมรับการเปลี่ยนแปลงของกฎเกณฑ์ (Autonomous) อายุตั้งแต่ 9 ปีขึ้นไปเด็กจะเริ่มมีความคิดว่ากฎเกณฑ์ คือ ข้อตกลงระหว่างบุคคล และผู้ที่ใช้กฎเกณฑ์จะต้องร่วมมือและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และกฎเกณฑ์อาจเปลี่ยนแปลงได้

2.1.1 ขั้นการหลบหลีกการถูกลงโทษ (อายุ 2-7 ปี) คือ การตัดสินใจที่จะหลบหลีกไม่ให้ตนเองถูกลงโทษ

2.1.2 ขั้นการแสวงหารางวัล (7-10 ปี) คือ การตัดสินใจโดยมีความมุ่งหมายที่จะได้ผลตอบแทนที่ตนพอใจ หรือต้องการที่อยากจะได้

2.1.3 ขั้นทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ (10-13 ปี) คือ การตัดสินใจโดยการคล้อยตามความเห็นชอบ หรือการจูงใจของผู้อื่น โดยเฉพาะเพื่อน

2.1.4 ขั้นทำตามหน้าที่ทางสังคม (13-16 ปี) คือ การตัดสินใจโดยถือว่าตนมีหน้าที่ที่จะต้องทำสิ่งนั้นในฐานะที่ตนเป็นหน่วยหนึ่งของสังคมนั้น และสังคมนั้นคาดหวังที่จะทำให้ตนทำหน้าที่ตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ

2.1.5 ขั้นการทำตามคำมั่นสัญญา (16 ปีขึ้นไป) คือ การตัดสินใจโดยเห็นแก่ประโยชน์ของคนหมู่มาก ไม่ทำตนขัดต่อสิทธิอันพึงมีพึงได้ของผู้อื่น บุคคลที่มีจริยธรรมในขั้นนี้จะสามารถควบคุมบังคับใจตนเองได้

2.1.6 ขั้นการยึดอุดมคติสากล (ผู้ใหญ่) คือ การตัดสินใจเพื่ออุดมคติอันยิ่งใหญ่ที่เป็นหลักประจำใจของตน บุคคลที่มีจริยธรรมในขั้นนี้นับว่าเป็นผู้มีจริยธรรมในขั้นสูงสุดบุคคลแต่ละคนจะมีหรือไม่มีการพัฒนา หรือมีการพัฒนาเร็ว ช้า ต่างกัน เราสามารถวัดระดับจริยธรรมของบุคคลได้โดยดูจากเหตุผลเชิงจริยธรรมที่บุคคลนั้นให้ และเราสามารถที่จะส่งเสริมให้บุคคลมีพัฒนาระดับจริยธรรมให้สูงขึ้นกว่าเดิมได้ โดยการเปิดโอกาสให้บุคคลเรียนรู้จากการตัดสินใจทางจริยธรรม และอภิปรายร่วมกับผู้อื่น การได้แสดงความคิดเห็นและอภิปรายร่วมกับผู้อื่น จะทำให้บุคคลที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำเรียนรู้การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงขึ้นไป

2.2 การสอนหรือการพัฒนาจริยธรรมตามทฤษฎีการพัฒนาการทางจริยธรรมสามารถทำได้หลายวิธี ดังนี้

2.2.1 ระดับการพัฒนาการทางจริยธรรม และขั้นของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมเด็กในช่วงอายุต่าง ๆ จะมีพัฒนาการทางจริยธรรมไปตามลำดับขั้น และเด็กในชั้นเรียนแต่ละคนจะมีขั้นของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่เท่ากัน ดังนั้น ครูจึงสอนจริยศึกษาให้เด็กทุกคนเหมือนกันไม่ได้ ครูจำเป็นต้องวิเคราะห์เด็กก่อนว่า เขามีขั้นเหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นใดแล้วจึงช่วยนำให้เขาได้พัฒนาขึ้นไปขั้นสูงอีก 1 ขั้น โดยการพยายามจัดประสบการณ์ทางสังคมให้เหมาะสมกับพัฒนาการขั้นนั้น

2.2.2 พัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลเกิดขึ้นได้จากการที่ได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและสภาพแวดล้อม การได้มีปฏิสัมพันธ์ดังกล่าว จะช่วยให้บุคคลเข้าใจความคิดเห็นของบุคคลอื่นมากขึ้น ซึ่งเขาจะสามารถนำมาใช้ในการพิจารณาเพื่อตัดสินใจในปัญหาต่าง ๆ โดยเฉพาะปัญหาจริยธรรม ดังนั้น การให้เด็กเข้ากลุ่มทางสังคมต่าง ๆ จะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้บทบาทของตนเอง และของผู้อื่น อันจะช่วยให้เขาได้พัฒนาจริยธรรมในขั้นสูงขึ้นไปอย่างรวดเร็ว

2.2.3 ครูสามารถช่วยกระตุ้นพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กให้สูงขึ้นได้โดยการช่วยให้เด็กได้ฝึกกับปัญหาความขัดแย้งเชิงจริยธรรมบ่อย ๆ และฝึกให้เด็กได้วิเคราะห์ข้ออภิปรายโต้แย้งกัน และตัดสินใจโดยพิจารณาความเห็น รวมทั้งกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ทางสังคมด้วยเรื่องที่น่ามาใช้ในการอภิปรายอาจเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน หรือเป็นเรื่องที่ครูสมมุติขึ้นก็ได้แต่สถานการณ์ควรมีลักษณะใกล้เคียงกับความเป็นจริงของผู้เรียน และควรเป็นปัญหาที่สามารถใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับที่ตรงกับพัฒนาการทางจริยธรรมที่เป็นอยู่ของผู้เรียน และ

ในระดับที่สูงกว่า การเสนอสถานการณ์ปัญหานั้นอาจใช้สื่อ เช่น ภาพสไลด์ फिल्मสคริป หรือ วิดิทัศน์ ช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในปัญหาชัดเจนขึ้น หรือหากใช้วิธีการแสดงบทบาทสมมุติ ประกอบ ก็จะช่วยทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในการตัดสินใจ และอภิปรายร่วมกันนั้น อาจนำ กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ และเทคนิคอภิปรายกลุ่มแบบต่าง ๆ เข้ามาช่วยให้การอภิปรายมีประสิทธิภาพขึ้น

2.2.4 วิธีที่ครูสามารถช่วยกระตุ้นพัฒนาการทางจริยธรรม ของเด็กให้สูงขึ้นได้อีกวิธีหนึ่ง คือ การช่วยจัดบรรยากาศในห้องเรียน และในโรงเรียนให้เอื้อต่อ การที่เด็กจะสามารถแสดงความคิดเห็น อภิปรายโต้แย้งเกี่ยวกับปัญหาขัดแย้งเชิงจริยธรรมกับ เพื่อน ๆ ได้อย่างเปิดเผยบรรยากาศในที่นี้ หมายถึง บรรยากาศของเสรีในการพูดแสดงความคิดเห็น การได้รับการยอมรับและความปลอดภัยจากการถูกลงโทษ วิพากษ์วิจารณ์ และการกล่าวหาต่าง ๆ

2.3 การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม โดยการให้สังเกต ตัวแบบตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Cognitive Theory) กระบวนการเรียนรู้เป็น กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม แต่ไม่ใช้การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายนอกเท่านั้น กระบวนการเริ่มต้นจากการเปลี่ยนแปลงภายในโดยไม่จำเป็นต้องมีการแสดงออก (Acquisition) การเรียนรู้ส่วนใหญ่ของคนเกิดขึ้นจากการสังเกตจากตัวแบบ ซึ่งจะสามารถถ่ายทอดทั้งความคิด และการแสดงออกได้พร้อมๆ กัน และตัวแบบนี้ทำหน้าที่ 3 ลักษณะด้วยกัน คือ อาจทำหน้าที่ ส่งเสริมหรือยับยั้งการเกิดหรือตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์ (Symbolic Model) ได้แก่ ตัวแบบที่เสนอ ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น วิทยู โทรทัศน์ การ์ตูน หรือหนังสือนวนิยาย เป็นต้น การเรียนรู้จากตัวแบบนี้ ประกอบไปด้วยกระบวนการ 4 กระบวนการ คือ กระบวนการตั้งใจ (Attention Processes) กระบวนการเก็บจำ (Retention Processes) กระบวนการกระทำ (Production Processes) และ กระบวนการจูงใจ (Motivational Processes) ซึ่งการเรียนรู้ในแต่ละกระบวนการจะเป็นอย่างไร ขึ้นอยู่กับปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล (Personal) ปัจจัยทางสภาพแวดล้อม (Environmental) และปัจจัยทางพฤติกรรม (Behavioral) การสอนหรือพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมต่าง ๆ โดยใช้การสังเกตตัวแบบนี้ ควรดำเนินการเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

2.3.1 กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความใส่ใจ และตั้งใจสังเกต ตัวแบบ

2.3.2 การเสนอตัวแบบ ตัวแบบจะต้องมีลักษณะเด่นชัด ไม่ สลับซับซ้อนจนเกินไป เป็นตัวแบบที่มีคุณค่า มีประโยชน์ สามารถดึงดูดจิตใจ และทำให้ผู้สังเกต ฟังพอใจ

2.3.3 การช่วยให้ผู้เรียนเก็บจำตัวแบบนั้น โดยใช้วิธีการต่าง ๆ เช่นการจัดทำเป็นรหัส หรือโครงสร้างให้จำได้ง่าย การชักจูงมโนลักษณะของตัวแบบในความคิด และการชักจูงด้วยการกระทำ

2.3.4 การจูงใจให้ผู้เรียนปฏิบัติโดยการช่วยให้ผู้เรียนเห็นคุณค่า หรือเห็นที่น่าพอใจของการปฏิบัติ รวมทั้งการช่วยให้ผู้เรียนได้รับความสามารถของตน และเรียนรู้วิธีการกับตนเอง

2.3.5 การลงมือหรือปฏิบัติโดยช่วยให้ผู้เรียนได้ลงมือทำ สังเกตการกระทำของตนเองให้ผู้เรียนได้ข้อมูลป้อนกลับ และให้ผู้เรียนได้เทียบเคียงการกระทำของตนกับภาพตัวแบบในความคิด

2.4 การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม โดยใช้หลักการสอนด้านจิตพิสัย (Affective Domain)

2.4.1 หลักการสอนด้านจิตพิสัยได้จำแนกจุดมุ่งหมายทางการศึกษาออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ จุดมุ่งหมายทางด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) หรือด้านความรู้ความเข้าใจจุดมุ่งหมายทางด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) หรือด้านการปฏิบัติการกระทำและจุดมุ่งหมายทางด้านจิตพิสัย (Affective Domain) หรือด้านจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึก และเจตคติทางด้านจิตพิสัย จำแนกจุดมุ่งหมายได้เป็น 5 ระดับ ซึ่งอธิบายขั้นตอนสำคัญของการเกิดเจตคติและพัฒนาลักษณะนิสัยได้ ดังนี้

2.4.1.1 ขั้นการรับรู้ (Perceiving or Receiving) การที่บุคคลจะเกิดการพัฒนาลักษณะนิสัยใด ๆ ได้ บุคคลนั้นต้องมีโอกาสได้รับรู้ และใส่ใจในเรื่อง นั้น ๆ ก่อนดังนั้น หากเราต้องการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม หรือค่านิยมใด ๆ ให้แก่บุคคล เราจึงต้องพยายามจัดสิ่งเร้าหรือสถานการณ์ที่ช่วยให้บุคคลนี้เกิดการรับรู้ และความสนใจในคุณธรรม จริยธรรม หรือค่านิยมนั้น ๆ

2.4.1.2 ขั้นตอบสนอง (Responding) แม้บุคคลได้รับรู้และเกิดความสนใจในสิ่งนั้นแล้ว แต่หากไม่มีโอกาสได้ตอบสนองต่อสิ่งนั้น ความสนใจนั้นก็จะได้ไม่ได้รับการพัฒนาเป็นลักษณะนิสัย ดังนั้นในการสอนจำเป็นต้องพยายามให้บุคคลนั้นได้มีโอกาสตอบสนองต่อสิ่งนั้นและเกิดความพึงพอใจ ซึ่งจะช่วยให้บุคคลนั้นพัฒนาความสนใจที่มีอยู่ให้มากขึ้น

2.4.1.3 ขั้นการเห็นคุณค่า (Valuating) หากบุคคลมีโอกาสตอบสนองต่อสิ่งใดแล้วได้รับผลเป็นที่พึงพอใจ บุคคลนั้นก็จะได้เริ่มเห็นคุณค่าของสิ่งนั้น ดังนั้น หากเราสามารถจัดประสบการณ์ หรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลนั้นจะได้รับประโยชน์จากการ

ปฏิบัติตามคุณธรรมจริยธรรม หรือค่านิยมที่ต้องช่วยให้บุคคลนั้นเห็นคุณค่าของการปฏิบัติ และเต็มใจที่มีอยู่ให้มากขึ้น

2.4.1.4 **ขั้นจัดระบบ (Organizing)** การที่บุคคลเห็นคุณค่าของคุณธรรมจริยธรรม หรือค่านิยมใด ๆ แล้ว จะสามารถพัฒนาขึ้นไปเป็นลักษณะนิสัยได้นั้น บุคคลนั้นจะต้องมีการนำไปปฏิบัติ หรือนำไปใช้ในระบบชีวิตของตน จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้บุคคลนั้น ๆ ได้ก้าวไปสู่ขั้นสูงสุดของการพัฒนาทางจิตพิสัย คือ ขั้นการพัฒนาเป็นลักษณะนิสัย

2.4.1.5 **ขั้นการพัฒนาเป็นลักษณะนิสัย (Characterization)** บุคคลที่สามารถปฏิบัติตามคุณธรรมจริยธรรม หรือค่านิยม ที่ยึดถือในวิถีการดำเนินชีวิตของตนอย่างสม่ำเสมอในที่สุดก็จะพัฒนาถึงขั้นการเป็นลักษณะนิสัยของตน ซึ่งนับเป็นขั้นสูงสุดของการพัฒนาทางด้านจิตพิสัย

2.4.2 **การปลูกฝังและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมใด ๆ** ให้แก่บุคคลเพื่อให้เป็นลักษณะนิสัยของบุคคลนั้นสามารถทำได้ ดังนี้

2.4.2.1 **จัดสิ่งเร้าให้บุคคลนั้นได้รับรู้และเกิดความสนใจ** ในเรื่องที่ต้องการปลูกฝัง

2.4.2.2 **จัดกิจกรรม หรือประสบการณ์ที่ช่วยให้บุคคลนั้น** ได้มีการตอบสนองในเรื่องนั้น และเกิดความพึงพอใจ

2.4.2.3 **ช่วยให้บุคคลเห็นคุณค่าของเรื่องนั้น** โดยการช่วยให้เขาเห็นประโยชน์ได้รับประโยชน์ หรือเกิดความพึงพอใจที่มากพอเพียง

2.4.2.4 **ช่วยให้บุคคลนั้นมีโอกาสจัดระเบียบในการนำเรื่อง** นั้นไปใช้ในระบบชีวิตของตน และให้การเสริมแรงอย่างเหมาะสม (ทิสนา เขมมณี, 2551, น. 1-33)

ทั้งนี้การพัฒนาการทางสติปัญญา และคุณธรรม จริยธรรม จะเกิดขึ้นพร้อมกับการพัฒนาของแต่ละบุคคลทางด้านร่างกาย สติปัญญาของมนุษย์ ซึ่งผู้มีวุฒิภาวะสูงก็จะสามารถรับรู้คุณธรรม จริยธรรมได้มาก และต่อเนื่องตามลำดับ ดังนั้นการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน จำเป็นต้องวางแผนในการสร้างเสริม และพัฒนาให้เหมาะสมกับวัยและสติปัญญาของนักเรียนแต่ละช่วงวัย

2.1.6 แนวคิดการพัฒนาด้านจิตพิสัยของ Bloom and Masia

Bloom and Masia (อ้างถึงใน ทิสนา เขมมณี, 2556) จัดลำดับขั้นในการดำเนินกิจกรรมเป็น 5 ขั้น คือ

1. **ขั้นการรับรู้ (Receiving)** คือ ผู้เรียนได้รับรู้ค่านิยมที่ต้องการจะปลูกฝังในตัวผู้เรียน

2. ขั้นการตอบสนอง (Responding) คือ ผู้เรียนได้รับรู้และเกิดความสนใจในค่านิยมนั้น
3. ขั้นการเห็นคุณค่า (Valuing) คือ ผู้เรียนได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับค่านิยมนั้นแล้วเห็นคุณค่าของค่านิยมและมีเจตคติที่ดีต่อค่านิยมนั้น
4. ขั้นการจัดระบบ (Organization) ผู้เรียนรับค่านิยมที่ตนเห็นคุณค่านั้นเข้ามาอยู่ในระบบค่านิยมของตน
5. ขั้นการสร้างลักษณะนิสัย (Characterization) ผู้เรียนปฏิบัติตามค่านิยมที่ตนรับมาอย่างสม่ำเสมอและทำงานกระทั่งเป็นนิสัย

2.1.7 แนวคิดการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยการสอนทักษะปฏิบัติของ Dave

Dave (อ้างถึงใน ทิศนา แคมมณี, 2556) กล่าวว่า การเรียนรู้ทางด้านทักษะปฏิบัติ กำหนดกระบวนการพัฒนาตามรูปแบบโดยการสอนทักษะปฏิบัติ 5 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นการเลียนแบบ (Imitation) คือ ผู้เรียนสังเกตการณ์กระทำของต้นแบบ/ตัวอย่างจดจำ

ขั้นที่ 2 ขั้นการลงมือกระทำตามคำสั่ง (Manipulation) คือ ผู้เรียนฝึกฝนจนทำสิ่งนั้น ๆ ได้ถูกต้องสมบูรณ์ดี

ขั้นที่ 3 ขั้นการกระทำอย่างถูกต้องแม่นยำ (Precision) คือ ผู้เรียนฝึกฝนจนทำสิ่งนั้น ๆ ได้ถูกต้องสมบูรณ์ดี

ขั้นที่ 4 ขั้นการแสดงออก (Articulation) คือ ผู้เรียนประยุกต์ใช้ทักษะที่เรียนรู้มาและนำไปใช้ปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมกับสถานการณ์

ขั้นที่ 5 ขั้นกระทำอย่างเป็นธรรมชาติ (Naturalization) คือ ผู้เรียนปฏิบัติเป็นธรรมชาติเป็นไปโดยอัตโนมัติ

2.1.8 แนวคิดการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามหลักพระพุทธศาสนา ของ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต)

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2541) กล่าวว่า การพัฒนามนุษย์ หรือ การพัฒนาชีวิต จะต้องอาศัยความเชื่อความมั่นใจ และความรู้สึกเข้าใจที่เป็นพื้นฐานสำคัญ 2 ประการ คือ

1. ความเชื่อ ความมั่นใจในธรรมชาติของมนุษย์ว่าเป็นสัตว์ที่ฝึกฝนพัฒนาได้ และมีวิสัยทัศน์การพัฒนาได้อย่างสูงสุด การฝึกหรือการศึกษานี้เป็นสิ่งสำคัญ ที่จะทำให้นมนุษย์จะกลายเป็นสัตว์ที่ประเสริฐ

2. การทำให้บุคคลแต่ละบุคคลรู้จักตัวเอง และเสริมสร้างความพร้อมความสามารถบุคคลนั้นก็ควรรู้จักตัวเองของเขาเองตามเป็นจริงว่า มีรากฐานเป็นอย่างไร มีพื้นฐานแก่

ไหนดนมีความถนัดมีศักยภาพในด้านไหน ควรจะลด เสริม ขัดเกลา หรือฝึกปรือเป็นพิเศษในด้านใดบ้าง ความรู้จักตนเองนี้จะทำให้เกิดความมั่นใจในตัวเอง ว่าจะต้องทำอะไรอย่างไรในการที่จะฝึกฝนตนเองให้คืบหน้าต่อไป

การพัฒนาในพุทธศาสนามีหลักการพัฒนา 4 ด้าน คือ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต, 2541)

1. พัฒนากาย (กายภาวนา) คือ การพัฒนาร่างกายให้แข็งแรง มีสุขภาพดี ปราศจากโรค การพัฒนาความสัมพันธ์กับปัจจัย 4 เพื่อที่จะดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างดี ผาสุก และการพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีงามกับธรรมชาติ โดยรู้จักเอาใจใส่คำนึงถึงธรรมชาติ ความสัมพันธ์ที่ดีงามต่อธรรมชาติ ไม่เอาเปรียบธรรมชาติ รักษาธรรมชาติให้อยู่ในสภาพที่ดีงาม

2. พัฒนาศีล (ศีลภาวนา) คือ ประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์เกื้อกูลต่อผู้อื่น หรือสังคม การมีระเบียบวินัย การอยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยดี การประกอบอาชีพสุจริตด้วยความขยันหมั่นเพียร

3. พัฒนาจิต (จิตตภาวนา) คือ การฝึกอบรมเสริมสร้างจิตใจให้พร้อมสมบูรณ์ ประกอบด้วย ความมีคุณธรรมต่าง ๆ มีเมตตา ความรัก ความเป็นมิตร ความปรารถนา ประโยชน์สุขแก่ผู้อื่น มีกรุณา มีสติ มีวิริยะ ความเพียร มีความหนักแน่นเข้มแข็งมั่นคงของจิตใจที่จะทำงานให้ผลสมบูรณ์ มีสุขภาพดี มีจิตใจที่เป็นสุข สงบ ผ่องใส

4. พัฒนาปัญญา (ปัญญาภาวนา) คือ การพัฒนาปัญญา ความรู้ ความเข้าใจ ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในศิลปวิทยาการ หรือความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพที่รู้จริงเข้าใจจริง การรับรู้เรียนรู้อย่างถูกต้อง ตามความเป็นจริง การคิดวินิจฉัยด้วยการใช้ปัญญาโดยบริสุทธิ์ใจ และการเข้าใจสาระแห่งความเป็นไปของโลก รู้ทางเสื่อมทางเจริญ รู้เหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง รู้วิธีแก้ไขปัญหาและสร้างสรรค์ความสำเร็จ พัฒนาดน พัฒนาชีวิตและสังคมให้เจริญดีงาม

2.1.9 แนวคิดการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ มีพระราชดำรัสชี้แนะแก่พสกนิกรชาวไทย และได้ทรงเน้นย้ำแนวทางพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางโดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในโดยอาศัย ความมีคุณธรรม ความรอบรู้ ความรอบคอบ ในการวางแผน และการดำเนินการทุกขั้นตอนและเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนให้มีความซื่อสัตย์สุจริต ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียรมีสติและปัญญาพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี โดยอาศัยแนวทางปฏิบัติที่สำคัญ ได้แก่

1. ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีต่อความจำเป็น และเหมาะสมกับฐานของตนเอง สังคม สิ่งแวดล้อม รวมทั้งวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น ไม่มากเกินไปไม่น้อยเกินไป และต้องไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น
2. ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจดำเนินการเรื่องต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล ตามหลักวิชาการ หลักกฎหมาย หลักศีลธรรมจรรยา และวัฒนธรรมที่ดีงาม คิดถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องอย่างถี่ถ้วน คำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ
3. ภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมเพื่อให้สามารถปรับตัวและรับมือได้เป็นอย่างดี

2.1.10 แนวคิดการพัฒนาคูณลักษณะที่พึงประสงค์ตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura

Bandura (อ้างถึงใน ทิศนา แคมมณี, 2556) เน้นถึงพฤติกรรมการเรียนรู้ในภาพรวมชาติมากกว่าในห้องทดลอง โดยเน้นที่การเรียนรู้จากการเลียนแบบและผลของพฤติกรรมในอดีตเนื่องจากมีแนวคิดที่ว่า การเรียนรู้ของมนุษย์ ซึ่งมีองค์ประกอบ 3 ส่วน ได้แก่ (1) องค์ประกอบด้านตัวบุคคลซึ่งมีทั้งความคิด ความเชื่อ ความคาดหวังของบุคคล (P) (2) องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (B) และ (3) องค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมหรือบุคคลรอบตัว (E) ทั้ง 3 องค์ประกอบนี้มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน (Reciprocal Determinism)

การเรียนรู้ของบุคคลมักเกิดจากกระบวนการภายในของตัวบุคคลเองและสภาพแวดล้อม หรือตัวแบบที่เขาเลือกเลียนแบบ ซึ่งได้แก่ กระบวนการทางปัญญาของบุคคล (Cognitive Process) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ (1) บุคคลมีความสนใจ ใส่ใจ ในตัวแบบ (Attention --A) (2) บุคคลจดจำตัวแบบนี้ (Retention--R) (3) บุคคลแสดงพฤติกรรมนั้นซ้ำ (Motivated to repeat the behavior--M) ซึ่งเมื่อบุคคลใช้ปัญญาพิจารณาพฤติกรรมของตัวแบบที่เขา รู้สึกประทับใจ และคิดว่าจะมีประโยชน์ต่อตนเอง เมื่อได้ลงมือปฏิบัติตามพฤติกรรมของตัวแบบแล้ว รู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ดี หรือเหมาะสมกับตนเอง เมื่อได้ลงมือปฏิบัติตามพฤติกรรมของตัวแบบแล้ว รู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ดี หรือเหมาะสมกับตนเอง ก็จะปฏิบัติตามนั้นต่อไป กลายเป็นนิสัยหรือบุคลิกประจำตัว หรือถ้าเห็นตัวแบบใดมีพฤติกรรมที่ทำให้เกิดความเสียหาย ก็จะหลีกเลี่ยงหรือระวังตัว ดังนั้นตัวแบบจึงมีความสำคัญต่อพฤติกรรมและบุคลิกภาพของบุคคลเป็นอย่างยิ่ง

2.1.11 แนวคิดการพัฒนาคูณลักษณะที่พึงประสงค์ด้วยการเสริมแรง

แรงจูงใจ มีความหมายว่า เป็นสิ่งที่โน้มน้าวหรือชักนำให้บุคคลเกิดการกระทำหรือปฏิบัติการเป็นกระบวนการที่ชักนำโน้มน้าวให้บุคคลเกิดความมานะพยายาม เพื่อที่จะสนองตอบความต้องการบางประการให้บรรลุผลสำเร็จ

Sherif (อ้างถึงใน สุวัฒน์ วัฒนวงศ์, 2555. น. 170-171) ได้กล่าวถึงแรงจูงใจ โดยการแยกแรงจูงใจออกเป็น 2 ประเภท คือ (1) แรงจูงใจทางด้านร่างกาย (Physical Motivation) เป็นความต้องการทางด้านร่างกายเกี่ยวกับอาหาร น้ำ การพักผ่อน การได้รับความคุ้มครอง ความปลอดภัย การได้รับความเพลิดเพลิน การลดความเคร่งเครียด (2) แรงจูงใจทางด้านสังคม (Social Motivation) เป็นความต้องการที่มีผลมาจากด้านชีววิทยาของมนุษย์ในความต้องการอยู่ร่วมกันกับครอบครัว เพื่อนฝูงในโรงเรียน เพื่อนร่วมงาน เป็นความต้องการส่วนบุคคลที่ได้รับอิทธิพลมาจากสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม ซึ่งในบางวัฒนธรรมหรือบางสังคมจะมีอิทธิพลที่เข้มแข็ง

การเสริมแรง (Reinforcement) การเสริมแรง คือ การทำให้ความถี่ของพฤติกรรมเพิ่มขึ้น อันเป็นผลเนื่องจากผลกรรมที่ตามหลังพฤติกรรมนั้น ผลกรรมที่ทำให้พฤติกรรม มีความถี่เพิ่มขึ้นเรียกว่า ตัวเสริมแรง (Reinforce) (Skinner, อ้างถึงใน สุวัฒน์ วัฒนวงศ์, 2555, น. 171) แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ ตัวเสริมแรงปฐมภูมิ (Primary Reinforce) เป็นตัวเสริมแรงเพื่อตอบสนองความต้องการทางชีวภาพ เช่น อาหาร น้ำ อากาศ ความร้อน ความหนาว ความเจ็บปวด เป็นต้น และตัวเสริมแรงทุติยภูมิ (Secondary Reinforce) เป็นตัวเสริมแรงที่นำไปสัมพันธ์กับตัวเสริมแรงปฐมภูมิ เช่น คำชมเชย เงิน หรือตำแหน่ง หน้าที่ เป็นต้น

การเสริมแรงสามารถดำเนินการได้ใน 2 ลักษณะ คือ (Skinner, อ้างถึงใน สุวัฒน์ วัฒนวงศ์, 2555. น. 171)

1. การเสริมแรงทางบวก (Positive Reinforcement) คือ การเสริมแรงที่มีผลทำให้พฤติกรรมที่ได้รับการเสริมแรงนั้นมีความถี่เพิ่มขึ้น ทำให้พฤติกรรมที่เรียนรู้แล้วเกิดขึ้นสม่ำเสมออีกด้วย การเสริมแรงทางบวกจึงเป็นการเพิ่มความถี่ของการเกิดพฤติกรรมหรือการทำให้พฤติกรรมนั้นเกิดขึ้นสม่ำเสมอ โดยการให้ผลกรรมที่เรียกว่าตัวเสริมแรงทางบวก

2. การเสริมแรงทางลบ (Negative Reinforcement) คือ การทำให้ความถี่ของพฤติกรรมเพิ่มขึ้น อันเป็นผลจากการที่แสดงพฤติกรรม โดยเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมใน 2 ลักษณะ คือ (1) พฤติกรรมการหลีกเลี่ยง (Escape Behavior) และ (2) พฤติกรรมการหลีกเลี่ยง (Avoidance Behavior) เป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการได้รับสัญญาณว่า เหตุการณ์ที่ไม่พึงพอใจจะเกิดขึ้น บุคคลจะหลีกเลี่ยงจากสิ่งเร้าที่ไม่พึงพอใจนั้นโดยแสดงพฤติกรรมในลักษณะอื่นแทน

ประเภทของตัวเสริมแรง ตัวเสริมแรง แบ่งออกได้เป็น 5 ประเภท คือ 1) ตัวเสริมแรงที่เป็นสิ่งของ (Material Reinforces) เช่น ขนม ของเล่น เสื้อผ้า น้ำหอม รถยนต์ หรือการให้รางวัลพนักงานที่ทำงานได้ดี เป็นต้น 2) ตัวเสริมแรงทางด้านสังคม (Social Reinforces) เช่น เป็นคำพูดและการแสดงออกทางท่าทาง ได้แก่ การชมเชย การยกย่อง การยิ้ม การเข้าใกล้ หรือการแตะตัว เช่น แม่กอดลูกเมื่อแสดงพฤติกรรมที่ตนพอใจ ครูกล่าวชมเชยนักเรียนที่ประพฤติตนเป็น

แบบอย่างที่ดี เป็นต้น 3) ตัวเสริมแรงที่เป็นกิจกรรม (Activity Reinforces) เช่น การได้รับอนุญาตให้ไปวิ่งที่สนามหญ้า อาจจะใช้เสริมแรงต่อพฤติกรรมแทนที่จะนั่งอยู่กับที่อย่างเฉย ๆ ในห้องเรียนของเด็ก เป็นต้น 4) ตัวเสริมแรงที่เป็นเบี้ยอรรถกร (Token Reinforces) สามารถนำไปแลกเปลี่ยนตัวเสริมแรงอื่น ๆ ได้ เช่น เงิน เบี้ย แด้ม ดาว แสตมป์ หรือคุกกี้ เป็นต้น และ 5) ตัวเสริมแรงภายใน (Covert Reinforces) ครอบคลุมถึงความคิด ความรู้สึกต่าง ๆ เช่น ความพึงพอใจ ความสุข หรือความภาคภูมิใจ เป็นต้น (Rimm & Masters อ้างถึงใน สุวัฒน์ วัฒนวงศ์, 2555, น. 171)

2.2 โครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนโคกเมยประชาพัฒนา ประจำปีการศึกษา 2558

2.2.1 หลักการและเหตุผลของโครงการ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายการศึกษาเพื่อมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตและการดำรงชีวิตและอยู่ในสังคมโลกได้อย่างมีความสุข จุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดผู้เรียน มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และได้กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก

2.2.2 วัตถุประสงค์

2.2.2.1 เพื่อพัฒนาและสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน

2.2.2.2 เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพของนักเรียนให้เป็นผู้มีความกล้าในทางที่ดี มีความ

มั่นใจแต่สุภาพอ่อนโยน มีสัมมาคารวะและมีวินัยในตนเอง

2.2.3 เนื้อหาสาระ

2.2.3.1 สังคมที่มีความสุขเป็นสังคมอย่างไร

2.2.3.2 รูปแบบของคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน

2.2.4 ขั้นตอนการดำเนินงาน

2.2.4.1 ขั้นเตรียมการ (P) ประชุมวางแผน จัดทำโครงการ

- 1) จัดทำโครงการเพื่อขออนุมัติจากผู้บริหารโรงเรียน
- 2) จัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานตามโครงการ
- 3) ประชุมคณะกรรมการเพื่อวางแผน

2.2.4.2 **ขั้นดำเนินการ (D) เสนอโครงการ ขออนุมัติ กำหนดกิจกรรมให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานที่ 2 ดังนี้**

- 1) กิจกรรม
  - 1.1) กิจกรรมระเบียบวินัยนักเรียนและการแต่งกายที่ถูกต้อง
  - 1.2) กิจกรรมฝากตัวเป็นศิษย์
  - 1.3) กิจกรรมขับเคลื่อนวัฒนธรรมไทยและมารยาททางสังคม
  - 1.4) กิจกรรมรักตัวเอง
  - 1.5) กิจกรรมรักเพื่อน
  - 1.6) กิจกรรมรักครู
  - 1.7) กิจกรรมจิตอาสาช่วยเหลือสังคม
  - 1.8) กิจกรรมรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

2.2.4.3 **ขั้นติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล (C)**

- 1) ติดตามการดำเนินการกิจกรรม
- 2) จัดทำสรุปผลการดำเนินการเพื่อเสนอต่อผู้บริหาร เพื่อใช้สำหรับการจัดโครงการดังกล่าวต่อไป
- 3) นำเสนอผลการจัดโครงการต่อทุกคนในสถานศึกษา (ผู้บริหาร ผู้สอน ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

2.2.4.4 **ขั้นการนำผลการประเมินมาปรับปรุงการดำเนินงาน (A)**

นำผลการประเมิน มาวางแผนการปฏิบัติงาน ระยะต่อไป โดยนำผลการประเมินมาเป็นข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการพัฒนามาตรฐานที่ 2 ในปีต่อไป

2.2.5 การดำเนินกิจกรรม

จัดให้มีการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมตามกำหนดการ ดังนี้

ตารางที่ 2.2

ปฏิทินการดำเนินงานกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของโรงเรียน โศกเมยประชาพัฒนา

กิจกรรม	ระยะเวลา
	พ.ศ. 2557-2558
1. จัดทำโครงการเพื่อขออนุมัติจากผู้บริหาร โรงเรียน	พฤษภาคม พ.ศ.2557
2. จัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานตามโครงการ	พฤษภาคม พ.ศ. 2557
3. ประชุมคณะกรรมการเพื่อวางแผนการดำเนินงาน	พฤษภาคม - มิถุนายน พ.ศ. 2557
4. จัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรม ดังนี้	พฤษภาคม พ.ศ. 2557- มีนาคม พ.ศ. 2558
5. กิจกรรมด้านการส่งเสริมคุณธรรม	พฤษภาคม พ.ศ. 2557- มีนาคม พ.ศ. 2558
5.1 กิจกรรมระเบียบวินัยนักเรียนและการแต่งกายที่ถูกต้อง	
5.2 กิจกรรมฝากตัวเป็นศิษย์	
5.3 กิจกรรมขับเคลื่อนวัฒนธรรมไทยและมารยาททางสังคม	
5.4 กิจกรรมรักตัวเอง	
5.5 กิจกรรมรักเพื่อน	พฤษภาคม พ.ศ. 2557- มีนาคม พ.ศ. 2558
5.6 กิจกรรมรักครู	
5.7 กิจกรรมจิตอาสาช่วยเหลือสังคม	
5.8 กิจกรรมรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์	
6. ครูจัดทำแบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน	ตุลาคม พ.ศ. 2558- มีนาคม พ.ศ. 2559
7. ประเมินพฤติกรรมนักเรียน	ตุลาคม พ.ศ. 2558- มีนาคม พ.ศ. 2559
8. สอบถามความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง	พฤศจิกายน พ.ศ. 2558- มีนาคม พ.ศ. 2559
9. ประเมินพฤติกรรมผู้เรียน	พฤศจิกายน พ.ศ. 2558- มีนาคม พ.ศ. 2559
10. ประเมินโครงการ	มกราคม - มีนาคม พ.ศ. 2559
11. สรุปผลการดำเนินงานโครงการ	มีนาคม พ.ศ. 2559

2.2.6 ระยะเวลาการทำกิจกรรม

จำนวน 1 ปีการศึกษา

2.2.7 วิทยาการบรรยาย/ผู้นำกิจกรรม

พระวิทยากร/ ครู

2.2.8 สถานที่

ห้องประชุม โรงเรียน โลกเมยประชาพัฒนา

2.2.9 งบประมาณ

ตามแผนงบประมาณหลัก

ตารางที่ 2.3

แผนงบประมาณหลัก

ที่	กิจกรรม/รายการ	เงินงบประมาณ			รวม	เงินนอก งบประมาณ	รวม
		ตอบ แทน	ใช้ สอย	วัสดุ			
1.	กิจกรรมระเบียบวินัย นักเรียนและการแต่งกาย ที่ถูกต้อง	-	-	1,000	1,000	-	-
2.	กิจกรรมฝากตัวเป็นศิษย์	-	-	1,000	1,000	-	-
3.	กิจกรรมขับเคลื่อน วัฒนธรรมไทยและ มารยาททางสังคม	-	-	1,000	1,000	-	-
4.	กิจกรรมรักตัวเอง	-	500	2,000	2,500	-	-
5.	กิจกรรมรักเพื่อน	-	-	2,000	2,000	-	-
6.)	กิจกรรมรักครู	-	500	2,000	2,500	-	-
7.	กิจกรรมจิตอาสาช่วยเหลือ สังคม	-	500	2,000	2,500	-	-
8.	กิจกรรมรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์	-	500	2,000	2,500	-	-

2.2.10 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

2.2.10.1 นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรมในเรื่องการดำรงตนหรือการปฏิบัติในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม

2.2.10.2 นักเรียนเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน

2.2.10.3 นักเรียนเป็นผู้มีคุณลักษณะที่ดี เป็นผู้มีความกล้าในทางที่ดี มีความมั่นใจ แต่สุภาพอ่อนโยน มีสัมมาคารวะและมีวินัยในตนเอง อยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุข

2.2.11 การประเมินผล

การประเมินโดยนักเรียน เป็นการประเมินความพึงพอใจต่อกิจกรรมของนักเรียนทั้งก่อนและหลังเสร็จสิ้นการทำกิจกรรม

ตารางที่ 2.4

การประเมินความพึงพอใจต่อกิจกรรมของนักเรียนทั้งก่อนและหลังเสร็จสิ้นการทำกิจกรรม

ตัวชี้วัดความสำเร็จ	วิธีประเมิน	เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน
1. ร้อยละของนักเรียนมีวินัยและความรับผิดชอบ	สังเกต	แบบสังเกต
2. ร้อยละ ของนักเรียน มีความซื่อสัตย์สุจริต	สังเกต	แบบสังเกต
3. ร้อยละของ นักเรียน มีความกตัญญูกตเวที	สังเกต	แบบสังเกต
4. ร้อยละของนักเรียนมีความเมตตา กรุณาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	สังเกต	แบบสังเกต
5. ร้อยละของนักเรียนมีความประหยัด และใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า	สังเกต	แบบสังเกต
6. ร้อยละของนักเรียนมีความสามัคคี	สังเกต	แบบสังเกต
7. ร้อยละของ ผู้เกี่ยวข้อง มีความพึงพอใจในการดำเนินงานตามโครงการของโรงเรียน	สอบถาม	แบบสอบถาม

2.2.12 เกณฑ์ตัดสินผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

2.2.12.1 นักเรียนร้อยละ 90 มีการปฏิบัติด้านคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับมาก

2.2.12.2 นักเรียนร้อยละ 90 มีวินัยมีความรับผิดชอบ

2.2.12.3 นักเรียนร้อยละ 90 มีมีความซื่อสัตย์

2.2.12.5 นักเรียนร้อยละ 90 มีมีความเมตตา กรุณาฯ

- 2.2.12.6 นักเรียนร้อยละ 90 มีความประทับใจ
- 2.2.12.7 นักเรียนร้อยละ 90 มีความกตัญญูกตเวที
- 2.2.12.8 นักเรียนร้อยละ 90 มีความสามัคคี
- 2.2.12.9 ผู้เกี่ยวข้องร้อยละ 90 มีความพึงพอใจในการดำเนินโครงการของโรงเรียน

2.3 บริบทโรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง

2.3.1 วิสัยทัศน์

โรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุงเป็นโรงเรียนชั้นนำด้านเทคโนโลยี มีทักษะการใช้ภาษา พัฒนาความเป็นเลิศด้านวิชาการ อยู่บนพื้นฐานคุณธรรมนำความรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ปณิธาน

“มุ่งมั่นพัฒนาคน พัฒนาคณ พัฒนางาน ก้าวทันการณ์ยุคปฏิรูป”

2.3.2 พันธกิจ

2.3.2.1 จัดการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษา ส่งผลให้นักเรียนเป็นคนดี มีความรู้และอยู่เป็นสุข

2.3.2.2 ส่งเสริมให้ชุมชนเกิดความตระหนักและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน

2.3.2.3 สร้างเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์

2.3.2.4 พัฒนาเทคโนโลยีให้ทันสมัยอยู่เสมอ

2.3.2.5 จัดบรรยากาศ อาคารสถานที่ให้เอื้อต่อการเรียนรู้

2.3.2.6 ส่งเสริมสุขภาพพลานามัยและสาธารณูปโภค

2.3.3 เป้าประสงค์

“นักเรียนมีความรู้ดี มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข”

2.3.4 คุณลักษณะที่พึงประสงค์

2.3.4.1 มีวินัย จริยธรรม คุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนา

2.3.4.2 ใฝ่รู้ใฝ่เรียน ก้าวทันเทคโนโลยีและวิทยาการใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

2.3.4.3 ใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ทักษะทางคณิตศาสตร์ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต

2.3.4.4 เล่นกีฬาออกกำลังกาย ดูแลสุขภาพกาย สุขภาพใจ มีบุคลิกภาพที่ดี

2.3.4.5 อนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย ภาคภูมิใจในสถาบัน มุ่งมั่นทำประโยชน์ต่อสังคม

2.3.5 ภารกิจของสถานศึกษา

2.3.5.1 จัดกระบวนการเรียนการสอนตามแนวบูรณาการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตามศักยภาพของตนเองตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา

2.3.5.2 จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียน เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านร่างกาย ด้านอารมณ์จิตใจ สังคม และด้านสติปัญญา

2.3.5.3 ส่งเสริมให้นักเรียนมีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม และความเป็นไทย

2.3.5.4 ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักรักษาสุขภาพพลานามัย มีใจรักในการกีฬา หลีกเลียงสิ่งเสพติดและอบายมุข

2.3.5.5 ส่งเสริมบุคลากรให้ได้รับการอบรมพัฒนาความรู้ทักษะกระบวนการ เป็นผู้มีความคุณธรรม จริยธรรม

2.3.5.6 พัฒนาเทคโนโลยี สื่อ อุปกรณ์ จัดระบบข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน

2.3.5.7 ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา

2.3.6 เป้าหมายของสถานศึกษา

2.3.6.1 นักเรียนได้รับการพัฒนาตนเองตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์

2.3.6.2 นักเรียนเป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มีความสุข รู้จักควบคุมอารมณ์

2.3.6.3 นักเรียนมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทยและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

2.3.6.4 นักเรียนรู้จักรักษาสุขภาพอนามัยออกกำลังกายเล่นกีฬา หลีกเลียงสิ่งเสพติด และอบายมุข

2.3.6.5 บุคลากรได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง

2.3.6.6 บุคลากร นักเรียน มีทักษะในการใช้เทคโนโลยี

2.3.6.7 ผู้ปกครอง ชุมชนมีความพึงพอใจและมีส่วนร่วมในการพัฒนา

2.3.7 นโยบายทางการศึกษา

2.3.6.1 มุ่งมั่นพัฒนาบุคลากร นักเรียนเป็นผู้มีความคุณธรรม จริยธรรม ตามครรลองของศาสนา

2.3.6.2 มุ่งส่งเสริมให้บุคลากร นักเรียนมีความอดทน ขยันหมั่นเพียร มีความรับผิดชอบพัฒนาตนเองตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา

2.3.6.3 ส่งเสริมบุคลากร นักเรียนให้ออกกำลังกาย เล่นกีฬา ให้มีสุขภาพแข็งแรง หลีกเลี่ยงสิ่งเสพติด และอบายมุข

2.3.6.4 ส่งเสริมบุคลากร นักเรียน ชุมชน ให้ใช้ชีวิตอย่างพอเพียง

โรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุงได้ประสบปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน โดยได้วิเคราะห์จากสภาพปัจจุบันและปัญหาจากการสัมภาษณ์ ดังต่อไปนี้

จากการสำรวจข้อมูล โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ร่วมวิจัยถึงสภาพปัจจุบัน ปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่มีประสิทธิภาพ ได้สะท้อนความคิดเห็นของผู้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับสภาพปัญหา ปรากฏผล ดังนี้

นักเรียนขาดวินัย เทคนิค วิธีการ กระบวนการในการถ่ายทอดความรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ จึงมีแนวคิดความเชื่อและการปฏิบัติที่แตกต่างกันในการถ่ายทอดคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ให้กับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีนิสัยก้าวร้าวไม่เหมาะสมกับสภาพของนักเรียน ชอบแต่งกายที่ผิดระเบียบของโรงเรียนอยู่ตลอดเวลา ขาดระเบียบวินัยตามสภาพของผู้เรียน นักเรียนขาดความซื่อสัตย์สุจริตตามสภาพของนักเรียน ด้านการขาดวินัยของนักเรียนนั้น ครูขาดทักษะด้านเทคนิค วิธีการ กระบวนการในการถ่ายทอดความรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ จึงมีแนวคิดความเชื่อและการปฏิบัติที่แตกต่างกัน ทำให้ผู้เรียนมีนิสัยก้าวร้าวไม่เหมาะสมกับสภาพของนักเรียน ชอบแต่งกายที่ผิดระเบียบของโรงเรียนตลอดเวลา ขาดระเบียบวินัยตามสภาพของผู้เรียน นักเรียนขาดความซื่อสัตย์สุจริตตามสภาพของนักเรียน โดยเห็นได้จากการที่มีสิ่งของสูญหายในห้องเรียนในบางครั้ง และมีนิสัยโกหกในบางครั้ง ตลอดทั้งนิยมลอกการบ้านจากเพื่อน นักเรียนขาดความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละเพื่อส่วนรวม โดยเห็นได้จากการขอความร่วมมือในการบำเพ็ญประโยชน์ทุกครั้ง นักเรียนจะไม่พอใจ คิดว่าการบำเพ็ญประโยชน์ดังกล่าวไม่ใช่หน้าที่ของตน มีจิตใจที่เห็นแก่ตัว ชอบคบเพื่อนนอกโรงเรียนอยู่เป็นประจำทำให้ไม่เหมาะสมกับสภาพของนักเรียน นักเรียนขาดการประหยัดและอดออม มีนิสัยฟุ้งเฟ้อและเห่อตามสมัยนิยมมากขึ้นชอบโกหกผู้ปกครองเพื่อขอเงินจำนวนมากนำมาใช้จ่ายในสิ่งที่ฟุ่มเฟือยไม่จำเป็น นักเรียนขาดความกตัญญูทวดาทิ ไม่มีการรู้จักบุญคุณของคนหรือหน่วยงานหรือประเทศชาติ ไม่รู้จักพยายามหาโอกาสตอบแทนสนองพระคุณต่อผู้มีพระคุณ นักเรียนขาดความสามัคคี ไม่มีการแสดงออกถึงความพร้อมเพรียงกัน ประองคองกัน เป็นคุณธรรมที่บุคคลในกลุ่มแสดงออก โดยรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทั้งกำลังกายกำลังความคิด กำลังความรู้ ไม่รู้จักวิธีการ

ทำงานเป็นกลุ่ม ในการทำงานหรือประกอบภารกิจอย่างใดอย่างหนึ่ง ไม่สำเร็จตามจุดประสงค์ของ กลุ่ม ไม่เป็นหนึ่งเดียวกัน เอาเปรียบกัน ยุยงให้เกิดความแตกแยก ก่อการทะเลาะวิวาท ทำให้เกิด ปัญหาด้านการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านเวง ประชารัฐบำรุงเป็นอย่างมาก

จากสภาพปัจจุบันของปัญหาที่ผ่านมา การขาดระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อและเสียสละต่อส่วนรวม ความประหยัด ความกตัญญูกตเวทิต์ ตลอดจนความสามัคคี ของนักเรียนนั้น มีปัญหาเกิดจากนักเรียนขาดการอบรมทางด้านจิตใจให้รู้ถึงความพอดีในตัวเอง การอยู่ในสังคมที่ดีจะต้องมีอะไรประกอบ ตลอดจนทั้งคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ จะทำให้จิตใจผ่องใส มีความสุขอย่างยั่งยืนดีกว่ามีความสุขภายนอกเท่านั้น เพราะหากทุกคนทำ ให้จิตใจผ่องใสแล้วย่อมจะทำให้สิ่งที่ขาดเหล่านี้กลับมาสัมผัสต่อการดำรงชีวิตประจำวันให้อยู่ใน สังคมได้อย่างมีความสุขอีกด้วย ดังนั้นการที่จะแก้ไขปัญหานี้ได้ ต้องอาศัยการอบรมด้าน ธรรมะเข้ามาช่วยแก้ไข เพราะจะทำให้จิตใจของนักเรียนผ่องใส มองเห็นความสุขอันยั่งยืน การดำรงตนอยู่ให้พอดีกับสถานะทางครอบครัวจะทำให้การอยู่อย่างมีความสุขมากยิ่งขึ้น โรงเรียน จึงได้ร่วมกันวางแผนการดำเนินการจัดให้มีกิจกรรมอบรมโครงการบ้าน วัด โรงเรียน เพียรทำดีเพื่อ แผ่นดิน และกิจกรรมวิถีพุทธสุดสัปดาห์เพื่อพัฒนาจิต เพื่อให้นักเรียนโรงเรียนบ้านเวงประชารัฐ บำรุงที่อยู่ในวัยรุ่นได้ทำจิตใจผ่องใส รู้ถึงหลักของการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึง ประสงค์ แล้วนำไปปฏิบัติให้เหมาะสมกับตนเอง

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.4.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศ

สุจิตตรา บัวจันทร์ (2558, น. 121-125) ได้ศึกษารูปแบบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุดรธานีเขต 1 สามารถนำรูปแบบไปใช้ในการพัฒนางานของโรงเรียนทำให้บรรลุตามเป้าหมาย ที่กำหนดไว้การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของรูปแบบ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 และ เพื่อนำเสนอรูปแบบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุดรธานี เขต 1 นำข้อมูลจากการสำรวจมาสร้างรูปแบบและจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ของนักเรียนจากนั้นผู้วิจัยได้ประเมินความเหมาะสมของรูปแบบคุณลักษณะอันพึง

ประสงค์ของนักเรียนจำนวน กลุ่มตัวอย่าง ประกอบไปด้วย ผู้บริหารโรงเรียน 8 คนครูผู้สอน 213 คน รวม 221 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง ที่ใช้ในการตอบแบบสอบถามและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน 8 คน โดยการเลือกแบบเจาะจงเครื่องมือที่ใช้ในครั้งนี้ ประกอบไปด้วยแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 3 ตอนสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย ปากฎดังนี้ 1) รูปแบบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน พบว่า สภาพปัจจุบัน และปัญหาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเอกชน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า สภาพปัจจุบันคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ด้าน เรียงลำดับเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความมีวินัย รองลงมาได้แก่ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านอยู่อย่างพอเพียง 2) รูปแบบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ซึ่งมี 3 องค์ประกอบหลัก 15 องค์ประกอบย่อย ผลการวิจัยพบว่าโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากรูปแบบคุณลักษณะอันพึงประสงค์มีความเหมาะสมความเป็นไปได้และประโยชน์ โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก และแต่ละด้านอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความมีวินัย รองลงมาคือ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต และด้านอยู่อย่างพอเพียง โดยสรุปรูปแบบคุณลักษณะอันพึงประสงค์มีผลการประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้และประโยชน์ ของรูปแบบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเอกชนเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 1 ที่พัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์จริงได้

สมพิศ เกิดนวล (2556, น. 79) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนชุมชนบ้านไม้งาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพ และปัญหาคุณธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านไม้งาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 2) เพื่อหาแนวทางพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านไม้งาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหาร ครู ตัวแทนผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา กรรมการสภานักเรียน โรงเรียนบ้านไม้งาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 และผู้นำท้องถิ่น รวมจำนวน 35 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) สถิติที่ใช้คือ การวิเคราะห์เนื้อหาโดย การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพคุณธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านไม้งาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 คือ ด้านการมีจิตสำนึกดี ประพฤติดี

โดยรวมสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีสภาพการปฏิบัติมากที่สุด คือ นักเรียนมีความขยัน อดทน มานะ อุทิศสาหะในการเรียน การทำกิจกรรมต่าง ๆ

2) ปัญหาคุณธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านไม้งาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีจิตสำนึกดี ปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ด้านสุขภาพดีทั้งกายใจ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนรู้จักหาความสุขให้แก่ตนเองได้อย่างเหมาะสม เช่น การออกกำลังกาย ทำให้มีสุขลักษณะที่ดีเป็นปัญหาอยู่ในระดับมาก

3) แนวทางพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านไม้งาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ได้แก่ ควรจัดกิจกรรม กีฬา และดนตรี เพื่อต้านยาเสพติดให้นักเรียน ควรจัดกิจกรรมในส่วนงานอนามัยนักเรียนให้นักเรียนมีนิสัยรักความสะอาด ดูแลร่างกาย ดูแลห้องเรียน ควรจัดอบรมให้ความรู้กับนักเรียนเกี่ยวกับสุขอนามัย เป็นต้น

สุระ อ่อนแพง (2556, น. 78) ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษา ในสถาน ศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาการดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอนคือ 1) การ ศึกษาคุณธรรมจริยธรรมและการบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสาร ศึกษากระบวนการบริหารโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี 6 แห่ง และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน 2) การสร้างรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยอาศัยผลการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 และตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบฯ โดยวิธีสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 10 คน 3) การประเมินรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยการสัมภาษณ์รับฟังความคิดเห็นจากผู้บริหารและครูถึงความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในการนำรูปแบบไปใช้ จำนวน 60 คน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลคือค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่สร้างขึ้นมี 3 องค์ประกอบ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 คุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษา 14 ประการ 1) ความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ความเมตตากรุณา 3) ความซื่อสัตย์สุจริต 4) ความมีระเบียบวินัย 5) ความขยันหมั่นเพียรและมุ่งมั่นในการทำงาน 6) ความกตัญญูกตเวทิตะและรักความเป็นไทย 7) ความรับผิดชอบ 8) ความอดทนอดกลั้น 9) ความเคารพและอ่อนน้อมถ่อมตน 10) ความพอเพียง

11) ความมีจิตสาธารณะ 12) ความยุติธรรม 13) ความสามัคคี 14) ความใฝ่เรียนรู้ องค์ประกอบที่ 2 วิธีการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน มี 4 วิธี ดังนี้ 1) การบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ 2) การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 3) การจัดกิจกรรมโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วม 4) การจัดกิจกรรมพัฒนาตามวิถีชีวิตในชุมชนองค์ประกอบที่ 3 กระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม มี 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การทบทวนพันธกิจ 2) การวางแผน 3) การดำเนินงาน 4) การติดตามประเมินผล 5) การรายงานผลการประเมินรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่สร้างขึ้น มีความเป็นไปได้ในระดับมาก และมีความมีประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

พระครูประโชติจันทวิมล (นาม จันทโชโต) (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) พบว่า ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับ มากทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความมีน้ำใจ ($\bar{X} = 3.88$) ด้านความประหยัด ($\bar{X} = 3.66$) ด้านความขยัน ($\bar{X} = 3.58$) ด้านความมีวินัย ($\bar{X} = 3.25$) และด้านความซื่อสัตย์ ($\bar{X} = 3.15$) ตามลำดับ

มิตร ดาราฉาย (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การดำเนินงานด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียนวัดบางยาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับสภาพการดำเนินงานด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของโรงเรียนวัดบางยาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ใน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการกำหนดปรัชญา เป้าหมาย ด้านการจัดตั้งองค์กร ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชนในการส่งเสริม คุณธรรมจริยธรรม ด้านการจัดองค์กรของนักเรียน ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียน ด้านการดำเนินงานด้านการประเมินผลการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูโรงเรียนวัดบางยาง จำนวน 11 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบน โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สรุปได้ดังนี้ ผลการวิจัย พบว่า สภาพการดำเนินงานด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของโรงเรียน วัดบางยาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีด้านการกำหนดปรัชญา เป้าหมาย มีค่าเฉลี่ยมาก

ที่สุด เท่ากับ 4.90 อยู่ในระดับมากที่สุดรองลงมาด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.82 อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง และชุมชนในการส่งเสริม คุณธรรมจริยธรรม มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

อนุชิต เปรมปรี (2553, น. 103) ได้ศึกษาการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโดยใช้หลักไตรสิกขา โรงเรียนปทุมรัตน์พิทยาคม อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโดยใช้หลักไตรสิกขา ในวงรอบที่ 1 โดยใช้กลยุทธ์โครงการบ้าน วัด โรงเรียน เพียรทำดีเพื่อแผ่นดินและกลยุทธ์วิถีพุทธสุดสัปดาห์เพื่อพัฒนาจิต ทำให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีพฤติกรรมการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์โดยรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นผู้มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนาที่ตนนับถือ มีความซื่อสัตย์สุจริตทุกด้าน มีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละเพื่อส่วนรวมมีความประหยัดและอดออมให้เหมาะสมกับสภาพของครอบครัวและตนเองเพื่อช่วยเหลือครอบครัวในการประหยัดค่าใช้จ่าย ทำให้ครอบครัวไม่ต้องเดือดร้อนจนเกินไป มีความกตัญญูรู้คุณผู้มีพระคุณและรักสามัคคี ทำให้นักเรียนเป็นที่รักของพ่อแม่ ผู้ปกครอง และครูอาจารย์ แต่มีนักเรียนส่วนน้อยที่ยังไม่เข้าใจในกิจกรรม จึงมีการดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 2 โดยใช้กลยุทธ์โครงการบ้าน วัด โรงเรียน เพียรทำดีเพื่อแผ่นดินและกลยุทธ์วิถีพุทธสุดสัปดาห์เพื่อพัฒนาจิต จนทำให้การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับความเหมาะสมมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยหลังการพัฒนามากกว่าก่อนการพัฒนา และมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์มากขึ้น

พระอธิการประภาส นีกระโทก (2551, น. 60-61) การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนบ้านทับช้าง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาค้นคว้าปรากฏดังนี้ การพัฒนาในวงรอบที่ 1 โดยใช้กลยุทธ์การจัดกิจกรรมอบรมพัฒนา กิจกรรมคนดีศรีทับช้างและกิจกรรมกำกับและติดตาม พบว่า นักเรียนเอาใจใส่ในการเรียนมากขึ้น และในขณะเดียวกันนักเรียนร่วมกันทำกิจกรรมส่วนรวมมากขึ้น นักเรียนส่วนใหญ่มีวินัยในตนเองมากขึ้น อย่างไรก็ตามมีนักเรียนจำนวนหนึ่ง (10 คน) ไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรมทำให้ไม่ยอมเข้าร่วมกิจกรรมและยังก่อการทะเลาะวิวาททำร้ายร่างกายซึ่งกันและกัน การพัฒนาในวงรอบที่ 2 ผู้ศึกษาค้นคว้าได้นำเอาปัญหาที่พบเห็นจากวงรอบที่ 1 มาพัฒนาปรับปรุงโดยได้ร่วมประชุมกับผู้ร่วมงานวิจัยบ่อยขึ้น ตลอดจนทำความเข้าใจกับนักเรียนที่ก่อปัญหาในวงรอบที่ 1 และได้พัฒนาดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมด้านไม่ทะเลาะวิวาทของนักเรียนโรงเรียนบ้านทับช้าง โดยพยายามชักจูงและแนะนำนักเรียนให้เข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาทุกวันศุกร์และวันสำคัญ

ทางพระพุทธศาสนาทำให้นักเรียนเข้าใจปัญหาและเห็นความสำคัญของการมีวินัย ทำให้นักเรียนมีพัฒนาด้านการมีวินัยดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนไม่มีปัญหาต่อการทะเลาะวิวาทกันอีกเลย

จักรพันธ์ จันทรเจริญ (2551, น. 102-105) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาโรงเรียนเทคโนโลยีบริหารธุรกิจรักไทย อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ใน 2 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบ และด้านความมีวินัย โดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการ 2 วงรอบ แต่ละวงรอบประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผล ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า ก่อนการดำเนินการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา นักศึกษามาเรียนไม่ทันเวลากิจกรรมตอนเช้าและพบปัญหาการทำงานเสร็จไม่ทันกำหนดเวลาที่มอบหมาย รวมทั้งสภาพการเข้าชั้นเรียนในภาคบ่ายที่ผู้เรียนขาดความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรม ผู้ศึกษาค้นคว้าและผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า จึงได้ร่วมกันพัฒนาการดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว โดยใช้กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้กิจกรรมการเสริมความรู้ด้วยผู้บริหาร การจัดกิจกรรมสอดแทรกความมีวินัยในตนเอง หลังจากดำเนินการในวงรอบที่ 1 พบว่า ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้ามีความรู้ความเข้าใจสามารถจัดการสอนสอดแทรกความมีวินัยขณะสอนได้ ทำให้นักเรียนมีการพัฒนาความมีวินัยทั้ง 2 ด้านดีขึ้น และผลจากการศึกษาค้นคว้าปรากฏว่า การดำเนินการพัฒนาดังกล่าว เป็นที่พอใจของกลุ่มผู้ศึกษาค้นคว้าและผู้ให้ข้อมูล ดำเนินการในวงรอบที่ 2 โดยใช้กลยุทธ์โครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมมีกิจกรรม คือ การเยี่ยมบ้านนักศึกษา การให้คำปรึกษา และกิจกรรมกลุ่มสัญญา พบว่า นักศึกษามีการพัฒนา ความมีคุณธรรมจริยธรรมทั้ง 2 ด้านดีขึ้น

2.4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างประเทศ

Zdenek and Schochor (2007, pp. 514-532) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการรับรู้ศีลธรรมในห้องเรียน พบว่า บทบาทของครูในการใช้โปรแกรมที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้คุณธรรมของนักเรียน เพิ่มโอกาสในการพัฒนาวิชาชีพและความรู้ด้านคุณธรรมด้วยแนวทางการใช้ความหลากหลายทางวรรณคดีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาคุณธรรมจริยธรรม โดยการระบุหรือกำหนดข้อควรปฏิบัติที่ดีที่สุดและข้อไม่ควรปฏิบัติที่อาจเกี่ยวข้องกับการรับรู้การใช้งาน โปรแกรมศีลธรรมในโรงเรียน ซึ่งจะส่งผลสำเร็จจากการแสดงพฤติกรรมของครู งานวิจัยนี้ต้องเผยแพร่หลายทางเพื่อดำเนินการพัฒนาวิชาชีพครู พัฒนาคุณธรรมของครูให้เป็นครูในอุดมคติมีการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม

Jagger and Strain (2007, pp. 33-34) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนในการใช้คอมพิวเตอร์ พบว่าความเข้าใจความสำคัญของจริยธรรมเมื่อสอนจริยธรรมคอมพิวเตอร์ คือการตรวจสอบขั้นต้นของโครงการวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินประสิทธิภาพ

ของชุดการสอนในจริยธรรมคอมพิวเตอร์ โดยใช้คะแนนความสามารถการคิดของนักเรียนให้มีคุณธรรมตัดสินใจก่อนและหลังการทดสอบมาตรฐานของความสามารถของนักเรียนให้ตัดสินใจเชิงจริยธรรมตามการทำงานของ ลอว์เรนซ์ โคสต์เบอร์ก สัมภาษณ์ถูกใช้แล้วจะช่วยให้เข้าใจผลของการทดสอบ ผลการศึกษาพบระดับค่าเฉลี่ยของ ความคิดและรูปแบบกว้างของคะแนนรวมของความสามารถสำหรับการตัดสินใจจริยธรรม สัมภาษณ์นักเรียนเกี่ยวกับหลักสูตรและทดสอบพบความสำคัญของความเข้าใจความเชื่อของนักเรียนเกี่ยวกับความสำคัญของการมารยาทในการใช้คอมพิวเตอร์

Tuana (2007, pp. 364-378) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้การสร้างมโนคติเกี่ยวกับศีลธรรม พบว่า องค์ประกอบพื้นฐานในการเรียนรู้คุณธรรม คือความรู้สึกไวต่อศีลธรรมทักษะการใช้เหตุผลเชิงศีลธรรมและจินตนาการเชิงศีลธรรมซึ่งมีความสำคัญเป็นอย่างมากในระบบการศึกษาโดยผู้วิจัยได้รวบรวมความรู้เกี่ยวกับคุณธรรม แยกแยะหมวดหมู่ประเภทของจริยธรรมที่ใช้ในชีวิตจริงเพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้อ่านนำไปปฏิบัติ ผลการวิจัยพบว่าการเรียนรู้ศีลธรรมเป็นทักษะที่ต้องฝึกให้เชี่ยวชาญและฝึกฝนให้เด็กเป็นประจำอยู่เสมอ ด้วยความช่วยเหลือของครูที่มีความรอบรู้ในเรื่องคุณธรรม ซึ่งเป็นเรื่องที่ซับซ้อนและหลากหลายในทางปฏิบัติ จะช่วยสร้างคุณธรรมที่ถูกต้องสมบูรณ์การสอนคุณธรรมให้กับนักเรียนเป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างยิ่งหากโรงเรียนต้องการให้เด็กมีคุณธรรม

Duarte (2008, pp. 120-128) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสิ่งที่เรียนในวันนี้เพื่อประพฤติดำเนินชีวิตในวันหน้า พบว่า ความเข้าใจการรับรู้การศึกษาจริยธรรมและความคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษา ระดับการจัดการธุรกิจ โดยวิธีการสำรวจเชิงคุณภาพและปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษา โปรแกรมการจัดการ จำนวน 119 คน วิเคราะห์ข้อมูลในแง่ทฤษฎี จริยศาสตร์และทฤษฎีเชิงศาสนศาสตร์ของจริยธรรม ผลการสำรวจนักเรียนร้อยละ 95 เชื่อว่า การศึกษาจริยธรรมในการจัดการเป็นสิ่งสำคัญและพวกเขาก็ได้รับประโยชน์โดยตรง จากการสำรวจการศึกษาจริยธรรมร้อยละ 84 มีคำตอบหลายประการ คือ จริยธรรมมีความสัมพันธ์กันหลายด้านมีการเชื่อมโยงระหว่างพฤติกรรมทางจริยธรรมกับภาวะผู้นำ มีช่องว่างระหว่างอุดมการณ์กับการปฏิบัติตามจริยธรรม ซึ่งมีประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับครูผู้สอนจริยธรรม

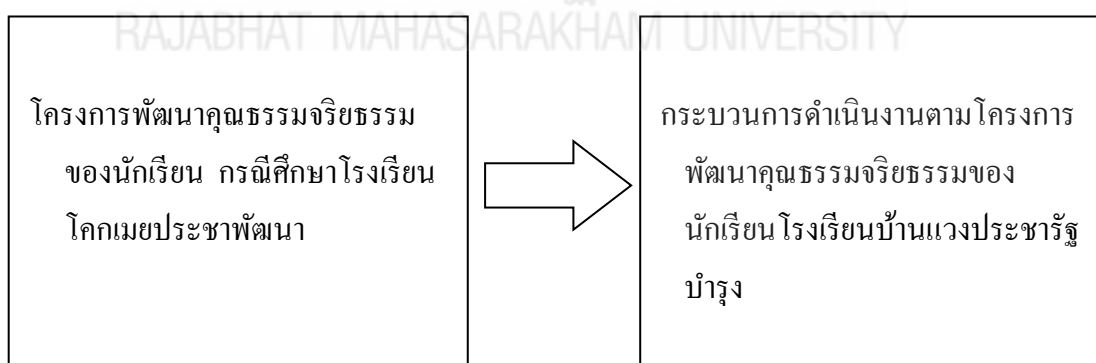
Sulkowski และ Deakin (2009, pp. 154-166) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างความเข้าใจวัฒนธรรมช่วยเพิ่มประสบการณ์การเรียนรู้ของนักเรียน พบว่าการปลูกฝังความคิดด้านพฤติกรรมและระเบียบวินัยนักเรียน โดยวิธีการแบบสอบถามซึ่งจัดทำขึ้นเพื่อวัดคุณค่าของนักเรียนที่ศึกษาคุณธรรมจริยธรรม ความใฝ่ฝันจุดเริ่มต้นของวัฒนธรรม โดยเน้นความเป็นตัวของตัวเองและธรรมชาติของนักเรียน มีผลการยืนยันในเชิงบวกระหว่างคุณธรรม จริยธรรมและพฤติกรรม

เรียนแต่ก็ยังเกี่ยวข้องกับสถาบันสังคมและระดับการแสดงความเป็นส่วนตัวซึ่งส่วนเหล่านี้จะมีส่วนเกี่ยวข้องในด้านการเรียน

จากการศึกษางานวิจัยภายในประเทศและงานวิจัยต่างประเทศ ได้ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นความรู้ คู่คุณธรรม น้อมนำหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้สามารถออกไปใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างสันติสุข ในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก ทั้งนี้ต้องมีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและละเอียดอ่อนเนื่องจากเป็นเรื่องที่ส่งผลกระทบต่อจิตใจและเป็นเรื่องที่ต้องร่วมมือกันทุกฝ่ายในการปลูกฝังความดีงามให้แก่ นักเรียน บุคคลที่มีส่วนในการปลูกฝังและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนจะเริ่มจาก ผู้ปกครอง ครู ผู้บริหาร โรงเรียน โดยเริ่มจากการแต่งตั้งคณะกรรมการ ศึกษานิยาม ตัวชี้วัด และพฤติกรรมที่บ่งชี้คุณลักษณะคุณธรรมจริยธรรม ศึกษาเกณฑ์และแนวทางการประเมินคุณธรรมจริยธรรม ประเมินคุณธรรมจริยธรรมตามเกณฑ์ กำหนดแนวทางการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรมของ ดำเนินการพัฒนาผู้เรียนทั้งในห้องเรียนนอกห้องเรียน และสรุปผลเพื่อนำไปใช้และหาแนวทางในการแก้ไขต่อไป

2.5 กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยครั้งนี้ คือ

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาตามลำดับ โดยแบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษากระบวนการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโคกเมยประชาพัฒนา

ระยะที่ 2 ศึกษากระบวนการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านเวงประชารัฐบำรุง

ระยะที่ 1 ศึกษากระบวนการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโคกเมยประชาพัฒนา

การศึกษากระบวนการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโคกเมยประชาพัฒนา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการและศึกษาเอกสารโครงการ

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโคกเมยประชาพัฒนา ได้แก่ ผู้บริหาร และครู รวมจำนวน 7 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

รูปแบบการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโคกเมยประชาพัฒนา โดยมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

2.1 แบบสัมภาษณ์การดำเนินงานโครงการ

2.1.1 ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักเกณฑ์ และวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์การสร้างรูปแบบตามแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2556, น. 72)

2.1.2 สร้างแบบสัมภาษณ์การดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาความถูกต้องของภาษา และความสอดคล้องของข้อความถามกับกรอบการดำเนินโครงการ

2.1.3 นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้ว นำเสนอผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความเที่ยงตรงของประเด็นการสัมภาษณ์ โดยผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย

2.1.3.1 ดร.ลานนิพนธ์ เกษลา วุฒิการศึกษาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา ตำแหน่งศึกษานิเทศชำนาญการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1

2.1.3.2 ดร.ศักดิ์สิทธิ์ ฤทธิรัตน์ วุฒิการศึกษาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการวัดผลและประเมินผลการศึกษา ตำแหน่งอาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์

2.1.3.3 ดร.สุพจน์ ดวงเนตร วุฒิการศึกษา การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการวิจัยและประเมินผลการศึกษา ตำแหน่ง อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์

2.1.3.4 นายสุกษัย ดอนสามารถ วุฒิการศึกษา ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา ตำแหน่งครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐ บำรุง

2.1.3.5 ดร.สมหวัง พันชะลี วุฒิการศึกษาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน ตำแหน่งศึกษานิเทศเชี่ยวชาญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1

2.1.4 ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์การสร้างรูปแบบเกี่ยวกับการใช้ถ้อยคำและภาษาเขียนที่เหมาะสมตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

2.1.5 จัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

2.2 แบบประเมินรูปแบบการดำเนินงานโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนโคกเมยประชาพัฒนา

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามขั้นตอน ดังนี้

2.2.1 นำผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียนโคกเมยประชาพัฒนา มาสร้างรูปแบบการดำเนินงาน

2.2.2 สร้างแบบประเมินรูปแบบการดำเนินงานโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนโคกเมยประชาพัฒนา สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

2.2.3 นำแบบประเมินรูปแบบการดำเนินงานโครงการพัฒนา

คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนโคกเมฆประชาพัฒนา สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ เสนอต่อ
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

2.2.4 นำแบบประเมินที่ผ่านการตรวจสอบแล้ว ไปจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถาม
เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 นัดหมายเพื่อสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล

3.2 สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหาร 3 คน และครู จำนวน 4 คน รวม 7 คน
เกี่ยวกับการดำเนินงาน โครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนโคกเมฆประชา
พัฒนา

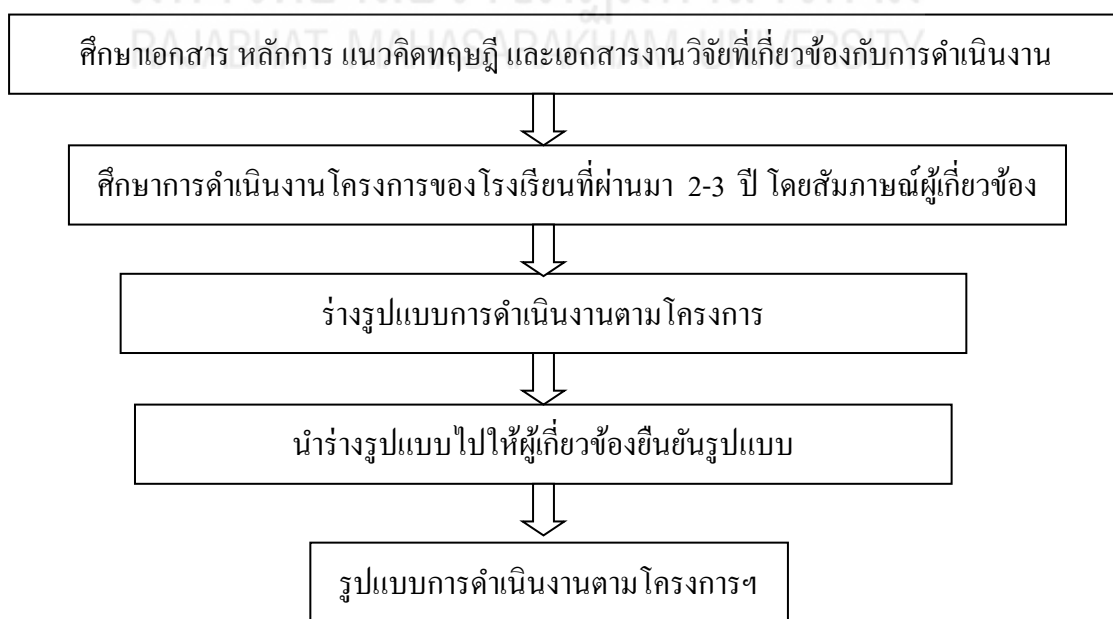
3.3 นำรูปแบบการดำเนินงานที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เกี่ยวข้องทั้ง 7 คน ยืนยันความตรง
ของรูปแบบการดำเนินงานอีกครั้ง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 นำแบบสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เนื้อหาเชิงเนื้อหา (Content Analysis) แล้ว
นำเสนอในเชิงพรรณนา

4.2 นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติโดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐาน

สรุปขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 3.1 ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

ระยะที่ 2 ศึกษากระบวนการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง

ระยะนี้เป็นการจัดทำโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง โดยนำรูปแบบการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโคกเมยประชาพัฒนา มาเป็นต้นแบบนำโครงการไปดำเนินการและประเมินผลคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน

1. แหล่งข้อมูล

1.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้รับผิดชอบโครงการ ครูที่ปรึกษาประจำชั้น ผู้ปกครองนักเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษา รวมจำนวน 7 คน

1.2 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง รวมจำนวน 90 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

2.1 โครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง

2.2 แบบประเมินคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน

2.3 แบบสัมภาษณ์การดำเนินงาน โครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 โครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามขั้นตอน ดังนี้

3.1.1 ศึกษาเอกสาร หลักการ แนวคิดทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรมทั้ง 6 ด้าน

3.1.2 นำโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านโคกเมยประชาพัฒนามาปรับปรุงเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง

3.1.3 จัดทำโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง

3.1.4 นำโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุงเสนอต่อผู้บริหารของโรงเรียน เพื่อตรวจสอบและให้คำแนะนำในการจัดทำโครงการที่มีคุณภาพ

3.1.5 จัดทำโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านเวง
ประหารัฐบำรุง ไปจัดพิมพ์ที่มีความสมบูรณ์ถูกต้อง เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลต่อไป

3.2 แบบประเมินคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน

3.2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรมเป็นกรอบ
แนวคิดทฤษฎี และขั้นตอนในการสร้างแบบประเมินคุณธรรม (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, น. 63)

3.2.2 สร้างแบบประเมินคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชนิดที่เป็นมาตรา
ส่วน (Rating Scale) 5 ระดับ โดยกำหนดประเด็นในการสอบถาม 6 ด้าน จำนวน 40 ข้อ ได้แก่
มีวินัย มีความรับผิดชอบ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความเมตตากรุณา มีความประหยัด มีความกตัญญู
กตเวที และมีความสามัคคี (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, น. 163) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ให้ 5 คะแนน แทน มีการปฏิบัติมากที่สุด

ให้ 4 คะแนน แทน มีการปฏิบัติมาก

ให้ 3 คะแนน แทน มีการปฏิบัติปานกลาง

ให้ 2 คะแนน แทน มีการปฏิบัติน้อย

ให้ 1 คะแนน แทน การปฏิบัติที่น้อยที่สุด

3.2.3 นำแบบประเมินคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนที่สร้างเสร็จแล้ว
ไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของคำถาม
และความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามที่ต้องการวัด และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3.2.4 นำแบบประเมินคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนปรับปรุงแล้ว เสนอต่อ
ผู้เชี่ยวชาญ (ชุดเดิม) ประเมินความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามศัพท์ที่ต้องการวัดใน
แบบทดสอบแต่ละข้อ ดังนี้

ให้คะแนน + 1 เห็นว่าสอดคล้อง

ให้คะแนน 0 ไม่แน่ใจ

ให้คะแนน -1 เห็นว่าไม่สอดคล้อง

3.2.5 วิเคราะห์ข้อมูลหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยาม
ศัพท์แล้วเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ถึง 1.00 (โดยคะแนนความสอดคล้องมีค่าตั้งแต่
0.80-1.00) จำนวน 30 ข้อ

3.2.6 จัดพิมพ์แบบประเมินคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนที่ผ่านการ
ตรวจสอบคุณภาพแล้วนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3.3 แบบสัมภาษณ์การดำเนินงานคุณธรรมจริยธรรม และแบบสัมภาษณ์ปัญหาและ
อุปสรรคการดำเนินงานคุณธรรมจริยธรรม

3.3.1 ศึกษาหลักเกณฑ์ และวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ตามแนวคิดของ บุญชม ศรีสะอาด (2556, น. 90 -93)

3.3.2 นำแบบสัมภาษณ์ฉบับร่างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณา ความถูกต้องเหมาะสมของแบบสัมภาษณ์

3.3.3 นำเสนอผู้เชี่ยวชาญชุดเดิมพิจารณาความเหมาะสมของข้อความ ความชัดเจนของภาษา และความครอบคลุมตามกรอบการสร้างแบบสัมภาษณ์

3.3.4 ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

3.3.5 จัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เพื่อทำหนังสือถึง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเวงประชารัฐบำรุง เพื่อขออนุญาตเก็บในการจัดทำโครงการพัฒนาในการวิจัย

4.2 ดำเนินการประเมินคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนก่อนดำเนิน โครงการ

4.3 ดำเนินการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของ นักเรียนโรงเรียนบ้านเวงประชารัฐบำรุง

4.4 ประเมินคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนหลังดำเนิน โครงการ

4.5 สัมภาษณ์ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู คณะกรรมการสถานศึกษา เกี่ยวกับปัญหา และอุปสรรคในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผลข้อมูล

5.1 วิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์การดำเนินงานคุณธรรมจริยธรรมของ โรงเรียนบ้านเวงประชารัฐบำรุง

5.2 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับแบบประเมินคุณธรรม จริยธรรม

5.3 เปรียบเทียบผลการประเมินคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนก่อนการพัฒนาและ หลังการพัฒนา โดยใช้การทดสอบที (Dependent t- test) สำหรับแบบประเมินคุณธรรมจริยธรรม

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 ค่าร้อยละ (Percentage) โดยใช้สูตรดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 , น. 122)

$$P = \frac{f}{N} \times 100 \quad (3-1)$$

เมื่อ P แทน ร้อยละ
f แทน ความถี่ที่ต้องการแปลงเป็นร้อยละ
N แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

6.2 ค่าเฉลี่ย (Mean) โดยใช้สูตรดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554 , น. 123)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N} \quad (3-2)$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย
 $\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
N แทน จำนวนคะแนน

6.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้สูตร ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 , น. 126)

$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}} \quad (3-3)$$

เมื่อ S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
X แทน คะแนนแต่ละตัว
N แทน จำนวนคะแนนในกลุ่ม
 $\sum$ แทน ผลรวม

6.4 ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามที่สอบถาม โดยใช้สูตรค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (ไพศาล วรคำ, 2554, น. 263)

$$IOC = \frac{\sum R}{N} \quad (3-4)$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม
 R แทน คะแนนระดับความสอดคล้องที่ผู้เชี่ยวชาญ แต่ละคน
 ประเมินในแต่ละข้อ
 N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญที่ประเมินความสอดคล้องในข้อนั้น

6.5 สถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนก่อนกับหลังการพัฒนา ใช้การทดสอบที (Dependent Samples, t-test) (สุรวาท ทองบุ, 2550, น. 129)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2}{N-1} - \frac{(\sum D)^2}{N}}} \quad df = n - 1 \quad (3-5)$$

เมื่อ t แทน ค่าสถิติที่ใช้เปรียบเทียบกับค่าวิกฤตเพื่อทราบ
 ความมีนัยสำคัญ

D แทน ค่าผลต่างระหว่างคู่คะแนนก่อนและหลังเรียน
 $\sum D$ แทน ผลรวมของผลต่างระหว่างคู่คะแนนก่อนเรียนและ
 หลังเรียน
 $\sum D^2$ แทน ผลรวมของผลต่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน
 ยกกำลังสอง
 N แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ในการวิจัย เรื่อง กระบวนการดำเนินงานตาม โครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบ้านรุ่ง ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอผลการวิเคราะห์ ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษากระบวนการดำเนินงานตาม โครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของ นักเรียนโรงเรียน โศกเมยประชาพัฒนา

ตอนที่ 2 ผลการศึกษากระบวนการดำเนินงานตาม โครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของ นักเรียนโรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบ้านรุ่ง

ตอนที่ 1 ผลการศึกษากระบวนการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของ นักเรียนโรงเรียนโศกเมยประชาพัฒนา

1. โครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโศกเมยประชาพัฒนา

1.1 หลักการและเหตุผล

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายการศึกษาเพื่อ มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต และอยู่ในสังคมโลกได้อย่างมีความสุข จุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ กำหนดผู้เรียน มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและ ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและ การปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และได้กำหนดคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทย และพลโลก ดังนี้

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อพัฒนาและสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน

1.2.2 เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพของนักเรียนให้เป็นผู้มีความกล้าในทางที่ดี มีความมั่นใจ แต่สุภาพอ่อนโยน มีสัมมาคารวะและมีวินัยในตนเอง

1.3 เนื้อหาสาระ

1.3.1 สังคมที่มีความสุขเป็นสังคมอย่างไร

1.3.2 รูปแบบของคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน

1.4 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.4.1 **ขั้นเตรียมการ (P)** ประชุมวางแผน จัดทำโครงการ

1.4.1.1 จัดทำโครงการเพื่อขออนุมัติจากผู้บริหารโรงเรียน

1.4.1.2 จัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานตามโครงการ

1.4.1.3 ประชุมคณะกรรมการเพื่อวางแผน

1.4.2 **ขั้นดำเนินการ (D)** เสนอโครงการ ขออนุมัติ กำหนดกิจกรรมให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานที่ 2 ดังนี้

กิจกรรม

1.4.2.1 กิจกรรมระเบียบวินัยนักเรียนและการแต่งกายที่ถูกต้อง

1.4.2.2 กิจกรรมฝากตัวเป็นศิษย์

1.4.2.3 กิจกรรมขับเคลื่อนวัฒนธรรมไทยและมารยาททางสังคม

1.4.2.4 กิจกรรมรักตัวเอง

1.4.2.5 กิจกรรมรักเพื่อน

1.4.2.6 กิจกรรมรักครู

1.4.2.7 กิจกรรมจิตอาสาช่วยเหลือสังคม

1.4.2.8 กิจกรรมรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

1.4.3 **ขั้นติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล (C)**

1.4.3.1 ติดตามการดำเนินการกิจกรรม

1.4.3.2 จัดทำสรุปผลการดำเนินการเพื่อเสนอต่อผู้บริหาร เพื่อใช้สำหรับการจัดโครงการดังกล่าวต่อไป

1.4.3.3 นำเสนอผลการจัดโครงการต่อทุกคนในสถานศึกษา (ผู้บริหาร ผู้สอน ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

1.4.4 ขั้นการนำผลการประเมินมาปรับปรุงการดำเนินงาน (A)

นำผลการประเมิน มาวางแผนการปฏิบัติงาน ระยะต่อไป โดยนำผลการประเมินมาเป็นข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการพัฒนามาตรฐานที่ 2 ในปีต่อไป

กลุ่มผู้ร่วมวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และผู้วิจัย ของโรงเรียนโคกเมยประชาพัฒนาได้กำหนดขั้นตอนการพัฒนาโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโคกเมยประชาพัฒนา โดยได้ร่วมประชุมคณะครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่าง ๆ ดังนี้

1.4.4.1 การศึกษาวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของนักเรียนที่จะบอกถึงสภาพปัจจุบันและปัญหาเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะของนักเรียนโรงเรียนโคกเมยประชาพัฒนา ซึ่งได้แก่ ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษา 2556-2559 รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปีการศึกษา 2559 เอกสารประจำตัวนักเรียน (ปพ.6) และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมด้านจิตสาธารณะของนักเรียน

1.4.4.2 กำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามที่ประชุมต้องการพัฒนาได้แก่

- 1) กิจกรรมระเบียบวินัยนักเรียนและการแต่งกายที่ถูกต้อง
- 2) กิจกรรมฝากตัวเป็นศิษย์
- 3) กิจกรรมขับเคลื่อนวัฒนธรรมไทยและมารยาททางสังคม
- 4) กิจกรรมรักตัวเอง
- 5) กิจกรรมรักเพื่อน
- 6) กิจกรรมรักครู
- 7) กิจกรรมจิตอาสาช่วยเหลือสังคม
- 8) กิจกรรมรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

1.4.4.3 ประชุมวางแผนกำหนดกิจกรรมดำเนินงานจัดให้มีการประชุมคณะครู ในโรงเรียนทุกคน เพื่อวางแผนปฏิบัติการพัฒนา หลังจากที่ได้ดำเนินการในข้อ 1 แล้ว เพื่อร่วมกันดำเนินการในเรื่องต่อไป

1.4.4.4 กำหนดกระบวนการต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมความ มีจิตสาธารณะของนักเรียนตามหัวข้อพฤติกรรมที่ต้องการพัฒนาโดยกำหนดกิจกรรมให้สอดคล้องกับงาน มีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่รับผิดชอบกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อนำมาดำเนินการต่อไป

1.4.4.5 ผู้รับผิดชอบกิจกรรมที่กำหนด ร่วมกันจัดทำรายละเอียดของกิจกรรม เช่น ชื่อกิจกรรม วัตถุประสงค์ เครื่องมือ แหล่งข้อมูล ผู้รับผิดชอบข้อมูล ระยะเวลาในการดำเนินงาน การติดตามประเมินผล มีการกำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน

1.4.4.6 ผู้เข้าร่วมประชุมร่วมกันจัดทำเอกสาร คู่มือการพัฒนา ได้แก่ กำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินการพัฒนา กำหนดรูปแบบการติดตามและประเมินผล กำหนดบทบาทผู้ที่เกี่ยวข้อง กำหนดระยะเวลาในการติดตามและประเมินผล กำหนดบทบาทผู้ที่เกี่ยวข้อง กำหนดระยะเวลาในการติดตามและประเมินผล ตามมติของที่ประชุม

1.4.4.7 เสนอกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนต่อผู้บริหาร โรงเรียนเพื่อขออนุมัติดำเนินการ และออกคำสั่งแต่งตั้งเจ้าหน้าที่รับผิดชอบกิจกรรมต่าง ๆ

1.4.4.8 หลังจากดำเนินการในขั้นตอนต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้เข้าเสนอบริการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของการดำเนินงานตามขั้นตอนต่างๆ และแก้ไขปรับปรุงในส่วนที่บกพร่องให้มีความสมบูรณ์ถูกต้อง

2. แนวทางการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโลกเมฆประชาพัฒนา

จากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโลกเมฆประชาพัฒนา มีหลักการดำเนินงาน ดังนี้

“... การดำเนินงานเพื่อสร้างความสำเร็จต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโลกเมฆประชาพัฒนา ผู้บริหารในโรงเรียนได้จัดประชุมระดมความคิด กับผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ครูผู้ปกครอง และนักเรียน เพื่อเตรียมบุคลากร ผู้บริหารได้ดำเนินการสร้างความตระหนักโดยสนับสนุนให้ครูผู้รับผิดชอบได้ฝึกอบรมพัฒนาเพื่อให้เกิดความเข้าใจ ในการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน จัดทำปฏิทินปฏิบัติงาน จัดให้มีผู้รับผิดชอบงานต่างๆ ด้วยการแต่งตั้งเป็นคำสั่งของโรงเรียน เป็นการจัดระเบียบการทำงาน การติดต่อประสานงานกับบุคคลภายในและภายนอกโรงเรียนเพื่อให้มีแนวทางในทางปฏิบัติงานในทิศทางเดียวกัน ซึ่งเป็นการปรับเปลี่ยนการทำงานของครูในการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน และให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง ...”

(ผู้อำนวยการ โรงเรียน, สัมภาษณ์, 13 มีนาคม, 2559)

“... การดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนได้จัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนเพื่อส่งเสริมความเจริญในทุก ๆ ด้านของนักเรียน เช่น ด้านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ สังคม คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ และส่งเสริมให้นักเรียนทุกคน ได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ตามหลักความต้องการและความถนัดของแต่ละบุคคล โดยจัดให้มีครูอาจารย์ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา ควบคุม แนะนำการจัดกิจกรรมของนักเรียน รวมทั้งวางระเบียบแนวปฏิบัติในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน เช่น กำหนดว่า นักเรียนจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมทุกคน คนละจำนวนเท่าไร นอกจากนี้โรงเรียนได้พัฒนาครูให้เป็นผู้ที่มีเจตคติที่ดีและมีความสามารถในการ

ดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม มีความตระหนักและเห็นคุณค่าของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครู มีความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครู มีความรู้ความเข้าใจในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีความรู้ความเข้าใจและทักษะในการคัดกรองนักเรียน มีความสามารถในการส่งเสริมพัฒนานักเรียนตามผลการคัดกรอง มีความสามารถในการช่วยเหลือป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน มีความรู้ความเข้าใจและความสามารถในการส่งต่อนักเรียน มีการพัฒนาตนเองในการดำเนินงานการบริหารงานกิจการนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ...”

(รองผู้อำนวยการ โรงเรียน, สัมภาษณ์, 13 มีนาคม 2559)

“... ในการดำเนินงานดังกล่าว ครูประจำชั้นทุกคนได้ทำหน้าที่ในการสอนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ในขณะที่จัดการกระบวนการเรียนรู้ โดยมีเป้าหมายให้นักเรียนได้รับความรู้เกี่ยวกับความมีระเบียบเรียบร้อย ด้านความรับผิดชอบ และด้านความมีวินัย โดยครูได้กระตุ้นให้นักศึกษาได้รู้จักความมีระเบียบเรียบร้อย ด้านความรับผิดชอบ และด้านความมีวินัย ให้เกิดกับนักศึกษา ซึ่งการสอนสอดแทรกของครูต้องสามารถกระทำการสอนสอดแทรกทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอน และยกตัวอย่างมาประกอบ สาธิต เพื่อให้ให้นักศึกษาได้เห็นภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ตลอดทั้งเพื่อย้ำให้นักเรียนได้เห็นความสำคัญของคุณธรรมทั้ง 6 ด้าน ซึ่งจะช่วยให้ร่างกายสดใส มีความรับผิดชอบ มีวินัยในตนเองและเป็นระเบียบยิ่งขึ้นทำให้นักศึกษามีความปลอดภัย สุขภาพจิตดีขึ้นตามลำดับ โครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ทั้ง 6 ด้านจะได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องจนเพื่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่ยั่งยืน ...”

(ครูคนที่ 1, สัมภาษณ์, 13 มีนาคม 2559)

“... ในการดำเนินงานดังกล่าว ครูประจำชั้นทุกคนได้ทำหน้าที่ในการสอนสอดแทรกคุณธรรม มีการอบรมพัฒนา และกิจกรรมกำกับและติดตาม เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนกล้าที่จะแสดงออกในทางที่ดี ผลที่ดีจากการทำโครงการ ทำให้ครูมีโอกาสใกล้ชิดนักเรียน ได้ดูแลนักเรียนทุกคนอย่างทั่วถึง โดยสอดแทรกหลักคุณธรรมจริยธรรม 6 ด้าน รวมทั้งด้านการแก้ไข การป้องกันการควบคุมและการพัฒนาและส่งเสริม ตลอดทั้งมีการติดตามโดยการบันทึกสังเกตและประเมินผลพฤติกรรมของนักเรียนว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง ผลจากการจัดทำกิจกรรมพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง ...”

(ครูคนที่ 2, สัมภาษณ์, 13 มีนาคม 2559)

“... ครูได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ของเพื่อเป็นการกระตุ้น ส่งเสริมให้นักเรียนได้รับความรู้ความเข้าใจในหลักจริยธรรมคุณธรรม สร้างความตระหนัก จัดกิจกรรม

เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ความรู้ กำกับ ติดตาม และแก้ปัญหาด้านความรับผิดชอบของนักเรียนและประเมินผล รายงานผลเพื่อปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานให้ดีขึ้น ...”

(ครูคนที่ 3, สัมภาษณ์, 13 มีนาคม 2559)

“...โรงเรียนได้มีการเสนอนโยบายส่งเสริมการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ หรือคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน โดยกำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการ และประชาสัมพันธ์ให้เห็นความสำคัญอย่างต่อเนื่อง มีคณะกรรมการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน มีการกำหนดเป้าหมายของการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างชัดเจนและเป็นไปได้ในการปฏิบัติ ส่งเสริมความสำคัญของคุณลักษณะอันพึงประสงค์แต่ละด้าน โดยการอบรมหน้าเสาธง อบรมในชั้นเรียน สร้างวินัยเชิงบวกโดยการมีสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน อยู่ร่วมกันด้วยรัก ความเอื้ออาทร ให้กำลังใจ และใช้วิธีการประนีประนอมในการแก้ปัญหาภายในห้องเรียน โรงเรียน ครอบครัว และชุมชน นอกจากนี้ผู้ปกครองต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี...”

(ผู้ปกครองนักเรียน, สัมภาษณ์, 14 มีนาคม 2559)

“...มีนโยบายส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนอย่างชัดเจน โดยกำหนดแผนปฏิบัติการ และประชาสัมพันธ์ให้ทุกฝ่ายทราบ มีคณะกรรมการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ร่วมกันกำหนดกิจกรรมอย่างชัดเจน กำหนดเป้าหมายของการพัฒนาอย่างชัดเจน ส่งเสริมความสำคัญของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยการอบรมหน้าเสาธง อบรมในชั้นเรียน ใช้วินัยเชิงบวก อยู่ร่วมกันด้วยรัก ความเอื้ออาทร ใช้วิธีการประนีประนอมในการแก้ปัญหาภายในห้องเรียน โรงเรียน ครอบครัว และชุมชน และประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ส่งเสริมการติดตามและประเมินผู้เรียน มีการยกย่องชมเชย มอบเกียรติบัตร และมอบทุนการศึกษาเมื่อสิ้นภาคเรียนหรือปีการศึกษา...”

(คณะกรรมการสถานศึกษา, สัมภาษณ์, 13 มีนาคม 2559)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน เพื่อให้ นักเรียนได้รับทราบถึงผลดีที่ได้จากการปฏิบัติตามหลักคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนจะทำให้ นักเรียนเป็นที่รักใคร่ของคนทั่วไป เป็นคนดีในสังคม อยู่อย่างมีความสุข ไม่ทำความเดือดร้อนให้แก่ผู้ปกครองและบุคคลอื่น ทำให้นักเรียนมีการพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนในด้านการมีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนาที่ตนนับถือ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความเมตตากรุณาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละเพื่อส่วนรวม มีความประหยัด มีความกตัญญูกตเวที และมีความสามัคคีจะทำให้เกิดการพัฒนาและ แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ เพราะถ้าหากฝ่ายบริหารและครูผู้สอนร่วมกันจัดกิจกรรม โครงการเพื่อหวังที่จะปรับปรุงและเปลี่ยนแปลง ก็จะทำให้ นักเรียนมีพฤติกรรมที่ปรับปรุงเปลี่ยนแปลง มีการพัฒนา

ด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ได้ และเมื่อสิ้นสุดการอบรมตามโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียน โศกเมยประชาพัฒนาแล้ว ได้ดำเนินการทดสอบนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ โดยการนำแบบประเมินพฤติกรรมนักเรียนในเรื่องการมีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนาที่ตนนับถือ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความเมตตา กรุณาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละเพื่อส่วนรวม มีความประหยัด มีความกตัญญูกตเวทิตี และมีความสามัคคีมาใช้ในการประเมินพฤติกรรมนักเรียน แล้วสัมภาษณ์กลุ่มผู้ร่วมวิจัย กลุ่มเป้าหมาย และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อนำมาวิเคราะห์ผล ดังบทสัมภาษณ์ด้านคุณธรรมจริยธรรม ดังนี้

“... ด้านการมีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนาที่ตนนับถือของนักเรียน ได้ดำเนินการฝึกอบรมด้านการทำสมาธิ ปฏิบัติตนตามระเบียบของการเข้าค่ายฝึกอบรมต่าง ๆ เพื่อมุ่งหวังให้กลุ่มเป้าหมายได้เรียนรู้การมีวินัย ตลอดทั้งการอบรมด้านความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของการมีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนาที่ตนนับถือ เหมือนพระสงฆ์ที่มีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนาในตนเองย่อมได้รับความเคารพนับถือจากคนทั่วไป ถ้าหากนักเรียนทำตนให้เป็นผู้มีวินัยมีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนาในตนเอง ย่อมทำให้เป็นที่รักและชื่นชมของผู้ปกครอง ครูผู้สอน ตลอดทั้งบุคคลทั่วไป การที่จะทำให้นักเรียนมีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนาได้นั้น จะต้องทำจิตใจให้มุ่งหวังเพื่อทำให้เกิดกับตนเอง จะทำให้ตนเองเป็นผู้ที่สง่างาม เนื่องจากตนเองต้องรักษาวินัยแห่งการเป็นนักเรียนให้เหมาะสมกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน มีระเบียบวินัยในการประพฤติปฏิบัติตามระเบียบวินัยของโรงเรียน หลังจากได้รับการฝึกอบรมแล้ว ทำให้กลุ่มเป้าหมายได้รู้จักระเบียบวินัยมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเองที่ได้รับมอบหมายในการฝึกอบรม ตลอดทั้งรับผิดชอบการทำความสะอาด ล้างจานปัดกวาดศาลาวัด และรักษาสิ่งแวดล้อมภายในวัดได้ จากการแสดงความคิดเห็นในการฝึกอบรมแล้วกลุ่มเป้าหมายทุกคนให้สัญญาว่าจะเป็นผู้ที่เชื่อฟังเคารพต่อคำสอนของครูผู้สอนและเป็นผู้รักษาระเบียบวินัยของโรงเรียน โดยเห็นจากการสัมภาษณ์และการประเมินพฤติกรรมนักเรียน ก่อนดำเนินกิจกรรมและหลังดำเนินกิจกรรม ...”

(หัวหน้าโครงการอบรมด้านการมีวินัย มีความรับผิดชอบ, สัมภาษณ์, 21 ธันวาคม 2558)

“... ด้านความซื่อสัตย์สุจริตตามสภาพของนักเรียน ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมอบรมให้นักเรียนได้รู้จักหน้าที่ของนักเรียน หน้าที่ของลูกที่ดี และต้องเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ต่อสถานะของตนเอง เมื่อมีหน้าที่เป็นนักเรียนจะต้องหมั่นศึกษาค้นคว้า ไม่ข้องเกี่ยวกับอบายมุขต่าง ๆ ใช้เวลาในการอบรมประมาณ 3 ชั่วโมง โดยการจัดกิจกรรมให้นักเรียนเขียนแผนผังความคิดหัวข้อ เรื่อง ความซื่อสัตย์สุจริต แล้วให้สุ่มตัวแทนนักเรียนอธิบายแผนผังความคิดหัวข้อเรื่อง ความซื่อสัตย์สุจริตของ

ตนเอง เพื่อแสดงให้เห็นถึงความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียน ทำให้นักเรียนเข้าใจถึงความซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเองและผู้อื่น จะทำให้เป็นที่ยอมรับของสังคมโดยทั่วไป กลุ่มผู้ร่วมวิจัยและกลุ่มเป้าหมายได้มีความภาคภูมิใจในการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ ...”

(หัวหน้าโครงการอบรมด้านความซื่อสัตย์สุจริต, สัมภาษณ์, 21 ธันวาคม 2558)

“... ด้านความมีเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละเพื่อส่วนรวม ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมโดยให้นักเรียนเข้ารับการอบรมปฏิบัติธรรมโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และพระวิทยากรได้จัดกิจกรรมบรรยายในเรื่อง ความมีเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละเพื่อส่วนรวม ตลอดทั้งประโยชน์ของการมีเมตตากรุณาอย่างไร และจัดให้มีกิจกรรมตอบข้อซักถามที่สนใจของนักเรียน โดยให้ซักถามพระวิทยากรในเรื่อง ความมีเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละเพื่อส่วนรวม กลุ่มเป้าหมายได้ซักถามข้อข้องใจเกี่ยวกับความมีเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เสียสละเพื่อส่วนรวม จนเป็นที่เข้าใจ โดยเห็นได้จากนักเรียนตั้งใจฟังคำตอบจากพระวิทยากรถึงการเป็นผู้มีเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เสียสละเพื่อส่วนรวม จะทำให้ตนเองเป็นที่รักและเคารพของคนทั่วไป ตลอดทั้งได้รับความเคารพจากบุคคลอื่นด้วย ...”

(หัวหน้าโครงการอบรมด้านความมีเมตตากรุณา, สัมภาษณ์, 21 ธันวาคม 2558)

“... ด้านมีความประหยัด ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมโดยให้นักเรียนเข้ารับการอบรมปฏิบัติธรรมตามโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนโคกเมฆประชาพัฒนาและพระวิทยากรได้บรรยายเรื่องความประหยัด เพื่อให้นักเรียนรู้จักวิธีการประหยัดอดออม เมื่อประหยัดอดออมแล้วมีประโยชน์อย่างไรบ้าง โดยจัดให้นักเรียนได้มีกิจกรรมตอบข้อซักถามหัวข้อที่สงสัยและเรื่องที่สนใจในเรื่องความประหยัด กลุ่มเป้าหมายได้ซักถามข้อข้องใจเกี่ยวกับเรื่องความประหยัด จนเป็นที่เข้าใจ โดยเห็นได้จากนักเรียนตั้งใจฟังคำตอบจากพระวิทยากรถึงการเป็นผู้ประหยัดจะทำให้ตนเองเป็นที่รักและเคารพของคนทั่วถึง ตลอดทั้งได้รับความเคารพจากบุคคลอื่นด้วย และประการสำคัญจะทำให้ตนเองไม่เดือดร้อนเพิ่มภาระด้านหนี้สินให้กับผู้ปกครองมากยิ่งขึ้น กลุ่มเป้าหมายได้ให้ความสนใจฟังคำตอบเป็นอย่างมาก และทุกคนได้มีความกระตือรือร้นที่จะนำไปปฏิบัติ โดยเห็นได้จากความสนใจซักถาม ทำให้ทราบว่ากลุ่มเป้าหมายมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องความประหยัด เป็นอย่างมาก ...”

(หัวหน้าโครงการอบรมด้านมีความประหยัด, สัมภาษณ์, 21 ธันวาคม 2558)

“... ด้านมีความกตัญญูกตเวทีตามสภาพของนักเรียน ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมอบรมให้นักเรียนได้รู้จักหน้าที่ของนักเรียน หน้าที่ของลูกที่ดี และต้องเป็นผู้ที่มีความกตัญญูกตเวทีต่อสถานะของตนเอง เมื่อมีหน้าที่เป็นนักเรียนจะต้องหมั่นศึกษาค้นคว้า ไม่ข้องเกี่ยวกับอบายมุขต่าง ๆ ใช้เวลาในการอบรมประมาณ 3 ชั่วโมง โดยการจัดกิจกรรมให้นักเรียนเขียนแผนผังความคิดหัวข้อ

เรื่อง ความกตัญญูทเวที แล้วให้สุมตัวแทนนักเรียนอธิบายแผนผังความคิดหัวข้อเรื่อง ความกตัญญูทเวทีของตนเอง เพื่อแสดงให้เห็นถึงความกตัญญูทเวทีของนักเรียน ทำให้นักเรียนเข้าใจถึงความกตัญญูทเวทีต่อตนเองและผู้อื่น จะทำให้เป็นที่ยอมรับของสังคมโดยทั่วไป ...”

(หัวหน้าโครงการอบรมด้านมีความกตัญญูทเวที, สัมภาษณ์, 21 ธันวาคม 2558)

“...6. ด้านมีความสามัคคี ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมโดยให้นักเรียนเข้ารับการอบรมปฏิบัติธรรมตามโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนโคกเมยประชาพัฒนาและพระวิทยากรได้จัดกิจกรรมบรรยายในเรื่อง ความสามัคคี ตลอดทั้งประโยชน์ของการมีความสามัคคีอย่างไร และจัดให้มีกิจกรรมตอบข้อซักถามที่สนใจของนักเรียน กลุ่มเป้าหมายได้ซักถามข้อข้องใจเกี่ยวกับเรื่อง ความสามัคคี จนเป็นที่เข้าใจ โดยเห็นได้จากนักเรียนตั้งใจฟังคำตอบจากพระวิทยากรถึงการเป็นผู้มีความสามัคคี จะทำให้ตนเองเป็นที่รักและเคารพของคนทั่วถึง ตลอดทั้งได้รับความเคารพจากบุคคลอื่นด้วย กลุ่มเป้าหมายได้ให้ความสนใจฟังคำตอบเป็นอย่างมาก ...”

(หัวหน้าโครงการอบรมด้านมีความสามัคคี, สัมภาษณ์, 21 ธันวาคม 2558)

โดยสรุป แนวทางการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนโคกเมยประชาพัฒนาได้ดำเนินการจัดกิจกรรม 8 กิจกรรม หลักประกอบด้วย กิจกรรมระเบียบวินัยนักเรียนและการแต่งกายที่ถูกต้อง กิจกรรมฝากตัวเป็นศิษย์ กิจกรรมขับเคลื่อนวัฒนธรรมไทยและมารยาททางสังคม กิจกรรมรักตัวเอง กิจกรรมรักเพื่อน กิจกรรมรักครู กิจกรรมจิตอาสาช่วยเหลือสังคม และกิจกรรมรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ เพื่อให้เกิดการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ในด้านมีวินัยมีความรับผิดชอบ ด้านมีความซื่อสัตย์ ด้านความเมตตากรุณาฯ ด้านความประหยัด ด้านมีความกตัญญูทเวที และด้านมีความสามัคคี ซึ่งการดำเนินงานประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมายของโครงการตามแนวทางที่กำหนด คือ ผู้มีส่วนร่วมต่าง ๆ มีการประชุมวางแผนตามขั้นตอนการดำเนินโครงการ อบรมให้ความรู้กับครูผู้รับผิดชอบโครงการ สนับสนุนให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมตามความสนใจของนักเรียนเองซึ่งส่งผลให้นักเรียนส่วนใหญ่ มีพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมที่ดีขึ้นตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการศึกษากระบวนการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านแวงประชารัฐบำรุง

ในการวิจัยในระยะที่ 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการนำโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโคกเมยประชาพัฒนาไปใช้ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านแวงประชารัฐบำรุง โดยมีการจัดให้มีการประชุมร่วมกันของกลุ่มผู้ร่วมวิจัย

เพื่อปรึกษาหารือในการกำหนดการจัดกิจกรรมอบรม โครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง ดังรายละเอียด ดังนี้

1. โครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน

การอบรมตามโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมใช้ระยะเวลาอบรมตามโครงการ ในวันที่ 13 พฤษภาคม 2559-มีนาคม 2560 มีเป้าหมายเพื่อให้ให้นักเรียนได้รับความรู้ในด้านธรรมะ มีจิตใจที่ผ่องใสไร้กรรมะ เป็นผู้ที่มีจริยธรรม ก่อให้เกิดมีวินัย ซื่อสัตย์สุจริต มีเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อ ประหยัด กตัญญูกตเวที และสามัคคี เป็นผู้รู้ถึงภัยยาเสพติด สามารถฝึกจิตให้มีสมาธิสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และเป็นคนดีคนเก่ง และมีสุขและผู้วิจัยได้เตรียมเครื่องมือสังเกตการเข้าร่วมอบรมตามโครงการของกลุ่มผู้ร่วมวิจัย กลุ่มเป้าหมาย และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการอบรมในแต่ละวัน พระสงฆ์ได้บรรยายธรรมะถึงประโยชน์ที่ได้จากการมีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนาที่ตนนับถือ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละเพื่อส่วนรวม มีความประหยัด มีความกตัญญูกตเวที และมีความสามัคคี หลังจากนั้นได้เปิดโอกาสให้กลุ่มเป้าหมายได้มีการซักถามปัญหาต่าง ๆ พระสงฆ์ได้ตอบข้อซักถามเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมตามมาตรฐานการศึกษาที่ 1 ทั้ง 6 ตัวบ่งชี้ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรมอบรมได้ทราบ เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีในการที่จะทำกิจกรรมด้านนี้ให้เกิดการพัฒนา และแก้ไขปัญหาในการดำเนินกิจกรรมให้หมดไป ซึ่งรายละเอียดของโครงการประกอบด้วย

1.1 หลักการและเหตุผล

ความสำคัญของการศึกษาสภาพพฤติกรรมและข้อเสนอแนะคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความจิตสาธารณะของนักเรียน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่ได้กำหนดเกี่ยวกับแนวทางจัดการศึกษาไว้ในมาตรา 6 ว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมาตรา 24 การจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินการ การจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2548, น. 5-13) จุดหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุขมีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ

ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, น. 3) ความสำคัญของการศึกษาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ผลการสำรวจคุณภาพการจัดการเรียนการสอนและปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน และตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรอิงมาตรฐานซึ่งกำหนดสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ไว้ในมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดซึ่งประกอบด้วย ความรู้ ความ สามารถ คุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ คือ 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย และ 8) มีจิตสาธารณะที่หลักสูตรกำหนดให้ได้รับการปลูกฝังและพัฒนาผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในลักษณะต่างๆจนตกผลึกเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, น. 3-5)

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อพัฒนาและสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน

1.2.2 เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพของนักเรียนให้เป็นผู้มีความกล้าในทางที่ดี มีความมั่นใจ แต่สุภาพอ่อนโยน มีสัมมาคารวะและมีวินัยในตนเอง

1.3 เนื้อหาสาระ

1.3.1 สังคมที่มีความสุขเป็นสังคมอย่างไร

1.3.2 รูปแบบของคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน

1.4 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.4.1 ชั้นเตรียมการ (P) ประชุมวางแผน จัดทำโครงการ

1.4.1.1 จัดทำโครงการเพื่อขออนุมัติจากผู้บริหารโรงเรียน

1.4.1.2 จัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานตามโครงการ

1.4.1.3 ประชุมคณะกรรมการเพื่อวางแผน

1.4.2 ชั้นดำเนินการ (D) เสนอโครงการ ขออนุมัติ กำหนดกิจกรรมให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานที่ 2 ดังนี้

กิจกรรม

1.4.2.1 กิจกรรมระเบียบวินัยนักเรียนและการแต่งกายที่ถูกต้อง

1.4.2.2 กิจกรรมขับเคลื่อนวัฒนธรรมไทยและมารยาททางสังคม

1.4.2.3 กิจกรรมรักตัวเอง

1.4.2.4 กิจกรรมรักเพื่อน

1.4.2.5 กิจกรรมรักครู

1.4.2.6 กิจกรรมจิตอาสาช่วยเหลือสังคม

1.4.3 ขั้นตอนติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล (C)

1.4.3.1 ติดตามการดำเนินการกิจกรรม

1.4.3.2 จัดทำสรุปผลการดำเนินการเพื่อเสนอต่อผู้บริหาร เพื่อใช้สำหรับการจัดโครงการดังกล่าวต่อไป

1.4.3.3 นำเสนอผลการจัดโครงการต่อทุกคนในสถานศึกษา (ผู้บริหาร ผู้สอน ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

1.4.4 ขั้นตอนนำผลการประเมินมาปรับปรุงการดำเนินงาน (A)

นำผลการประเมิน มาวางแผนการปฏิบัติงาน ระยะเวลาต่อไป โดยนำผลการประเมินมาเป็นข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการพัฒนามาตรฐานที่ 2 ในปีต่อไป

1.5 การดำเนินกิจกรรม

เป็นการฝึกปฏิบัติระดมความคิดรวมทั้งการรณรงค์ในกิจกรรมจิตอาสาช่วยเหลือสังคม

1.6 ระยะเวลาการทำกิจกรรม

จำนวน 1 ปีการศึกษา

1.7 วิทยากรบรรยาย/ผู้นำกิจกรรม

พระวิทยากร/ ครูประจำชั้น

1.8 สถานที่

โรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง

1.9 งบประมาณ

ตามแผนงบประมาณหลัก

1.10 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1.10.1 นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรมในเรื่องการดำรงตนหรือการปฏิบัติในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม

1.10.2 นักเรียนเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน

1.10.3 นักเรียนเป็นผู้มีคุณลักษณะที่ดี เป็นผู้มีความกล้าในทางที่ดี มีความมั่นใจ แต่สุภาพอ่อนโยน มีสัมมาคารวะและมีวินัยในตนเอง อยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุข

1.11 การประเมินผล

การประเมินโดยนักเรียน เป็นการประเมินความพึงพอใจต่อกิจกรรมของนักเรียนทั้งก่อนและหลังเสร็จสิ้นการทำกิจกรรมเพื่อประเมิน (1) ด้านความรู้หรือประโยชน์จากกระบวนการจัดกิจกรรม (2) ด้านกิจกรรมมีส่วนช่วยเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม (3) ด้านรูปแบบวิธีการ ขั้นตอน

การดำเนินกิจกรรม (4) ด้านการนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ และ (5) ด้านความน่าสนใจของกิจกรรมที่จัดขึ้น โดยใช้แบบสอบถามประเมินความพึงพอใจต่อกิจกรรมแต่ละกิจกรรม

2. การดำเนินโครงการของโรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง

ในการดำเนินโครงการของโรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุงมีการนำรายละเอียดโครงการของโรงเรียนโคกเมยประชาพัฒนามาประยุกต์ใช้เพื่อทำให้เกิดความสำเร็จในการดำเนินโครงการอย่างไร ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

2.1 การศึกษาบริบท

2.1.1 ศึกษาเอกสารแผนปฏิบัติการของโรงเรียน และของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ปีงบประมาณ 2558 เพื่อศึกษาขอบข่ายภารกิจหน้าที่ ยุทธศาสตร์การดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษา

2.1.2 ศึกษาโครงการของโรงเรียนโคกเมยประชาพัฒนาอย่างแน่ชัด คัดเลือกกิจกรรมที่สอดคล้องกับบริบทโรงเรียน

2.1.3 สัมภาษณ์เชิงลึก ผู้บริหาร ครู และนักเรียนในสถานศึกษา สนทนากลุ่มย่อย ร่วมกับคณะศึกษานิเทศก์และครูอาจารย์เพื่อศึกษาบริบทโดยภาพรวมของสถานศึกษาในสังกัดในการดำเนินการพัฒนาคุณภาพ

2.1.4 การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อระดมความคิดในการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งมีผู้เข้าร่วมประกอบด้วย ตัวแทนจากผู้บริหารสถานศึกษา, ครูผู้สอน, คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน, ตัวแทนผู้ปกครองนักเรียน, ตัวแทนนักเรียนและคณะผู้วิจัย โดยมีกิจกรรมที่ดำเนินการ คือ การประชุมเวทีประชาคม (Workshop), การอภิปรายกลุ่ม (Group discussion), การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) และการสรุปผลการประชุมเชิงปฏิบัติการ

2.2 การดำเนินงานของสถานศึกษา

2.2.1 ประชุมผู้ที่เกี่ยวข้องได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และคณะผู้วิจัย เพื่อแจ้งแนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้ทราบโดยทั่วกัน

2.2.2 ร่วมกันกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ในแต่ละกิจกรรมร่วมรับผิดชอบ ดำเนินการ ติดตาม สังเกต ประเมิน และสรุปผลการดำเนินการ

2.2.3 มีการศึกษารายกรณี จาก นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำและมีปัญหาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม สถานศึกษาเพื่อเปรียบเทียบผลการพัฒนาตามกิจกรรมที่ดำเนินการกับนักเรียนทั่วไป

2.2.3 กำหนดกิจกรรมเพื่อการพัฒนา ดังนี้

ตารางที่ 4.1

การดำเนินงาน โครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

สาระ	กิจกรรม	วิธีการประเมิน	เครื่องมือประเมิน	บทบาทผู้เกี่ยวข้อง		
				นักเรียน	ครู	ผู้บริหาร
การดำเนินงาน โครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม						
การที่คนมีความ ตระหนักในการที่จะ ทำดีละเว้นทำชั่วจะ เป็นการหล่อหลอม ให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม	1. กิจกรรมระเบียบวินัย นักเรียนและการแต่งกาย ที่ถูกต้อง 2. กิจกรรมขับเคลื่อน วัฒนธรรมไทยและ มารยาททางสังคม 3. กิจกรรมรักตัวเอง 4. กิจกรรมรักเพื่อน 5. กิจกรรมรักครู 6. กิจกรรมจิตอาสา ช่วยเหลือสังคม	1. สังเกตพฤติกรรม โดยครู /กรรมการนักเรียน 2. สัมภาษณ์นักเรียนครู 3. สรุปผลการประเมินเป็น รายสัปดาห์/เดือน/ ภาคเรียน	1. แบบบันทึก การสังเกต พฤติกรรม นักเรียน 2. แบบสัมภาษณ์	1. ตระหนักและมี จิตสำนึกที่ดีต่อ การทำความคิด ตามหลักธรรม 2. ฝึกปฏิบัติจนเกิด ทักษะให้เป็นกิจ นิสัย 3. เป็นแบบอย่างที่ดี 4. ให้คำแนะนำ ชักชวนเพื่อนให้ ร่วมมือ ร่วมใจ ปฏิบัติ	1. เป็นแบบอย่าง ที่ดี 2.ร่วมมือกับ ผู้ปกครองใน การสอดส่อง ดูแลคุณธรรม จริยธรรม นักเรียน 3.ช่วยเหลือ แนะนำนักเรียน ในการฝึกปฏิบัติ 4.ให้กำลังใจ นักเรียนอย่าง เท่าเทียมกัน	- เป็นแบบอย่างที่ดี - ติดตาม ประเมินผลการ ปฏิบัติงาน ของครูและ นักเรียน - ให้ขวัญและ กำลังใจ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษารูปแบบการดำเนินงานตาม โครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านเวงประชารัฐบำรุง ประกอบด้วย หลักการและเหตุผล ลักษณะ ของโครงการ เป้าหมายของโครงการ วัตถุประสงค์ของโครงการ สภาพการณ์และบุคลากร เนื้อหา สาระของโครงการ กิจกรรม (โครงการวิถีพุทธสุดสัปดาห์เพื่อพัฒนาจิต) วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ และเกณฑ์ตัดสินผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

3. ผลการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านเวงประชารัฐบำรุง

3.1 ผลการประเมินคุณธรรมจริยธรรมก่อนการพัฒนา

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านเวงประชารัฐบำรุง ผู้วิจัย ได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านเวงประชารัฐ บำรุง วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ซึ่งผล การวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังตารางที่ 4.2 – 4.7

ตารางที่ 4.2

ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ก่อนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านเวงประชารัฐบำรุง โดยรวมและรายด้าน (n=90)

คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านเวงประชารัฐบำรุง	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. ด้านมีวินัยมีความรับผิดชอบ	2.45	0.98	น้อย	2
2. ด้านมีความซื่อสัตย์	2.44	0.95	น้อย	4
3. ด้านมีความเมตตา กรุณาฯ	2.32	1.02	น้อย	6
4. ด้านมีความประหยัด	2.38	1.02	น้อย	5
5. ด้านมีความกตัญญูกตเวที	2.45	0.99	น้อย	2
6. ด้านมีความสามัคคี	2.49	0.96	น้อย	1
รวม	2.42	0.99	น้อย	

จากตารางที่ 4.2 พบว่า คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านเวงประชารัฐบำรุง โดยรวม อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.42$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับน้อยทุกด้าน

เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีความสามัคคี ($\bar{x} = 2.49$) ด้านมีวินัยมีความรับผิดชอบ และด้านมีความกตัญญูกตเวที ($\bar{x} = 2.45$) และด้านซื่อสัตย์ ($\bar{x} = 2.44$)

ตารางที่ 4.3

ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ก่อนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านแวงประชารัฐบำรุง ด้านความรับผิดชอบ

(n=90)

	คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านแวงประชารัฐบำรุง ด้านมีวินัยมีความรับผิดชอบ	ระดับการปฏิบัติ			
		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1.	นักเรียนมีความพยายามทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จตามเป้าหมาย	2.34	0.98	น้อย	5
2.	นักเรียนจะกล่าวคำขอโทษทุกครั้งที่ทำสิ่งใดให้ผู้เสียหาย	2.54	1.04	ปานกลาง	1
3.	นักเรียนช่วยเหลือทำงานบ้านเพื่อแบ่งเบาภาระผู้ปกครอง	2.49	1.02	น้อย	2
4.	นักเรียนส่งรายงานการบ้านและงานต่างๆ ตามเวลาที่กำหนด	2.44	0.89	น้อย	3
5.	นักเรียนรับผิดชอบในสิ่งที่ตนเองได้กระทำลงไปไม่ว่าผลจะเป็นอย่างไร	2.44	0.98	น้อย	3
	รวม	2.45	0.98	น้อย	

จากตารางที่ 4.3 พบว่า คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านแวงประชารัฐบำรุงด้านมีวินัยมีความรับผิดชอบ โดยรวม อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.45$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง 1 ข้อ และระดับน้อย 4 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ นักเรียนจะกล่าวคำขอโทษทุกครั้งที่ทำสิ่งใดให้ผู้เสียหาย ($\bar{x} = 2.54$) นักเรียนช่วยเหลือทำงานบ้านเพื่อแบ่งเบาภาระผู้ปกครอง ($\bar{x} = 2.49$) นักเรียนส่งรายงานการบ้านและงานต่าง ๆ ตามเวลาที่กำหนดและนักเรียนรับผิดชอบในสิ่งที่ตนเองได้กระทำลงไปไม่ว่าผลจะเป็นอย่างไร ($\bar{x} = 2.44$)

ตารางที่ 4.4

ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ก่อนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน
โรงเรียนบ้านแก่งประจักษ์บุรี ด้านมีความซื่อสัตย์

(n=90)

คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านแก่งประจักษ์บุรี ด้านมีความซื่อสัตย์	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. นักเรียนทำการบ้านหรือรายงานที่ได้รับ มอบหมายด้วยตนเอง	2.51	0.92	ปานกลาง	2
2. นักเรียนทำผิดจะยอมรับว่าเป็นความผิด พลาดของตน	2.37	1.01	น้อย	4
3. นักเรียนมีความเชื่อว่า “ซื่อกินไม่หมดคค กินไม่นาน”	2.54	0.92	ปานกลาง	1
4. นักเรียนปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างด้านความ ซื่อสัตย์ได้	2.43	0.93	น้อย	3
5. นักเรียนจะบอกความจริงต่อครู เมื่อเพื่อน กระทำความผิด	2.36	0.99	น้อย	5
รวม	2.44	0.95	น้อย	

จากตารางที่ 4.4 พบว่า คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านแก่งประจักษ์บุรี ด้านมีความซื่อสัตย์ โดยรวม อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.44$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 2 ข้อ และระดับน้อย 3 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ นักเรียนมีความเชื่อว่า “ซื่อกินไม่หมดคคกินไม่นาน” ($\bar{x} = 2.54$) นักเรียนทำการบ้านหรือรายงานที่ได้รับมอบหมายด้วยตนเอง ($\bar{x} = 2.51$) และนักเรียนปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างด้านความซื่อสัตย์ได้ ($\bar{x} = 2.43$)

ตารางที่ 4.5

ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ก่อนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน
โรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง ด้านมีความเมตตา กรุณาฯ

(n=90)

คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง ด้านมีความเมตตา กรุณาฯ	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. นักเรียนยินดีที่จะทำงานมากกว่าคนอื่น เพื่อให้งานของกลุ่มเสร็จสิ้น	2.41	1.09	น้อย	1
2. นักเรียนยินดีที่จะทำงานเพื่อช่วยเหลือ ผู้อื่นที่ได้รับความเดือดร้อน	2.24	1.01	น้อย	5
3. นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญ ประโยชน์ต่อสังคมเสมอ	2.26	1.01	น้อย	4
4. นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญ ประโยชน์ต่อสังคมเสมอ	2.32	1.00	น้อย	3
5. นักเรียนอาสาช่วยเหลือครู อาจารย์ ถือ ของหรือยกของเสมอ	2.36	0.98	น้อย	2
รวม	2.34	1.02	น้อย	

จากตารางที่ 4.5 พบว่า คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง
ด้านมีความเมตตา กรุณาฯ โดยรวม อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.32$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า
อยู่ในระดับปานกลาง 2 ข้อ และระดับน้อย 3 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่
นักเรียนยินดีที่จะทำงานมากกว่าคนอื่นเพื่อให้งานของกลุ่มเสร็จสิ้น ($\bar{x} = 2.41$) นักเรียนอาสา
ช่วยเหลือครู อาจารย์ ถือของหรือยกของเสมอ ($\bar{x} = 2.36$) และนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญ
ประโยชน์ต่อสังคมเสมอ ($\bar{x} = 2.32$)

ตารางที่ 4.6

ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ก่อนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน
โรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง ด้านความประหยัด

(n=90)

คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง ด้านความประหยัด	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. นักเรียนใช้เงินในการซื้อสิ่งของต่าง ๆ เฉพาะในสิ่งที่จำเป็นเท่านั้น	2.42	1.05	น้อย	2
2. นักเรียนรู้จักออมเงินเพื่อเก็บไว้ใช้จ่ายใน ยามจำเป็น	2.34	1.01	น้อย	4
3. นักเรียนเป็นคนเรียบง่าย ใช้จ่ายอย่าง ประหยัด	2.46	0.99	น้อย	1
4. นักเรียนถนอมรักษาสิ่งของใช้ต่าง ๆ ให้ สามารถใช้งานได้นานที่สุด	2.33	1.01	น้อย	5
5. นักเรียนชักชวนเพื่อให้ช่วยประหยัดน้ำ ประหยัดไฟ	2.35	1.04	น้อย	3
รวม	2.37	1.02	น้อย	

จากตารางที่ 4.6 พบว่า คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง
ด้านความประหยัด โดยรวม อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.38$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ใน
ระดับปานกลาง 2 ข้อ และระดับน้อย 3 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ นักเรียนเป็น
คนเรียบง่าย ใช้จ่ายอย่างประหยัด ($\bar{x} = 2.46$) นักเรียนใช้เงินในการซื้อสิ่งของ ต่าง ๆ เฉพาะในสิ่งที่
จำเป็นเท่านั้น ($\bar{x} = 2.42$) และ นักเรียนชักชวนเพื่อให้ช่วยประหยัดน้ำประหยัดไฟ ($\bar{x} = 2.35$)

ตารางที่ 4.7

ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ก่อนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน
โรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง ด้านมีความกตัญญูกตเวที

(n=90)

คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง ด้านมีความกตัญญูกตเวที	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. นักเรียนแสดงความเคารพต่อพ่อแม่ ครู และผู้อาวุโส	2.38	1.01	น้อย	5
2. นักเรียนเสนอตัวช่วยเหลืองานของครู อย่างสม่ำเสมอ	2.59	1.03	ปาน กลาง	2
3. นักเรียนปฏิบัติตามหลักธรรม เบื้องต้นของศาสนาที่นับถือ	2.43	0.91	น้อย	3
4. นักเรียนปฏิบัติตามในการตอบแทน บุญคุณของผู้มีพระคุณ	2.60	1.01	ปาน กลาง	1
5. นักเรียนแสดงออกในการรักษา ศาสนา และพระมหากษัตริย์	2.34	1.01	น้อย	4
รวม	2.45	0.99	น้อย	-

จากตารางที่ 4.7 พบว่า คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง ด้านมีความกตัญญูกตเวทีโดยรวม อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.45$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 2 ข้อ และระดับน้อย 3 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ นักเรียนปฏิบัติตามในการตอบแทนบุญคุณของผู้มีพระคุณ ($\bar{x} = 2.60$) นักเรียนเสนอตัวช่วยเหลืองานของครูอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{x} = 2.53$) และนักเรียนปฏิบัติตามหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนาที่นับถือ ($\bar{x} = 2.43$)

ตารางที่ 4.8

ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ก่อนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน
โรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง ด้านความสามัคคี

(n=90)

คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง ด้านความสามัคคี	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. นักเรียนให้อภัยและแก้ไขข้อขัดแย้งใน หมู่เพื่อนอย่างมีสติ	2.41	0.97	น้อย	5
2. นักเรียนใช้เหตุผลในการตัดสินปัญหา กับเพื่อนเสมอ	2.53	0.93	ปานกลาง	2
3. นักเรียนยอมรับความคิดเห็นของเพื่อน เมื่อข้อแย้งเกิดขึ้น	2.58	0.99	ปานกลาง	1
4. นักเรียนแสดงอาการยอมรับและ ปรับปรุงตนเองเมื่อถูกเพื่อต่อว่า	2.46	0.94	น้อย	4
5. นักเรียนทำงานที่ได้รับมอบหมายโดยไม่ ย่อท้อต่อความยากลำบาก	2.48	0.96	น้อย	3
รวม	2.49	0.96	น้อย	-

จากตารางที่ 4.8 พบว่า คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง
ด้านความสามัคคี โดยรวม อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}= 2.49$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ใน
ระดับปานกลาง 2 ข้อ และระดับน้อย 3 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ นักเรียน
ยอมรับความคิดเห็นของเพื่อนเมื่อข้อแย้งเกิดขึ้น ($\bar{X}= 2.58$) นักเรียนใช้เหตุผลในการตัดสินปัญหา
กับเพื่อนเสมอ ($\bar{X}= 2.53$) และนักเรียนทำงานที่ได้รับมอบหมายโดยไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก
($\bar{X}= 2.48$)

3.2 ผลการดำเนินการหลังการพัฒนา

หลังจากโรงเรียนบ้านเวงประชารัฐบำรุง ได้ใช้โครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม 6 กิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม 6 ด้าน ผู้เกี่ยวข้องต่าง ๆ ได้แก่ ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ได้ร่วมกันประเมินพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งปรากฏดังตารางที่ 4.9 – 4.15

ตารางที่ 4.9

ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านเวงประชารัฐบำรุง โดยรวมและรายด้าน

(n=90)

คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านเวงประชารัฐบำรุง	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. ด้านมีวินัยมีความรับผิดชอบ	4.41	0.98	มาก	2
2. ด้านมีความซื่อสัตย์	4.44	0.95	มาก	1
3. ด้านมีความเมตตากรุณาฯ	4.40	0.95	มาก	3
4. ด้านมีความประหยัด	4.17	0.82	มาก	5
5. ด้านมีความกตัญญูกตเวที	4.13	0.74	มาก	6
6. ด้านมีความสามัคคี	4.18	0.74	มาก	4
รวม	4.26	0.82	มาก	-

จากตารางที่ 4.9 พบว่า คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านเวงประชารัฐบำรุง โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 4.26$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ด้านมีความซื่อสัตย์ ($\bar{X}= 4.44$) ด้านมีวินัยมีความรับผิดชอบ ($\bar{X}= 4.41$) และด้านมีความเมตตากรุณาฯ ($\bar{X}= 4.40$)

ตารางที่ 4.10

ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) หลังการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน
โรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง ด้านความรับผิดชอบ

(n=90)

	คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง ด้านมีวินัยมีความรับผิดชอบ	ระดับการปฏิบัติ			
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1.	นักเรียนมีความพยายามทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จตามเป้าหมาย	4.14	1.07	มาก	5
2.	นักเรียนจะกล่าวคำขอโทษทุกครั้งที่ทำสิ่งใดให้ผู้เสียหาย	4.29	1.00	มาก	4
3.	นักเรียนช่วยเหลือทำงานบ้านเพื่อแบ่งเบาภาระผู้ปกครอง	4.42	1.05	มาก	3
4.	นักเรียนส่งรายงานการบ้านและงานต่างๆ ตามเวลาที่กำหนด	4.58	0.97	มากที่สุด	2
5.	นักเรียนรับผิดชอบในสิ่งที่ตนเองได้กระทำลงไปไม่ว่าผลจะเป็นอย่างไร	4.59	0.82	มากที่สุด	1
	รวม	4.41	0.98	มาก	

จากตารางที่ 4.10 พบว่า คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง ด้านมีวินัยมีความรับผิดชอบ โดยรวม อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}= 4.41$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 2 และระดับมาก 3 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ นักเรียนรับผิดชอบในสิ่งที่ตนเองได้กระทำลงไปไม่ว่าผลจะเป็นอย่างไร ($\bar{X}= 4.59$) นักเรียนส่งรายงานการบ้านและงานต่างๆ ตามเวลาที่กำหนด ($\bar{X}= 4.58$) และนักเรียนช่วยเหลือทำงานบ้านเพื่อแบ่งเบาภาระผู้ปกครอง ($\bar{X}= 4.42$)

ตารางที่ 4.11

ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) หลังการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน
โรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง ด้านมีความซื่อสัตย์

(n=90)

คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง ด้านมีความซื่อสัตย์	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. นักเรียนทำการบ้านหรือรายงานที่ได้รับมอบหมายด้วยตนเอง	4.34	0.98	มาก	5
2. นักเรียนทำผิดจะยอมรับว่าเป็นความผิดพลาดของตน	4.54	0.95	มากที่สุด	1
3. นักเรียนมีความเชื่อว่า “ซื่อกินไม่หมดคดกินไม่นาน”	4.49	0.95	มาก	2
4. นักเรียนปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างด้านความซื่อสัตย์ได้	4.43	0.89	มาก	3
5. นักเรียนจะบอกความจริงต่อครู เมื่อเพื่อนกระทำความผิด	4.40	0.98	มาก	4
รวม	4.44	0.95	มาก	-

จากตารางที่ 4.11 พบว่า คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง ด้านมีความซื่อสัตย์ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.40$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ และระดับมาก 4 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ นักเรียนทำผิดจะยอมรับว่าเป็นความผิดพลาดของตน ($\bar{x} = 4.54$) นักเรียนมีความเชื่อว่า “ซื่อกินไม่หมดคดกินไม่นาน” ($\bar{x} = 4.49$) และนักเรียนปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างด้านความซื่อสัตย์ได้ ($\bar{x} = 4.43$)

ตารางที่ 4.12

ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) หลังการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน
โรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง ด้านมีความเมตตา กรุณาฯ

(n=90)

คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง ด้านมีความเมตตา กรุณาฯ	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. นักเรียนยินดีที่จะทำงานมากกว่าคนอื่น เพื่อให้งานของกลุ่มเสร็จสิ้น	4.23	0.96	มาก	5
2. นักเรียนยินดีที่จะทำงานเพื่อช่วยเหลือ ผู้อื่นที่ได้รับความเดือดร้อน	4.54	0.93	มากที่สุด	1
3. นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญ ประโยชน์ต่อสังคมเสมอ	4.31	0.98	มาก	4
4. นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญ ประโยชน์ต่อสังคมเสมอ	4.46	0.94	มาก	3
5. นักเรียนอาสาช่วยเหลือครู อาจารย์ ถือ ของหรือยกของเสมอ	4.48	0.94	มาก	2
รวม	4.40	0.95	มาก	-

จากตารางที่ 4.12 พบว่า คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง
ด้านมีความเมตตา กรุณาฯ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.40$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ใน
ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ และระดับมาก 4 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่
นักเรียนยินดีที่จะทำงานเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นที่ได้รับความเดือดร้อน ($\bar{x} = 4.54$) นักเรียนอาสา
ช่วยเหลือครู อาจารย์ ถือของหรือยกของเสมอ ($\bar{x} = 4.48$) และนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญ
ประโยชน์ต่อสังคมเสมอ ($\bar{x} = 4.46$)

ตารางที่ 4.13

ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) หลังการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน
โรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง ด้านความประหยัด

(n=90)

คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง ด้านความประหยัด	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. นักเรียนใช้เงินในการซื้อสิ่งของต่าง ๆ เฉพาะในสิ่งที่จำเป็นเท่านั้น	4.25	0.81	มาก	1
2. นักเรียนรู้จักออมเงินเพื่อเก็บไว้ใช้จ่ายใน ยามจำเป็น	4.20	0.8	มาก	2
3. นักเรียนเป็นคนเรียบง่าย ใช้จ่ายอย่าง ประหยัด	4.19	0.87	มาก	3
4. นักเรียนถนอมรักษาสิ่งของใช้ต่าง ๆ ให้ สามารถใช้งานได้นานที่สุด	4.10	0.84	มาก	5
5. นักเรียนชักชวนเพื่อให้ช่วยประหยัดน้ำ ประหยัดไฟ	4.12	0.8	มาก	4
รวม	4.17	0.82	มาก	-

จากตารางที่ 4.13 พบว่า คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง
ด้านความประหยัด โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.17$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ใน
ระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ นักเรียนใช้เงินในการซื้อ
สิ่งของต่าง ๆ เฉพาะในสิ่งที่จำเป็นเท่านั้น ($\bar{x} = 4.25$) นักเรียนรู้จักออมเงินเพื่อเก็บไว้ใช้จ่ายในยาม
จำเป็น ($\bar{x} = 4.20$) และนักเรียนเป็นคนเรียบง่าย ใช้จ่ายอย่างประหยัด ($\bar{x} = 4.19$)

ตารางที่ 4.14

ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) หลังการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน
โรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง ด้านมีความกตัญญูกตเวที

(n=90)

คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง ด้านมีความกตัญญูกตเวที	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. นักเรียนแสดงความเคารพต่อพ่อแม่ ครู และผู้อาวุโส	4.10	0.71	มาก	2
2. นักเรียนเสนอตัวช่วยเหลืองานของครู อย่างสม่ำเสมอ	4.10	0.80	มาก	2
3. นักเรียนปฏิบัติตนตามหลักธรรม เบื้องต้นของศาสนาที่นับถือ	4.05	0.78	มาก	5
4. นักเรียนปฏิบัติตนในการตอบแทน บุญคุณของผู้มีพระคุณ	4.07	0.71	มาก	4
5. นักเรียนแสดงออกในการรักษา ศาสนา และพระมหากษัตริย์	4.31	0.70	มาก	1
รวม	4.13	0.74	มาก	-

จากตารางที่ 4.14 พบว่า คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง ด้านมีความกตัญญูกตเวทีโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.13$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ นักเรียนแสดงออกในการรักษา ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ($\bar{x} = 4.31$) นักเรียนแสดงความเคารพต่อพ่อแม่ ครูและผู้อาวุโส และนักเรียนเสนอตัวช่วยเหลืองานของครูอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{x} = 4.10$) และนักเรียนปฏิบัติตนในการตอบแทนบุญคุณของผู้มีพระคุณ ($\bar{x} = 4.07$)

ตารางที่ 4.15

ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) หลังการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน
โรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง ด้านความสามัคคี

(n=90)

คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง ด้านความสามัคคี	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. นักเรียนให้อภัยและแก้ไขข้อขัดแย้งใน หมู่เพื่อนอย่างมีสติ	4.32	0.72	มาก	1
2. นักเรียนใช้เหตุผลในการตัดสินปัญหา กับเพื่อนเสมอ	4.21	0.73	มาก	2
3. นักเรียนยอมรับความคิดเห็นของเพื่อน เมื่อข้อแย้งเกิดขึ้น	4.15	0.81	มาก	3
4. นักเรียนแสดงอาการยอมรับและ ปรับปรุงตนเองเมื่อถูกเพื่อต่อว่า	4.12	0.69	มาก	4
5. นักเรียนทำงานที่ได้รับมอบหมายโดยไม่ ย่อท้อต่อความยากลำบาก	4.11	0.75	มาก	5
รวม	4.18	0.74	มาก	-

จากตารางที่ 4.15 พบว่า คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง
ด้านความสามัคคี โดยรวม อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 4.18$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับ
มากที่สุด 5 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ นักเรียนให้อภัยและแก้ไขข้อ
ขัดแย้งในหมู่เพื่อนอย่างมีสติ ($\bar{x} = 4.32$) นักเรียนใช้เหตุผลในการตัดสินปัญหากับเพื่อนเสมอ
($\bar{x} = 4.21$) และ นักเรียนยอมรับความคิดเห็นของเพื่อนเมื่อข้อแย้งเกิดขึ้น ($\bar{x} = 4.15$)

3.3 การเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านเวงประชารัฐบำรุงก่อนและหลังการพัฒนา

ในการตรวจสอบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านเวงประชารัฐบำรุงก่อนและหลังพัฒนานั้นผู้วิจัยได้ใช้การทดสอบ t – test เพื่อตรวจสอบผลการประเมินดังตารางที่ 4.16

ตารางที่ 4.16

ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการประเมินคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านเวงประชารัฐบำรุง โดยรวมและรายด้าน

คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านเวงประชารัฐบำรุง	ระดับการปฏิบัติ				t	sig
	ก่อนการพัฒนา		หลังการพัฒนา			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. ด้านมีวินัยมีความรับผิดชอบ	2.45	0.98	4.41	0.98	-21.799	.000
2. ด้านมีความซื่อสัตย์	2.44	0.95	4.44	0.95	-20.259	.000
3. ด้านมีความเมตตากรุณาฯ	2.32	1.02	4.40	0.95	-20.403	.000
4. ด้านมีความประหยัด	2.38	1.02	4.17	0.82	-18.988	.000
5. ด้านมีความกตัญญูกตเวที	2.45	0.99	4.13	0.74	-23.500	.000
6. ด้านมีความสามัคคี	2.49	0.96	4.18	0.74	-28.069	.000
รวม	2.42	0.99	4.26	0.82	-38.757	.000

จากตารางที่ 4.16 พบว่า ผลการประเมินคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านเวงประชารัฐบำรุง ด้านมีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนาที่ตนนับถือ ด้านมีความซื่อสัตย์สุจริต ด้านมีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละเพื่อส่วนรวม ด้านมีความประหยัด ด้านมีความกตัญญูกตเวที และด้านมีความสามัคคี ของนักเรียน โดยรวม ซึ่งประเมินโดย ครูหัวหน้าระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1- 6 และพระสงฆ์ ในระดับค่าเฉลี่ย พบว่า ผลการประเมินก่อนการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.39 เมื่อ พิจารณาผลการประเมินรายด้านพบว่าคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ทั้ง 6 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ ด้านมีความสามัคคี ด้านมีความซื่อสัตย์สุจริต ด้านมีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละเพื่อส่วนรวม ด้านมีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนาที่ตนนับถือ ด้านมีความประหยัด และด้านมีความกตัญญูกตเวที

ผลการประเมินพฤติกรรมการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ด้านมีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนาที่ตนนับถือด้านมีความซื่อสัตย์สุจริต ด้านมีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละเพื่อส่วนรวมด้านมีความประหยัด ด้านมีความกตัญญู กตเวทิตะ และด้านมีความสามัคคี ของนักเรียน โดยรวมซึ่งประเมินโดยครูหัวหน้าระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 และพระสงฆ์ ในระดับค่าเฉลี่ย พบว่าผลการประเมินหลังการดำเนินงานทั้ง 6 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.26 เมื่อพิจารณาผลการประเมินรายด้านพบว่าคุณธรรม จริยธรรม ทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ ด้านมีความเมตตา กรุณาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละเพื่อส่วนรวม ด้านมีวินัย มีความรับผิดชอบและปฏิบัติตามหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนาที่ตนนับถือ ด้านมีความซื่อสัตย์สุจริต ด้านมีความสามัคคี ด้านมีความประหยัด และด้านมีความกตัญญู กตเวทิตะ

ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านแว่ง ประชารัฐบำรุง โดยรวมและรายด้านหลังพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การสะท้อนผลการพัฒนา จากผลการดำเนินงานตามกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ปรากฏว่ากลุ่มเป้าหมายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนเพิ่มขึ้น โดยเห็นได้จากนักเรียนมีความรู้และเข้าใจในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมมีความเป็นระเบียบมีวินัยในการแต่งกายให้ถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเองและผู้อื่น มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละเพื่อส่วนรวม มีความประหยัดไม่ฟุ่มเฟือย กตัญญู กตเวทิตะ รู้คุณผู้มีพระคุณ ตลอดทั้งรู้จักรักสามัคคี จากการสังเกตนักเรียนมีความรู้ในด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยเห็นได้จากการแต่งกาย การเข้าแถว ไม่นิเเรียน การละเว้นจากยาเสพติด สนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมการฟังธรรมะทุกครั้ง ที่โรงเรียนจัดขึ้น ตลอดทั้งมีความเมตตา กรุณา และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อนในห้องเรียน รู้จักช่วยเหลือครูผู้สอนในการถือสิ่งของและย้ายสิ่งของต่าง ๆ ที่ครูกำลังทำอยู่ นักเรียนมีความประหยัดและรู้จักอดออมไม่ฟุ้งเฟ้อตามสมัยนิยมมากเกินไป มีความกตัญญู กตเวทิตะต่อพ่อแม่ ครูอาจารย์และผู้มีพระคุณอื่น ๆ รู้รักสามัคคีในหมู่เพื่อนพี่น้องร่วมสถาบันเดียวกันหรือแม้แต่เพื่อนพี่น้องต่างสถาบัน สิ่งเหล่านี้ผู้วิจัย ได้ศึกษาค้นคว้าได้สังเกตพบเห็นความเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาของนักเรียน หลังจากจัดโครงการวิถีพุทธสุดสัปดาห์เพื่อพัฒนาจิตทุกวันศุกร์สุดสัปดาห์ตลอดมา ซึ่งถือได้ว่านักเรียนได้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านคุณธรรม จริยธรรม ที่ดีขึ้นจากการศึกษาการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านแว่ง ประชารัฐบำรุง โดยใช้มีการสะท้อนผลการพัฒนาดังนี้

1. ด้านการมีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตนตามหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนาที่ตนนับถือ พบว่า นักเรียนส่วนมากไม่มีวินัย การแต่งกายก็ผิดระเบียบของโรงเรียนเป็นส่วนมาก มักจะแต่งกายตามสมัยนิยมมากยิ่งขึ้น ไม่ชอบเข้าแถวเคารพธงชาติ ขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ไม่ละเว้นการปฏิบัติตามศีล 5 และขาดการมีวินัยที่ดีตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน แต่หลังจากได้มีการประชุมร่วมกัน และดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและโครงการวิถีพุทธสุดสัปดาห์เพื่อพัฒนาจิตทุกวันศุกร์ แล้ว ทำให้นักเรียนมีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตนตามหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนาที่ตนนับถือดีขึ้น ครูผู้สอนรู้จักนำหลักการมีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตนตามหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนาที่ตนนับถือ ไปสอดแทรกให้นักเรียนได้รู้จักจริยธรรมในด้านการมีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตนตามหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนาที่ตนนับถือตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ในการประกันคุณภาพการศึกษา จากการสังเกตเมื่อดำเนินการครบตามระยะเวลาแล้ว ทำให้กลุ่มเป้าหมายได้รู้ถึงหลักคุณธรรม จริยธรรม เป็นไปตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน ทำให้นักเรียนมีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตนตามหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนาที่ตนนับถือ รู้จักรักษาวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตนตามหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนาที่ตนนับถือให้เหมาะสมกับสภาพนักเรียนมากยิ่งขึ้น ทำให้ง่ายต่อการสอนของครูผู้สอนมากยิ่งขึ้น

2. ด้านความซื่อสัตย์สุจริต พบว่า นักเรียนส่วนมากยังหลงอยู่ในวัฒนธรรมตะวันตกเป็นอย่างมาก ขาดความรับผิดชอบต่อตนเอง โดยเห็นได้จากนักเรียนมีการลักขโมยของกัน ในบางครั้ง ชอบลอกการบ้านเพื่อน และมีนิสัยคดโกงในบางเรื่อง จิตใจลุ่มหลงอยู่กับสิ่งยั่วยุต่าง ๆ ชอบโกหกหลอกลวงผู้ปกครองเพื่อขอเงินมาซื้อสิ่งของฟุ่มเฟือย ตลอดจนนำเงินมาเล่นการพนันในลักษณะต่าง ๆ อีกด้วย แต่หลังจากได้มีการประชุมร่วมกันและดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและโครงการวิถีพุทธสุดสัปดาห์เพื่อพัฒนาจิตทุกวันศุกร์สุดสัปดาห์แล้ว ทำให้นักเรียนมีความซื่อสัตย์สุจริตดีขึ้น ครูผู้สอนรู้จักนำหลักการเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริตไปสอดแทรกให้นักเรียนได้รู้จักคุณธรรม จริยธรรม ในด้านความซื่อสัตย์สุจริตตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ในการประกันคุณภาพการศึกษา จากการสังเกตเมื่อดำเนินการครบ 2 ภาคเรียนแล้ว ทำให้กลุ่มเป้าหมายได้รู้ถึงคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์เป็นไปตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน ทำให้นักเรียนรู้จักความซื่อสัตย์สุจริตและมีความซื่อสัตย์สุจริตในตนเองและผู้อื่นให้เหมาะสมกับสภาพนักเรียนมากยิ่งขึ้น ทำให้นักเรียนอยู่ร่วมกันอย่างเป็นกลุ่มได้อย่างดี ไม่ก่อให้เกิดความแตกแยกและขัดแย้งกัน ตลอดจนสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้เกี่ยวข้องกับความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียน เป็นการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. ด้านความมีเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละเพื่อส่วนรวม พบว่า นักเรียนขาดความมีเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละเพื่อส่วนรวมเป็นส่วนมาก เพราะทุกคนหวังเพียงตนเองมีเพียงเท่านั้นจะไปแบ่งปันให้ใครเมื่อเคือคร้อน สิ่งเหล่านี้อาจมาจากสภาพแวดล้อมของครอบครัวด้วย เนื่องจากในสภาพปัจจุบันอยู่ในสังคมที่ต้องพึ่งตนเอง จึงส่งผลให้เยาวชนได้เลียนแบบตามสมัยนิยม ก่อให้เกิดการขาดความมีเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละเพื่อส่วนรวมได้ด้วย แต่หลังจากได้มีการดำเนินการตามโครงการวิถีพุทธสุดสัปดาห์และโครงการวิถีพุทธสุดสัปดาห์เพื่อพัฒนาจิตแล้ว ทำให้นักเรียนมีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละเพื่อส่วนรวมดีขึ้น ครูผู้สอนรู้จักนำหลักการเกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนในด้านความมีเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละเพื่อส่วนรวมไปสอดแทรกให้นักเรียนได้รู้จักคุณธรรม จริยธรรม ให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ในการประกันคุณภาพการศึกษา จากการสังเกตเมื่อดำเนินการครบตามระยะเวลาแล้ว ทำให้กลุ่มเป้าหมายได้รู้จักคุณธรรม จริยธรรม เป็นไปตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน ทำให้นักเรียนรู้จักความมีเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละเพื่อส่วนรวมมากยิ่งขึ้น ตลอดทั้งรู้จักการปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับสภาพนักเรียนมากยิ่งขึ้น ทำให้นักเรียนมีจิตใจที่ใฝ่ต่อการเอื้อเฟื้อต่อกัน ได้อย่างดีตลอดทั้งเอื้อเฟื้อต่อบุคคลอื่น ๆ อีกด้วย ทำให้การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ด้านนี้บังเกิดผลการพัฒนาได้เป็นอย่างดี จากการสังเกตทำให้นักเรียนมีความประพฤติปฏิบัติตนที่เอื้อต่อการอยู่ร่วมกันอย่างถ้อยทีถ้อยอาศัยกันมากยิ่งขึ้น ถือได้ว่าเป็นการพัฒนาอย่างแท้จริง

4. ด้านมีความประหยัด พบว่า นักเรียนขาดความประหยัดและอดออม เนื่องจากมีนิสัยฟุ่มเฟือยตามแฟชั่นสมัยใหม่มากยิ่งขึ้น ตลอดทั้งเสื้อผ้าต่าง ๆ ที่เป็นที่ยิยมของได้เข้ามามีบทบาทมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบัน โทรศัพท์มือถือและอื่น ๆ และสินค้าอื่น ๆ ที่มีราคาแพง และมีอีกหลายอย่างที่เข้ามาครอบงำจิตใจของวัยรุ่น ทำให้วัยรุ่นต้องการสิ่งเหล่านี้ แม้จะรู้ว่ามียาแพงและไม่จำเป็นสำหรับวัยของตนเองก็ตาม แต่เนื่องจากความอยากเท่อยากทำตัวให้เป็นคนทันสมัย ทำให้เยาวชนหันไปสนใจในสิ่งฟุ่มเฟือยเหล่านี้ด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้เห็นสภาพของเพื่อนที่เรียนอยู่ในเมืองใหญ่ ๆ มีโทรศัพท์ที่ใช้ก็รับเร้าผู้ปกครองซื้อให้จนได้ ทำให้ค่านิยมเหล่านี้แทรกซึมเข้าสู่เยาวชน จนบางครั้งนำไปสู่การผิดศีลธรรม โดยการขายตัวเพื่อนำเงินมาซื้อสิ่งเหล่านี้ก็มี โดยเห็นได้จากหนังสือพิมพ์ที่ออกข่าวบ่อยครั้งในปัจจุบัน สิ่งเหล่านี้คือปัญหาที่นักเรียนไม่มีความประหยัด แต่หลังจากได้ดำเนินการครบตามระยะเวลาที่กำหนดแล้ว ทำให้นักเรียนได้รู้จักความประหยัดและอดออมมากยิ่งขึ้นมีการประหยัดรายจ่ายในสิ่งที่ฟุ่มเฟือยลง โดยเห็นได้จากการสังเกตพบว่า นักเรียนไม่ค่อยสนใจที่จะซื้อของเล่นราคาแพง เนื่องจากคิดว่ายังไม่สมควรที่จะมีในขณะนี้ และอีกประการหนึ่ง ได้ฟังธรรมะจากพระอาจารย์แล้วทำให้นักเรียนคิดได้ว่าการซื้อสิ่งฟุ่มเฟือย

โดยเปล่าประโยชน์นั้นจะสร้างความเดือดร้อนให้แก่พ่อแม่ในการมีหนี้สินรุงรัง ก่อปัญหาให้เกิดความแตกแยกในครอบครัว ครอบครัวขาดความอบอุ่น และตนเองจะต้องเป็นบาปที่ทำให้พ่อแม่ต้องทำให้ครอบครัวแตกแยกได้ กลุ่มเป้าหมายได้ช่วยกันสัญญาในการอบรมตามโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมว่า จะช่วยพ่อแม่ประหยัด จะใช้จ่ายให้เหมาะสมกับสภาพที่เป็นอยู่เพื่อเป็นการช่วยลดภาระรับผิดชอบของพ่อแม่ ทำให้พ่อแม่ไม่ต้องเดือดร้อนจากตนเอง ซึ่งในขณะนี้ถือได้ว่านักเรียนผู้ที่เข้ารับการอบรมตามกิจกรรมโครงการเกิดการพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์มากยิ่งขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ทุกคนมีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมกันทุกคน

5. มีความกตัญญูกตเวที พบว่า นักเรียนส่วนมากยังขาดจิตสำนึกในเรื่อง ความกตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณหรือต่อสถาบัน อย่างเช่น ไม่อยากแสดงความเคารพครูเวรหน้าประตูเมื่อเดินสวนทางกับครู เมื่อครูเข้าสอนในแต่ละรายวิชา เห็นครูเดินถือสิ่งของหรืออุปกรณ์การสอนไม่ยอมเข้าไปช่วยครูถือสิ่งของหรืออุปกรณ์การสอนนั้น ไม่เชื่อฟังเมื่อครูชี้แนะหรือแนะนำให้ทำความสะอาดห้อง ชอบเดินเลี้ยวหนีต่อหน้าครู ชอบทำลายโต๊ะเก้าอี้ ขีดเขียนข้อความต่าง ๆ บนโต๊ะเก้าอี้หรือผนังห้องเรียนหรือตามห้องน้ำ แม้แต่กิจกรรมวันไหว้ครูนักเรียนกลุ่มเหล่านี้ไม่ยอมเข้าร่วมกิจกรรม หนีเที่ยว แต่หลังจากได้มีการประชุมร่วมกันและดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและโครงการวิถีพุทธสุดสัปดาห์เพื่อพัฒนาจิตทุกวันศุกร์สุดสัปดาห์แล้ว ทำให้นักเรียนมีความกตัญญูกตเวทีดีขึ้น ครูผู้สอนรู้จักนำหลักการเกี่ยวกับความกตัญญูกตเวที ไปสอนสอดแทรกให้นักเรียนได้รู้จักคุณธรรม จริยธรรม ในด้านความกตัญญูกตเวที ตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ในการประกันคุณภาพการศึกษา จากการสังเกตเมื่อดำเนินการครบ 2 ภาคเรียนแล้ว ทำให้กลุ่มเป้าหมายได้รู้ถึงคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์เป็นไปตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน ทำให้นักเรียนรู้จักความกตัญญูกตเวทีให้เหมาะสมกับสภาพนักเรียนมากยิ่งขึ้น ทำให้นักเรียนอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขได้เป็นอย่างดี ไม่ก่อให้เกิดความแตกแยกและขัดแย้งกัน ตลอดทั้งสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ดูแลใกล้ชิดกับนักเรียนที่มีความกตัญญูกตเวที เป็นการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

6. มีความสามัคคี พบว่า นักเรียนส่วนหนึ่งยังขาดความสามัคคี มีการจับกลุ่มทะเลาะวิวาท ไม่ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมห้อง เช่น จัดบอร์ดห้องเรียน การทำงานกลุ่มในแต่ละรายวิชา ชักชวนเพื่อนหนีเรียนไปเล่นเกมส์ เลี่ยงการปฏิบัติหน้าที่เวรทำความสะอาด แต่หลังจากได้มีการประชุมร่วมกัน และดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและโครงการวิถีพุทธสุดสัปดาห์เพื่อพัฒนาจิตทุกวันศุกร์สุดสัปดาห์แล้ว ทำให้นักเรียนมีความสามัคคีดีขึ้น ครูผู้สอนรู้จัก

นำหลักการมีความสามัคคีไปสอดแทรกให้นักเรียนได้รู้จักหลักคุณธรรม จริยธรรม ในด้านมีความสามัคคี ตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้

4. ผลการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมโรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบารุง

ในการประเมินโครงการโรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบารุงจากการสังเกตเมื่อดำเนินการครบตามระยะเวลาที่กำหนดแล้ว พบว่า การดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมทำให้เกิดการพัฒนาและมีผลสะท้อนการพัฒนาการปฏิบัติ โดยได้ดำเนินการครบทั้ง 2 ภาคเรียนตามหลักการและเหตุผล ลักษณะของโครงการ เป้าหมายของโครงการ วัตถุประสงค์ของโครงการ สภาพการณ์และบุคลากร เนื้อหาสาระของโครงการ กิจกรรม (โครงการวิถีพุทธศุภศัปดาห์เพื่อพัฒนาจิต) วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ และเกณฑ์ตัดสินผลสัมฤทธิ์ของโครงการทำให้ผู้วิจัย มีความภาคภูมิใจเป็นอย่างยิ่งที่กลุ่มผู้ร่วมวิจัยทั้ง 7 คนและกลุ่มเป้าหมายทั้ง 90 คน ได้มีการพัฒนาการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม เป็นอย่างมาก ทำให้โรงเรียนเกิดความสมัครสมานสามัคคีกันทั้งครูผู้สอนและนักเรียน ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมเป็นไปตามหลักของคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนมากยิ่งขึ้น

4.1 ผลการประเมินผลโครงการจากตัวผู้เรียน

4.1.1 ผลการดำเนินการจัดโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม พบว่า นักเรียนให้ความสนใจต่อกิจกรรมดังกล่าวเป็นอย่างดี นักเรียนกลุ่มเป้าหมายเข้าค่ายธรรมะทุกคน ด้วยความสนใจและร่วมกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมายเป็นอย่างยิ่งหลังจากเสร็จสิ้นการเข้าค่ายธรรมะแล้ว นักเรียนได้รับความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ในด้านความซื่อสัตย์ ความมีวินัย และความรับผิดชอบมากขึ้นเป็นที่น่าพอใจ ครูมีส่วนร่วมดูแลกิจกรรมในทุกฐาน นักเรียนมีส่วนร่วมและเห็นความสำคัญของการพัฒนา ทำให้ผลการจัดกิจกรรมเข้าค่ายธรรมะเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่ดีขึ้น คณะครูมีความคิดเห็นว่าเป็นเนื้อหาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมเข้าค่ายธรรมะ มีความเหมาะสมสอดคล้องกับการประเมินพฤติกรรมเป็นกิจกรรมที่ให้ความรู้กับนักเรียนเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งที่จะช่วยให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่ดีขึ้น นักเรียนมีความเห็นว่า ตารางการจัดกิจกรรมเข้าค่ายธรรมะ ได้รับความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นอย่างดีขึ้นกว่าเดิม นักเรียนมีส่วนร่วม และกล้าแสดงออกด้านพฤติกรรมที่พึงประสงค์ นักเรียนรู้จักแนวทาง และสามารถปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้เป็นอย่างดี ผู้ปกครองนักเรียนมีความเห็นว่า กิจกรรมเข้าค่ายธรรมะเป็นกิจกรรมที่ดีที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้รับความรู้ต่าง ๆ ที่นอกเหนือจากในหนังสือ ซึ่งนักเรียนในปัจจุบันจะต้องใกล้ชิดวัดให้มาก เพราะวัดเป็นเครื่องยึด

เห็นขีวิตจิตใจให้สงบ และเป็นส่วนหนึ่งในการอบรมให้เป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรม ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ ดังนี้

“...เป็นกิจกรรมที่ดี นักเรียนได้รับความสนุกสนาน สร้างความเพลิดเพลิน และได้รับความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ มีพฤติกรรมที่ดีขึ้น...”

(ครู ป.3, สัมภาษณ์, 25 กันยายน 2560)

“...น่าจะจัดให้มีการอบรมในทุกปีการศึกษา เพราะเป็นการพัฒนาให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่ดีขึ้น...”

(ครู ป.1, สัมภาษณ์, 25 กันยายน 2560)

“...เป็นกิจกรรมที่ดี ทำให้หนูรักพ่อแม่ รักคุณครูมากขึ้น หนูจะเป็นคนดี ตั้งใจเรียน...”

(นักเรียนหญิง ป.3, สัมภาษณ์, 25 กันยายน 2560)

“...พวกผมได้รับความรู้และความสนุกสนาน เพลิดเพลิน เป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์มากซึ่งจะนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติให้ดีที่สุด...”

(นักเรียนชาย ป.6, สัมภาษณ์, 25 กันยายน 2560)

“...ลูกดิฉันกลับมาจากเข้าค่ายธรรมะที่โรงเรียนจัดขึ้น ดีขึ้นเยอะเลยคะ ไม่ถึงแม่ช่วยเหลืองานบ้านโดยที่ไม่ต้องบอก ขอบคุณคุณครูมากที่ช่วยดูแล...”

(ผู้ปกครองนักเรียน ป.5, สัมภาษณ์, 25 กันยายน 2560)

สรุปได้ว่า คณะครูและนักเรียนให้ความสนใจและมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมดังกล่าวเป็นอย่างดี ซึ่งเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ส่งผลให้การดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนใน 3 ด้านคือ ด้านความซื่อสัตย์ ความมีวินัย และความรับผิดชอบ ในการที่จะอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญ และแนวทางการปฏิบัติตนสำหรับนักเรียนที่จะนำไปประยุกต์ใช้เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้ดียิ่งขึ้น ให้นักเรียนมีพฤติกรรมตามมาตรฐานการศึกษาที่ต้องการ

4.1.2 ผลการประเมินโครงการ พบว่า นักเรียนมีระเบียบวินัยดีขึ้นในเรื่องการเข้าห้องประชุม การฝึกสมาธิ การเดินเข้าแถว การไม่ส่งเสียงดังในห้องประชุม โดยได้รับความร่วมมือจากคณะครูเป็นอย่างดีทุกคน ในการเข้าร่วมและดูแลเอาใจใส่นักเรียนในชั้นของตน นักเรียนมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ได้รับความรู้ความเข้าใจในการอบรม การจัดตาราง หรือปฏิทินการให้ความรู้กับนักเรียนมีความเหมาะสม และได้เพิ่มการยกตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมที่ใกล้ตัวนักเรียน การแจกเอกสารให้นักเรียน ในส่วนที่เป็นข้อสรุปหรือประเด็นสำคัญ โดยจัดทำเป็นคู่มือสาระสำคัญของแต่ละรายการพร้อมแนวทางการปฏิบัติตนที่ดีและเหมาะสม นักเรียนได้เปลี่ยน

พฤติกรรม มีความสุข ความเพลิดเพลิน ไม่จำเจอยู่กับห้องเรียนโดยตลอด และที่สำคัญนักเรียนได้รับประสบการณ์จากคณะครูคนอื่น ๆ มาให้ความรู้และแนวทางการประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นคนดี มีการพัฒนาตนดีขึ้นในด้านความซื่อสัตย์ ความมีวินัยและความรับผิดชอบ นักเรียนมีความสนใจที่จะแข่งขันกันทำความดีดังผลการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องดังนี้

“...หนูชอบและสนใจที่ครูได้มาเล่านิทานที่แฝงแง่คิด คติเตือนใจดี ๆ ทำให้พวกหนูได้รับความสนุกสนาน ความเพลิดเพลิน และได้รับความรู้จากนิทานนั้นด้วย...”

(นักเรียนหญิง ป.5, สัมภาษณ์, 25 กันยายน 2560)

“...นักเรียนส่วนใหญ่สามารถปฏิบัติตนได้ดีขึ้น มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่คุยกันเสียงดัง และสนใจในการเล่านิทาน หรือการอบรมของคุณครู...”

(นักเรียนชาย ป.6, สัมภาษณ์, 25 กันยายน 2560)

“...เป็นการจัดกิจกรรมที่ดี ส่งผลให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง และกล้าแสดงออกในทางที่ถูกที่ควร...”

(ครู ป.1, สัมภาษณ์, 25 กันยายน 2560)

“...คณะครูมีการเตรียมและวางแผนล่วงหน้าเป็นอย่างดี การจัดอบรมสามารถจูงใจให้นักเรียนเกิดความสนใจได้เป็นอย่างดี ...”

(ครู ป.2, สัมภาษณ์, 25 กันยายน 2560)

สรุปได้ว่า คณะครูและนักเรียนให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมเป็นอย่างดีมาก โดยเฉพาะครูเวรประจำวัน เป็นผู้เตรียมสถานที่ในการอบรม เตรียมจัดสื่อ และความสะอาดของห้องประชุม ครูที่รับผิดชอบในการให้ความรู้ตามตาราง ก็มีการเตรียมเนื้อหาสาระ และจัดเตรียมนักเรียนที่แสดงเป็นต้นแบบ สำหรับการฝึกทักษะเกี่ยวกับแนวทางการประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมที่ดีงาม เป็นการจัดแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่ช่วยให้คณะครู นักเรียน เข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้งซึ่งถ้าหากผู้บริหารสถานศึกษามีความสนใจ และติดตามการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของบุคลากรที่เกี่ยวข้องเป็นสำคัญ ย่อมส่งผลให้การจัดกิจกรรมนั้น ๆ ประสบผลสำเร็จ

4.2 ปัญหาและอุปสรรคการดำเนินโครงการ

“... คณะครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งจะทำให้นักเรียนถือเป็นแบบอย่างที่ดี ครูบางคนยังคิดว่ากล่าวนักเรียนด้วยเสียงดัง ทำให้นักเรียนหวาดกลัว ไม่กล้าแสดงออกซึ่งคุณธรรมที่ดี ...”

(ผู้อำนวยการ, สัมภาษณ์, 25 กันยายน 2560)

“...ครูในสถานศึกษา ต้องช่วยกันปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียน ทั้งเรื่องการเรียนรู้และเรื่องส่วนตัว ไม่มองว่าเป็นหน้าที่ของครูเท่านั้นที่ต้องดูแลอบรมสั่งสอนนักเรียนและควรเป็นแบบอย่างที่ดีกับนักเรียน โดยมีมาตรฐานเดียวกันในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนิสิตนักศึกษา ...”

(รองผู้อำนวยการ, สัมภาษณ์, 25 กันยายน 2560)

“... ผู้ปกครองบางส่วนไม่เข้าร่วมกิจกรรมในการพัฒนาซึ่งยากต่อการประเมินผลว่า กิจกรรมที่ได้ลงมือปฏิบัตินั้นเหมาะสมเพียงใด การดำเนินงานยังขาดผู้รับผิดชอบโครงการ และขาดงบประมาณที่จำเป็นสำหรับการดำเนินงานในภาคเรียนต่อไป ทำให้ต้องหาวิธีสรรหางบประมาณ ...”

(รองผู้อำนวยการ, สัมภาษณ์, 25 กันยายน 2560)

“... สถานศึกษาควรสอบถามหรือรับฟังความคิดเห็นของนักเรียนว่ามีความต้องการอะไร ไม่ใช่สถานศึกษาต้องการอะไรแล้วมากำหนดให้นักเรียนปฏิบัติตาม เช่น กิจกรรมต่าง ๆ ที่สถานศึกษาหรือครูจะเป็นผู้กำหนดแล้วให้นักเรียนปฏิบัติตาม ควรให้นักเรียนได้คิดและแสดงความคิดเห็นในสิ่งที่ต้องการหรืออยากทำ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับนิสิตนักศึกษาได้ปฏิบัติตาม ...”

(ครู, สัมภาษณ์, 25 กันยายน 2560)

“... ปัญหาที่ผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของบุตรหลาน จากประเด็นปัญหาและสาเหตุดังกล่าว ควรมีการเชิญผู้ปกครองนักเรียนบางส่วนมาพูดคุยรับความเข้าใจ ในการแก้ปัญหาและพัฒนาให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้โดยใช้กิจกรรมต่างๆเข้ามาช่วย โดยอาศัยความร่วมมือจากผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนให้ตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนเอง เช่น ผู้ปกครองควรเอาใจใส่ดูแลนักเรียนในปกครอง สนับสนุน ส่งเสริมในด้านการศึกษาแก่นักเรียนในปกครอง ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนในการพัฒนา อบรมนักเรียนให้เป็นคนดี ...”

(ผู้ปกครองนักเรียน, สัมภาษณ์, 25 กันยายน 2560)

4.2.1 ในการดำเนินโครงการพบว่า ครูบางคนยังไม่เป็นแบบอย่างที่ดีต่อการดำเนินกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ครูบางคนยังคงดูนักเรียนที่ไม่ปฏิบัติตามกิจกรรม ซึ่งยังไม่เหมาะสม

4.2.2 ในการดำเนินโครงการพบว่า การมีส่วนร่วมจากผู้ปกครองและชุมชนยังมีส่วนร่วมน้อยเนื่องจากต้องประกอบอาชีพส่วนตัวไม่ค่อยมีเวลาเข้าร่วม ซึ่งควรมีการประชุมวางแผนเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษา โดยเชิญตัวแทนผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ได้แก่ ผู้นำชุมชนผู้นำทางศาสนา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานีดารวจ

โรงพยาบาล สถานีอนามัย ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นความต้องการอย่างแท้จริง แล้วจัดทำเป็นนโยบายและแผนกลยุทธ์เพื่อดำเนินการพัฒนาต่อไป

4.2.3 การดำเนินโครงการยังไม่สอดคล้องกับหลักสูตรของสถานศึกษา ซึ่งควรมีการปรับหลักสูตร เนื้อหาสาระเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม โดยใช้กระบวนการแบบมีส่วนร่วม เน้นการจัดการเรียนรู้โดยการฝึกปฏิบัติจริง การตัดสินใจแก้ปัญหาและการใช้เหตุผล

4.2.4 การดำเนินการติดตามตรวจสอบผลของโครงการขาดความต่อเนื่อง ซึ่งควรมีคณะกรรมการติดตามนิเทศประเมินผลการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในระดับเขตพื้นที่การศึกษา โดยมีเขตพื้นที่การศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำทางศาสนา ครูสอน และผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการ

4.2.5 นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ให้ความสนใจกับกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม โดยเฉพาะเรื่องวิชาการที่มีผู้บรรยายและนั่งฟังเฉย ๆ มองว่าเป็นเรื่องน่าเบื่อและไม่น่าสนใจ

4.2.6 สังคมปัจจุบันมุ่งเน้นการแข่งขันเพื่อให้ตนเองอยู่รอด เพื่อให้มีความทัดเทียมบุคคลอื่นหรืออยู่เหนือบุคคลอื่น ทำให้ผู้ปกครองขาดการดูแล อบรมสั่งสอนนักเรียน และมองว่าเป็นหน้าที่ของครูอาจารย์ที่ต้องอบรมสั่งสอนนักเรียน

4.2.7 ครูอาจารย์ไม่มีมาตรฐานเดียวกันในการอบรมสั่งสอนหรือลงโทษนักเรียน ทำให้นักเรียนรู้สึกถึงความไม่ยุติธรรมเมื่อตนเองถูกทำโทษในขณะที่เพื่อนไม่ถูกทำโทษ โดยที่กระทำคามผิดในลักษณะเดียวกัน

4.2.8 ครูบางคนไม่ค่อยให้ความสนใจในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน เนื่องจากครูขาดแรงจูงใจในการทำงานเพราะไม่มีความมั่นคงในอาชีพ เช่น ครูสัญญาจ้างที่ต้องต่อสัญญาทำให้ครูมุ่งแต่ทำผลงานเพื่อจะได้ต่อสัญญาจ้าง และไม่รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง เกรงกลัวผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นหากไปดักเตือนหรือลงโทษนักเรียน เช่น กลัวนักเรียนประเมินอาจารย์ผู้สอนไม่ผ่าน

4.2.9 นักเรียนมีความคิดเป็นของตนเอง ตัดสินใจได้ว่าอยากปฏิบัติตนอย่างไร หากนักเรียนอยากทำก็จะทำถ้าหากไม่อยากทำก็จะไม่ทำไม่ว่าสิ่งที่ทำนั้นจะเป็นสิ่งที่ถูกต้องหรือผิดก็ตาม และไม่ค่อยเชื่อในสิ่งที่ครูอาจารย์หรือบุคคลอื่นดักเตือน

4.2.10 นักเรียนติดเพื่อน เชื่อเพื่อน ถ้าเพื่อนในกลุ่มมีพฤติกรรมอย่างไรก็จะมีพฤติกรรมเลียนแบบ เช่น เพื่อนในกลุ่มไม่เข้าร่วมกิจกรรมก็จะไม่เข้าร่วมเช่นกันทั้งที่นักเรียนอยากเข้าร่วมก็ตาม

4.2.11 นักเรียนมีพื้นฐานครอบครัวที่ต่างกัน และส่วนใหญ่ไม่ได้อยู่กับครอบครัว เนื่องจากครอบครัวอยู่ต่างจังหวัด พ่อแม่แยกทางกัน ทำให้ขาดการอบรมสั่งสอนจากครอบครัว

5. แนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในปัจจุบัน

จากการสัมภาษณ์สรุปได้ว่าแนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในปัจจุบันมีดังนี้

5.1 ครูอาจารย์ที่ปรึกษาควรรับผิดชอบดูแลนักเรียนตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 จนกระทั่งจบการศึกษา เพื่อติดตามดูแลและพัฒนาพฤติกรรมของนักเรียนได้อย่างถูกต้องและครบถ้วน

5.2 ครูอาจารย์ต้องมีความเป็นกันเองกับนักเรียน เปรียบเสมือนเป็นพี่ เป็นเพื่อนที่นักเรียนกล้าที่จะเข้าหาและสามารถพูดคุยได้ทุกเรื่อง

5.3 บุคลากรในสถานศึกษา เช่น ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน ต้องช่วยกันปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ทั้งเรื่องการเรียนรู้และเรื่องส่วนตัว ไม่มองว่าเป็นหน้าที่ของครูเท่านั้นที่ต้องดูแลอบรมสั่งสอนนักเรียน และควรเป็นแบบอย่างที่ดีกับนักเรียน โดยมีมาตรฐานเดียวกันในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน

5.4 การประชาสัมพันธ์ข้อมูลต่าง ๆ ที่ต้องการให้นักเรียนสนใจที่จะอ่านแล้วนำไปปฏิบัติตามควรเป็นโปสเตอร์ ป้ายคำสอน คำเตือน ที่มีข้อความที่ไม่เป็นทางการมากเกินไปควรมีรูปการ์ตูน รูปภาพ เพื่อสร้างความน่าสนใจให้กับนักเรียน

5.5 ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมตามที่นักเรียนมีความสนใจและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้หรือกิจกรรมที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติพร้อมกับการได้ท่องเที่ยวเพื่อเป็นแรงจูงใจ นอกเหนือจากการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในรายวิชาที่สอน และควรมีลักษณะความบันเทิง สนุกสนาน หรือมีวิทยากรที่เป็นต้นแบบที่ดีมาพูดและสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมเข้าไป โดยต้องจัดกิจกรรมให้มีบ่อยครั้ง เช่น ภาคการศึกษาละ 2-3 ครั้ง เพื่อให้นักเรียนได้จดจำและนำไปปฏิบัติตาม

5.6 ควรมีการจัดประกวดชุดกิจกรรมที่ทำความดีแทนการประกวดดาวเดือน เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียนด้านคุณธรรมจริยธรรม

5.7 สถานศึกษาควรสอบถามหรือรับฟังความคิดเห็นของนักเรียนว่ามีความต้องการอะไร ไม่ใช่สถานศึกษาต้องการอะไรแล้วมากำหนดให้นักเรียนปฏิบัติตาม เช่น กิจกรรมต่าง ๆ ที่สถานศึกษาหรือครูจะเป็นผู้กำหนดแล้วให้นักเรียนปฏิบัติตามควรให้นักเรียนได้คิดและแสดงความคิดเห็นในสิ่งที่ต้องการหรืออยากทำ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียนได้ปฏิบัติตาม

5.8 ครูในสถานศึกษาควรมีมาตรฐานในการอบรม สั่งสอน ลงโทษนักเรียนที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจ ปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง และไม่รู้สึกว่ามีรับความยุติธรรม

5.9 ครู ควรให้ความชื่นชมเมื่อนักเรียนที่ทำความดีเพื่อให้รู้สึกว่ายากทำความดีอีก หรือตกเดือนเมื่อทำความผิดเพื่อให้ทราบว่าสิ่งที่ทำนั้นไม่ถูกต้องและไม่สมควรทำอีก

5.10 การปลูกฝังเรื่องคุณธรรมจริยธรรมควรเริ่มตั้งแต่ครอบครัวและเริ่มตั้งแต่วัยเด็ก เนื่องจากนักเรียนเป็นช่วงวัยที่มีความคิดเป็นของตนเอง คิดว่าตนเองโตแล้ว จึงทำให้การอบรมสั่งสอนไม่ค่อยได้ผลตามต้องการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัย เรื่อง กระบวนการดำเนินงานตาม โครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย ตามลำดับ ดังนี้

1. สรุปผล
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผล

ในการวิจัย เรื่อง กระบวนการดำเนินงานตาม โครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย ดังนี้

5.1.1 กระบวนการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียน โศกเมษประชาพัฒนา พบว่า โดยใช้กิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม 8 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมระเบียบวินัยนักเรียนและการแต่งกายที่ถูกต้อง 2) กิจกรรมฝากตัวเป็นศิษย์ 3) กิจกรรม ขับเคลื่อนวัฒนธรรมไทยและมารยาททางสังคม 4) กิจกรรมรักตัวเอง 5) กิจกรรมรักเพื่อน 6) กิจกรรมรักครู 7) กิจกรรมจิตอาสาช่วยเหลือสังคม และ 8) กิจกรรมรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ โดยครูผู้สอนได้ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีน่าับถือแก่นักเรียน ให้ความเป็นกันเองกับนักเรียน ตามสมควร เอาใจใส่นักเรียนทุกคนอย่างจริงใจและต่อเนื่อง ให้คำปรึกษา แนะนำตักเตือนด้วยความ เป็นกัลยาณมิตร จัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างหลากหลาย และสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม มีการศึกษาสภาพปัญหาคุณธรรมจริยธรรมในชั้นเรียน และศึกษาเชิงลึกเป็นรายบุคคล ร่วมมือกับ ผู้ปกครองในการส่งเสริมสนับสนุน ดูแล เอาใจใส่คอยสอดส่องดูแลนักเรียนที่มี พฤติกรรมแตกต่างไปจากนักเรียนปกติ ซึ่งทำให้นักเรียนมีการพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม มีการ เปลี่ยนพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมดีขึ้น

5.1.2 การดำเนินงานตามรูปแบบโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียน บ้านเวียงประชารัฐบำรุง พบว่า โดยใช้กิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม 6 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมระเบียบวินัยนักเรียนและการแต่งกายที่ถูกต้อง 2) กิจกรรมขับเคลื่อนวัฒนธรรมไทยและ

มารยาททางสังคม 3) กิจกรรมรักตัวเอง 4) กิจกรรมรักเพื่อน 5) กิจกรรมรักครู และ 6) กิจกรรมจิตอาสาช่วยเหลือสังคม ซึ่งคุณภาพของการดำเนินโครงการทำให้กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ อันประกอบด้วย มีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนาที่ตนนับถือ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความเมตตา กรุณาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละเพื่อส่วนรวม มีความประหยัด มีความกตัญญูกตเวทิตี ตลอดจนทั้งมีความสามัคคีมากยิ่งขึ้น และเมื่อสิ้นสุดโครงการผลการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนปัญหาและอุปสรรค คือ การมีส่วนร่วมจากผู้ปกครองและชุมชนยังมีส่วนร่วมน้อย การดำเนินโครงการยังไม่สอดคล้องกับหลักสูตรของสถานศึกษาดำเนินการติดตามตรวจสอบผลของโครงการขาดความต่อเนื่อง

5.2 อภิปรายผล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

5.2.1 กระบวนการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียน โลกเมฆประชาพัฒนา พบว่า การดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียน โลกเมฆประชาพัฒนาใช้กิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม 8 กิจกรรม โดยครูผู้สอนได้ปฏิบัติตามเป็นแบบอย่างที่ดีที่น่าับถือแก่นักเรียน ให้ความเป็นกันเองกับนักเรียนตามสมควร เอาใจใส่นักเรียนทุกคนอย่างจริงใจและต่อเนื่อง ให้คำปรึกษา แนะนำตักเตือน ด้วยความเป็นกัลยาณมิตร จัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างหลากหลาย และสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม มีการศึกษาสภาพปัญหาคุณธรรมจริยธรรมในชั้นเรียน และศึกษาเชิงลึกเป็นรายบุคคล ร่วมมือกับ ผู้ปกครองในการส่งเสริมสนับสนุน ดูแล เอาใจใส่คอยสอดส่องดูแลนักเรียนที่มีพฤติกรรมแตกต่างไปจากนักเรียนปกติ ซึ่งทำให้นักเรียนมีการพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมดีขึ้น ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวเกิดจากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาและพัฒนา/สร้างรูปแบบกิจกรรมคุณธรรมจริยธรรม และจัดทำรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียน โลกเมฆประชาพัฒนา ตามแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยใช้กิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและกิจกรรมวิถีพุทธสุดสัปดาห์เพื่อพัฒนาจิต ซึ่งทำให้นักเรียนมีการพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนในด้านการมีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนาที่ตนนับถือ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความเมตตา กรุณาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละเพื่อส่วนรวม มีความประหยัด มีความกตัญญูกตเวทิตี และมีความสามัคคี ซึ่งในด้านการมีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนาที่

คนนับถือ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความเมตตากรุณาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละเพื่อส่วนรวม มีความ
 ประหยัด มีความกตัญญูกตเวที และมีความสามัคคีจะทำให้เกิดการพัฒนาและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้
 เพราะถ้าหากฝ่ายบริหารและครูผู้สอนร่วมกันจัดกิจกรรมโครงการเพื่อหวังที่จะปรับปรุงและ
 เปลี่ยนแปลง ก็จะทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่ปรับปรุงเปลี่ยนแปลง มีการพัฒนาด้านคุณธรรม
 จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ได้ และเมื่อสิ้นสุดการอบรมตามโครงการพัฒนาคุณธรรม
 จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโคกเมฆประชาพัฒนาแล้ว ได้ดำเนินการทดสอบนักเรียนที่เข้าร่วม
 โครงการ โดยการนำแบบประเมินพฤติกรรมนักเรียนในเรื่องการมีวินัย มีความรับผิดชอบ และ
 ปฏิบัติตนตามหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนาที่ตนนับถือ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความเมตตากรุณา
 เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละเพื่อส่วนรวม มีความประหยัด มีความกตัญญูกตเวที และมีความสามัคคี
 มาใช้ในการประเมินพฤติกรรมนักเรียน ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับการวิจัยของสุระ
 อ่อนแพง (2556, น. 78) ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม
 นักเรียนระดับประถมศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
 ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษาใน
 สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่สร้างขึ้น มี 3 องค์ประกอบ ดังนี้
 องค์ประกอบที่ 1 คุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษา 14 ประการ 1) ความรักชาติ ศาสน์
 กษัตริย์ 2) ความเมตตากรุณา 3) ความซื่อสัตย์สุจริต 4) ความมีระเบียบวินัย 5) ความขยันหมั่นเพียร
 และมุ่งมั่นในการทำงาน 6) ความกตัญญูกตเวทีและรักความเป็นไทย 7) ความรับผิดชอบ 8) ความ
 อดทนอดกลั้น 9) ความเคารพและอ่อนน้อมถ่อมตน 10) ความพอเพียง 11) ความมีจิตสาธารณะ
 12) ความยุติธรรม 13) ความสามัคคี 14) ความใฝ่เรียนรู้ องค์ประกอบที่ 2 วิธีการพัฒนาคุณธรรม
 จริยธรรมนักเรียน มี 4 วิธี ดังนี้ 1) การบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ 2) การจัดกิจกรรมพัฒนา
 ผู้เรียน 3) การจัดกิจกรรมโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วม 4) การจัดกิจกรรมพัฒนาตามวิถีชีวิตในชุมชน
 องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม มี 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การ
 ทบทวนพันธกิจ 2) การวางแผน 3) การดำเนินงาน 4) การติดตามประเมินผล 5) การรายงานผลการ
 ประเมินรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน
 เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่สร้างขึ้น มีความเป็นไปได้ในระดับมาก และมีความมีประโยชน์อยู่
 ในระดับมากที่สุด

5.2.2 การดำเนินงานตามรูปแบบโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียน
 บ้านเวียงประชารัฐบำรุง พบว่า โรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุงใช้กิจกรรมการพัฒนาคุณธรรม
 จริยธรรม 6 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมระเบียบวินัยนักเรียนและการแต่งกายที่ถูกต้อง 2) กิจกรรม
 ขับเคลื่อนวัฒนธรรมไทยและมารยาททางสังคม 3) กิจกรรมรักตัวเอง 4) กิจกรรมรักเพื่อน

5) กิจกรรมรักครู และ 6) กิจกรรมจิตอาสาช่วยเหลือสังคม ซึ่งคุณภาพของการดำเนินโครงการทำให้กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ อันประกอบด้วย มีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนาที่ตนนับถือ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความเมตตากรุณาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละเพื่อส่วนรวม มีความประหยัด มีความกตัญญูกตเวทิตลอดทั้งมีความสามัคคีมากยิ่งขึ้น และเมื่อสิ้นสุดโครงการผลการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนปัญหาและอุปสรรคคือการมีส่วนร่วมจากผู้ปกครองและชุมชนยังมีส่วนร่วมน้อย การดำเนินโครงการยังไม่สอดคล้องกับหลักสูตรของสถานศึกษาดำเนินการติดตามตรวจสอบผลของโครงการขาดความต่อเนื่องที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เนื่องจาก สถานศึกษาได้มีการโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่สอดคล้องกับความต้องการพัฒนาอย่างแท้จริงของครูผู้สอนและสถานศึกษา เข้าสู่การจัดทำแผนปฏิบัติการในปีงบประมาณ 2558 เช่น การส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรมครูและบุคลากรทางการศึกษา ส่งเสริมสนับสนุน ขกย่องเชิดชูเกียรติครูที่มีผลงานดีเด่น การส่งเสริมและพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือเด็ก ส่งเสริมให้สถานศึกษาปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมวัฒนธรรมและค่านิยมที่ถูกต้อง การส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ลูกเสือ เนตรนารี และการบำเพ็ญประโยชน์ ขยายเครือข่ายสถานศึกษาที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวพระพุทธศาสนาเช่น โรงเรียนวิถีพุทธโรงเรียนครูพระ และการส่งเสริมให้ท้องถิ่นและทุกภาคส่วนของสังคมให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของพระอธิการประสาท นิกะระโทก (2551, น. 60-61) พบว่าการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียน โดยใช้กลยุทธ์การจัดกิจกรรมอบรมพัฒนากิจกรรมคนดีศรีทับช้าง และกิจกรรมกำกับและติดตาม ทำให้นักเรียนเอาใจใส่ในการเรียนมากขึ้นและในขณะเดียวกันนักเรียนร่วมกันทำกิจกรรมส่วนรวมมากขึ้น นักเรียนส่วนใหญ่มีวินัยในตนเองมากขึ้น และสุจิตตรา บัวจันทร์ (2558, น. 121- 125) ได้ศึกษารูปแบบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 1 สามารถนำรูปแบบไปใช้ในการพัฒนางานของโรงเรียนทำให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผลการวิจัยพบว่าโดยสรุปรูปแบบคุณลักษณะอันพึงประสงค์มีผล การประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้และประโยชน์ ของรูปแบบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเอกชนเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 1 ที่พัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์จริงได้ ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ นักเรียนเข้าใจปัญหาและเห็นความสำคัญของการมีวินัย ทำให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านวินัยดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนไม่มีปัญหาต่อการทะเลาะวิวาทกันอีกเลยจากการใช้โครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและโครงการ

วิถีพุทธสุดสัปดาห์เพื่อพัฒนาจิต ให้มีผลการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมาแล้วนั้น สามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้ สอดคล้องกับสุจิตตรา บัวจันทร์ (2558, น. 121 -125) ได้ศึกษารูปแบบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรธานีเขต 1 พบว่า รูปแบบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรธานี เขต 1 ซึ่งมี 3 องค์ประกอบหลัก 15 องค์ประกอบย่อย ผลการวิจัยพบว่าโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากรูปแบบคุณลักษณะอันพึงประสงค์มีความเหมาะสมความเป็นไปได้และประโยชน์ โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก และแต่ละด้านอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความมีวินัย รองลงมาคือด้านความซื่อสัตย์สุจริต และด้านอยู่อย่างพอเพียง โดยสรุปรูปแบบคุณลักษณะอันพึงประสงค์มีผล การประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้และประโยชน์ ของรูปแบบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเอกชนเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรธานีเขต 1 ที่พัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์จริงได้ และอนุชิต เปรมปรี (2553, น. 103) ได้ศึกษาการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโดยใช้หลักไตรสิกขา โรงเรียนปทุมรัตต์พิทยาคม อำเภอปทุมรัตต์ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับความเหมาะสมมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยหลังการพัฒนามากกว่าก่อนการพัฒนา และมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์มากขึ้น

การใช้โครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม โดยกลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้ร่วมประชุมวางแผนกำหนดแนวทางในการดำเนินงาน และร่วมประเมินพฤติกรรมนักเรียน ซึ่งกลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้ให้ความร่วมมือเอาใจใส่ในการปฏิบัติกิจกรรมเป็นอย่างดี เพื่อมุ่งหวังให้กลุ่มเป้าหมายได้ซาบซึ้งในรสพระธรรม ทำจิตใจให้ผ่องใสเพื่อนำไปสู่การเป็นผู้มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนาที่ตนนับถือ มีความซื่อสัตย์สุจริตทุกด้าน มีความเมตตากรุณาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละเพื่อส่วนรวม มีความประหยัดและอดออมให้เหมาะสมกับสภาพของครอบครัวและตนเองเพื่อช่วยเหลือครอบครัวในการประหยัดค่าใช้จ่าย ทำให้ครอบครัวไม่ต้องเดือดร้อนจนเกินไป มีความกตัญญูรู้คุณผู้มีพระคุณ และรู้จักสมัคสมานสามัคคี ทำให้นักเรียนเป็นที่รักของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูอาจารย์มากยิ่งขึ้นที่เป็นเช่นนี้เพราะว่านักเรียนได้ฝึก ศิล สมาธิ ปัญญา และมีเวลาในการนึกคิดในสิ่งต่าง ๆ ทำจิตใจให้ว่างที่สามารถรองรับการอบรมบ่มนิสัยได้ ทำให้เกิดการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ลดพฤติกรรมต่างๆ ที่ผิดลงไปได้ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของสุจิตตรา บัวจันทร์ (2558, น. 121- 125) ได้ศึกษารูปแบบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาอุดรธานีเขต 1 พบว่า จากการใช้โครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและโครงการวิถีพุทธสุดสัปดาห์เพื่อพัฒนาจิต ให้มีผลการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมาแล้วนั้นสามารถพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนได้ และพระอธิการประภาส นีกระโทก (2551, น. 60-61) การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนบ้านทับช้าง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมด้านไม่ทะเลาะวิวาทของนักเรียนโรงเรียนบ้านทับช้าง โดยพยายามชักจูงและนำนักเรียนให้เข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาทุกวันศุกร์และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาทำให้นักเรียนเข้าใจปัญหาและเห็นความสำคัญของการมีวินัย ทำให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านวินัยดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนไม่มีปัญหาต่อการทะเลาะวิวาทกันอีกเลย และจักรพันธ์ จันท์เจริญ (2551, น. 102-105) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาโรงเรียนเทคโนโลยีบริหารธุรกิจรักไทย อำเภอสวรรคภูมิจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การใช้กลยุทธ์โครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมมีกิจกรรม คือ การเยี่ยมบ้านนักศึกษา การให้คำปรึกษา และกิจกรรมคู่สัญญา พบว่า นักศึกษามีการพัฒนา ความมีคุณธรรมจริยธรรมทั้ง 2 ด้านดีขึ้น

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

5.3.1.1 สถานศึกษา ควรมีการประชุมผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อร่วมกันศึกษาและวางแผน ในการแก้ไขปัญหา ร่วมกันส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนอย่างเป็นรูปธรรม แล้วกำหนดเป็นนโยบายที่ชัดเจน มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย มีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง และมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลของทุกฝ่ายอยู่ตลอดเวลา

5.3.1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรมีการดำเนินการเพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในเขตพื้นที่การศึกษา ดังต่อไปนี้

1) ควรมีการประชุมวางแผนเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษา โดยมีตัวแทนผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ได้แก่ ผู้นำชุมชนผู้นำทางศาสนา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานีตำรวจ โรงพยาบาล สถานีอนามัย ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นความต้องการอย่างแท้จริง แล้วจัดทำเป็นนโยบายและทำแผนกลยุทธ์เพื่อดำเนินการพัฒนา นำแผนกลยุทธ์ดังกล่าวมาเข้าสู่ที่ประชุมสร้างความเข้าใจกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2) ควรมีการปรับหลักสูตรเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม โดยใช้กระบวนการแบบมีส่วนร่วม เน้นการจัดการเรียนรู้โดยการฝึกปฏิบัติจริง การตัดสินใจแก้ปัญหาและการใช้เหตุผล

3) ควรมีคณะกรรมการติดตามนิเทศประเมินผลการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในระดับเขตพื้นที่การศึกษา โดยมีตัวแทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ตัวแทนผู้ปกครอง ตัวแทนชุมชน ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตัวแทนครูสอน ผู้นำทางศาสนา และผู้บริหาร สถานศึกษาทุกแห่งเป็นกรรมการ ดำเนินการนิเทศ ติดตามผลอย่างต่อเนื่อง

4) ควรมีการกำหนดตัวชี้วัดและเกณฑ์มาตรฐานด้านคุณธรรมจริยธรรมในระดับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาในสังกัดได้วางแผนการปฏิบัติเพื่อให้เกิดการพัฒนาให้ถึงระดับที่เป็นที่น่าพอใจ

5) ควรกำหนดให้เป็นเกณฑ์หนึ่งในการคัดเลือกบุคคลเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา โดยพิจารณาคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม เช่น ความซื่อสัตย์ สุจริตและเที่ยงธรรมในการปฏิบัติงาน มีความเสียสละ ถ้อยกระ โยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

6) ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาทำการศึกษาวิจัยหารูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ในเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้ได้รูปแบบที่หลากหลายในการพัฒนาและเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นแต่ละแห่ง

5.3.1.3 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรกำหนดนโยบายในการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนและ จัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินการที่เหมาะสม

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

5.3.2.1 ควรมีการวิจัยในลักษณะนี้อย่างต่อเนื่องทุกปี และดำเนินการตลอดทั้งปี การศึกษา หรือในช่วงระยะเวลา 2-3 ปีการศึกษา เพื่อให้มั่นใจว่าการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนตามรูปแบบนี้สามารถแก้ปัญหาได้ รวมทั้งส่งผลต่อคุณภาพด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

5.3.2.2 ควรมีการวิจัยในลักษณะการวิจัยเชิงสำรวจว่าสภาพปัญหาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในสถานการณ์ปัจจุบันเป็นอย่างไร สถานศึกษาในชุมชนเมืองกับสถานศึกษาใน ชุมชนชนบทปัญหาเหมือนกันหรือต่างกันอย่างไร จุดที่ต้องแก้ไขอย่างรีบด่วน โดยขยายให้ครอบคลุมเขตพื้นที่การศึกษาทั้งหมดในจังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อวางแผนในการแก้ปัญหาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนทั้งจังหวัด รวมทั้งเชิญผู้ที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานอื่น ๆ ได้แก่ สถานีตำรวจ โรงพยาบาล สถานีอนามัย นักวิจัยท้องถิ่น เข้าร่วมเป็นคณะวิจัยด้วย

5.3.2.3 ควรมีการวิจัยในรายกรณีศึกษา (Case Study) ที่เป็นปัญหาด้านพฤติกรรม
คุณธรรมจริยธรรมตลอดปีการศึกษา โดยครูประจำชั้นหรือร่วมกับครูผู้สอนที่สอนในกลุ่มสาระ
หรือรายวิชาอื่น ๆ ซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียน เพื่อดูการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้น ๆ และเป็น
แนวทางในการศึกษารายกรณีอื่น ๆ ต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บรรณานุกรม

- กรมการศาสนา. (2521). *คู่มือสอนจริยศึกษาระดับวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- กรมวิชาการ. (2541). *คู่มือการสร้างในสถานศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : มติพิปส์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2547). “กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์การแบ่งส่วนราชการภายในสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น พ.ศ. 2547,” ใน *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 121 ตอนพิเศษ 40 ก หน้า 3 -4 ลงวันที่ 5 สิงหาคม.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2528). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ที่มณีกาย ปาฎีกาวรรค เล่มที่ 11*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *กฎหมายและระเบียบในการบริหารงานบุคคลสำหรับข้าราชการครู* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2543). *คุณธรรมและจิตสำนึกของข้าราชการครู*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักคณะกรรมการข้าราชการครู.
- สุระ อ่อนแพง. (2556). *รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษา ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต). พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา. (2547). *การปฐมนิเทศโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ*. ตรีง : ม.ป.ท.
- ก่อ สวัสดิพิพาณิชย์. (2522). *รายงานการสัมมนาจริยธรรมในสังคมปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- ก่อ สวัสดิพิพาณิชย์. (2518). *วัยรุ่นกับค่านิยมและระบบศีลธรรม ในเรื่องน่ารู้เกี่ยวกับการศึกษา*. กรุงเทพฯ : กรมสามัญศึกษา.
- โกศล มีคุณ. (2524). *การวิจัยเชิงทดลองฝึกอบรมการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและทักษะการสวมบทบาทนักเรียนชั้นประถมศึกษา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- ไกรนุช สิริพุด. (2531). *ความเป็นครู*. กรุงเทพฯ : นิยมวิทยา.
- โกสินทร์ รังสยาพันธ์. (2530). *ปรัชญาและคุณธรรมสำหรับครู*. กรุงเทพฯ : กรมการฝึกหัดครู.

- จักรพันธ์ จันท์เจริญ. (2551). *การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา โรงเรียนเทคโนโลยีบริหารธุรกิจรักไทย อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด*. (การศึกษา ค้นคว้าอิสระปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จรรวรณ์ พานทอง. (2536). *การเปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต). พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- จรรยา สุวรรณทัต และดวงกมล เวชบรรยงรัตน์. (2529). *จิตวิทยาทั่วไป*. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- จรรยา สุวรรณทัต และดวงกมล เวชบรรยงรัตน์. (2529). *ค่านิยมคุณธรรม จริยธรรมและวินัยระดับ ประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กมล ภูประเสริฐ. (2545). *การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม*. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จรูญ สุภาพ, สมบูรณ์ สุขสำราญ และภัทร์ เจริญลาภ. (2540). *หนังสือเรียนสังคมศึกษา ศ 402 สังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) (พิมพ์ครั้งที่ 8)*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ช่อรัตนดา เกสทอง. (2551). *การนำเสนอรูปแบบแนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายุทธยานี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). นครสวรรค์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2524). *การพัฒนาจริยธรรมตำราจิตวิทยา*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ธีรพัฒน์ ภาษี. (2544). *การศึกษาบริหารคุณธรรมจริยธรรม ของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). บุรีรัมย์ : สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์.
- นารีรัตน์ รัทวิจิตรกุล. (2541). *รายงานวิจัยเรื่องการศึกษาพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอน วิชามน. 102 : มนุษย์กับการใช้เหตุผลและจริยธรรม*. มหาสารคาม : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บัณฑิต แก้วเกิด. (2551). *การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนบ้านหนองอ้ออำเภอ บ้านเขว้าจังหวัดชัยภูมิ*. (การศึกษา ค้นคว้าอิสระปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บัวสนธิ์ รัตนะ. (2548). *การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ*. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2543). *การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 6)*. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

- บุญมี แทนแก้ว. (2535). *จริยศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2542). *การนิเทศการสอน*. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.
- ประกอบ กุฎโพธิ์. (2548). *การศึกษาสภาพและปัญหาของการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.*
- ประภาศรี สีหอำไพ. (2535). *พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประวิต เอราวรรณ์. (2542). *การวิจัยในชั้นเรียน*. กรุงเทพฯ : ยูแพค.
- ประเวศ วะสี. (2548). *คุณธรรม - จริยธรรม ระเบียบวาระแห่งชาติเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคม ปาฐกถาในการประชุมสัมมนาเรื่อง “โครงการรวมพลังสื่อสร้างกระแสคุณธรรม” ณ โรงแรมแอมบาสเดอร์ สุขุมวิท. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.*
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2539). *วินัยเรื่องใหญ่กว่าที่คิด*. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- พระอธิการประสาท นีกกระโทก. (2551). *การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนบ้านทับช้าง อำเภอ เมือง จังหวัดนครราชสีมา. (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.*
- พรตณฤณ เพชรวิวรรณ์. (2545). *การศึกษาการปลูกฝังคุณธรรมให้แก่ นักเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพฯ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- พล แสงสว่าง. (2545). *การพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อพัฒนาจริยธรรม. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. 14(1), 34-39.*
- ยาใจ พงษ์บริบูรณ์. (2537). *การวิจัยเพื่อการพัฒนาการเรียนการสอน, ใน เอกสารประกอบการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่องการวิจัยเชิงปฏิบัติการรูปแบบเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ระหว่างวันที่ 26 – 28 กันยายน 2537. หน้า 10-13. ม.ป.ท. : ม.ป.พ.,*
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2525). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- โรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบ้านรุ่ง. (2559). *รายงานการประเมินตนเอง*. มหาสารคาม : โรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบ้านรุ่ง.
- โรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบ้านรุ่ง. (2558). *รายงานการประเมินคุณภาพการศึกษาจากภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. กาลสินธุ์ : โรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบ้านรุ่ง.*

- สังกัด กระจ่าง. (2550). *การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักศึกษาโดยใช้นวัตกรรมกลุ่มเพื่อนรัก เพื่อนเดือน โรงเรียนวัดใหม่เกตุงาม*. (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต).
มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สังคม สิ้นสมุทร. (2551). *การวิจัยเชิงปฏิบัติการ*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สมยศ มีเทศน์. (2544). *คุณธรรม จริยธรรมสำหรับผู้บริหาร*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สุรางค์ จันทวานิช. (2540). *วิธีการวิจัยเชิงคุณธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2546). 20 วิธีการจัดการเรียนรู้ (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.
- สุรัฐ ศิลปะอนันต์. (2542). *แนวทางการปฏิรูปการศึกษา*. *วิทยาจารย์*, 98(2), 14-15.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). *การเตรียมตัวของ โรงเรียนเพื่อรองรับการประเมินภายนอก*. กรุงเทพฯ : เจ.เอ็น.ที.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2525). *แนวทางปฏิบัติตามค่านิยมขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1. (2551). *ข้อมูลสารสนเทศสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1*. มหาสารคาม : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1. (2551). *แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาประสิทธิภาพ ปี 2551-2553 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1*. สระแก้ว : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2546). *เอกสารการประชุมผู้บริหารการศึกษา สปช. การนำนโยบายสู่การปฏิบัติ*. มปป.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). *แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2544). *การปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียน* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : อักษรไทย.
- อำนาจ หารัญดา. (2548). *การพัฒนาดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมเชิงจริยธรรมนักเรียน*. (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- Berry, Fraser. (1998). *Classroom Environment Instruments : Development, Validity, and Applications*. Perth : Springer Netherlands.
- Bersoff, David Michel. (1993). Why Good People Sometimes Do Bad Things : Prosaically Motivation, Self-deception, and Unethical Behavior. *Dissertation Abstracts International*, 54(01), 545-B.
- Cranley, Mary Elizabeth. (2003). Tessaban School : The Moral Life of a Thai Primary School. *Dissertation Abstracts International*. 64(05), 1531-A.
- Dade, Clarence Edward, Jr. (1998). A Description and Analysis of the Perception of Students in the Gang Deactivation Program : In an Urban High School. *Dissertation Abstracts International*. 58(10), 3820-A.
- Egnor, David Edward. (2001). IDEA Reauthorization and the Issue of Student Discipline : A Case Study of Crisis Policymaking in The United States Congress. *Dissertation Abstracts International*, 61(10), 3950-A.
- Enciso, Raymond Paz. (2001). Perceptions of Students Discipline : Viewpoints to Students, Teachers, and Administrators. *Masters Abstracts International*, 39(4), 961.
- Ferris. (1992). *Teaching children science : an inquiry approach*. Belmont Calif : Wadsworth.
- Johnson. (1997). Constance Ellen. "Effects of Interdisciplinary Team and Teacher Advisory Groups on Middle School Discipline," *Dissertation Abstracts International*. 57(7), 2769-A.
- Kraft. (1992). *Taxonomy of Educational Objectives*. Handbook II Affective Domain. New York : David McKay.
- Krathwohl, Bloom and Masia. (1957). *Model Handbook of Formative and Summative Evaluation of Student Learning*. New York: McGraw-Hill Book Company.
- McElveen. (1957). Nailon, Knott and Carhart.
- Mingucci, Monica Marcolin. (2002). Axton Research as ESL Teacher Professional Development. *Dissertation Abstracts International*, 63(02), 451-A.
- Oslan, Blekher and Chesnolaca. (2000). *Distant Communication Project*. Retrieved from <http://www.russ.ru/ds/english.htm>.
- Pack, Elaine. (2001). Proactive Measures for Elementary Classroom Discipline, *Masters Abstracts International*, 39(3), 645.

- Snow, Albert Lee. (2001). Teacher Administrator and Student Perceptions of the Impact Block Scheduling on High School Discipline. *Dissertation Abstracts International*, 62(05), 1674-A.
- Throne, S. (1997). Leadership and empowerment. *Journal of nursing education*, 36 (9), 437- 441.
- Tucker, Gina Marie. (1999). Discipline : Bermuda High School Student, Teacher, Parent, and Administrator Perceptions of the Causes of Misbehavior, *Dissertations Abstracts International*. 59(07), 2290-A.
- Wark, Gillian R. (1997). Real-life Moral Judgment. *Dissertation Abstracts International*, 58(04), 2183-B.

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก ก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แบบสัมภาษณ์การดำเนินงานโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโคกเมย
ประชาพัฒนา

*****

ผู้สัมภาษณ์.....

ผู้ให้สัมภาษณ์.....

วันที่สัมภาษณ์.....เวลา.....น. สถานที่.....

ประเด็นสัมภาษณ์

1. สภาพก่อนการดำเนินงานโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียน
โคกเมยประชาพัฒนา เป็นอย่างไร

.....
.....

2. การดำเนินงานโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนโคกเมยประชา
พัฒนา ได้ดำเนินการอย่างไร

2.1 กิจกรรมที่ทำมีอะไรบ้าง

.....
.....

2.2 ครูผู้รับผิดชอบมีบทบาทอย่างไร

.....
.....

2.3 ปัจจัยที่สนับสนุนให้ประสบความสำเร็จ

.....
.....

2.4 การประเมินคุณธรรมจริยธรรมทำอย่างไรบ้าง

.....
.....

3. สภาพปัญหาที่พบในระหว่างการดำเนินโครงการและหลังการดำเนินโครงการที่สามารถ
แก้ไขได้ในอนาคต อย่างไร

.....
.....

แบบสัมภาษณ์การดำเนินงานโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านแวง
 ประชาธิปไตย

*****

ผู้สัมภาษณ์.....

ผู้ให้สัมภาษณ์.....

วันที่สัมภาษณ์.....เวลา.....น. สถานที่.....

ประเด็นสัมภาษณ์

1. สภาพก่อนการดำเนินงานโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียน
 บ้านแวงประชาธิปไตย เป็นอย่างไร

.....
 .....

2. หลังจากการจัดกิจกรรมแล้ว นักเรียนมีพฤติกรรมอย่างไร

.....
 .....

3. สภาพปัญหาที่พบในระหว่างการดำเนินโครงการและหลังการดำเนินโครงการที่สามารถ
 แก้ไขได้ในอนาคต อย่างไร

.....
 .....

4. แนวทางการแก้ไขควรทำอย่างไร

.....
 .....

แบบประเมินคุณธรรมจริยธรรม

เรื่อง การดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน
โรงเรียนบ้านเวียงประชารัฐบำรุง (ก่อน - หลังการพัฒนา)

คำชี้แจง

กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ตามระดับการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม
ของนักเรียน โรงเรียนโคกเมฆประชาพัฒนา โดยกำหนดน้ำหนักของแบบสอบถามมาตราส่วน
ประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ต ดังนี้

ระดับความเหมาะสม

- 5 หมายถึง เหมาะสมในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง เหมาะสมในระดับมาก
- 3 หมายถึง เหมาะสมในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง เหมาะสมในระดับน้อย
- 1 หมายถึง เหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

ลำดับ	รายการ	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
1.	ด้านความมีวินัย นักเรียนเข้าห้องเรียนทันตามเวลาสม่ำเสมอ	.....	.....	.....	.....	.....
2.	นักเรียนแต่งกายถูกต้องตามระเบียบ เรียบร้อย ตามสถานศึกษาที่กำหนด	.....	.....	.....	.....	.....
3.	นักเรียนมีความตั้งใจในการเรียนขณะที่ครู กำลังสอน	.....	.....	.....	.....	.....
4.	นักเรียนขึ้นเข้าคิวหรือต่อแถวทุกครั้งเมื่อเข้า รับบริการต่าง ๆ	.....	.....	.....	.....	.....
5.	นักเรียนเป็นคนตรงต่อเวลาและรักษาเวลานัด หมายได้เป็นอย่างดี	.....	.....	.....	.....	.....

ลำดับ	รายการ	ระดับความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1
	ด้านความรับผิดชอบ					
6.	นักเรียนมีความพยายามทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จตามเป้าหมาย	.....	.....	.....	.....	.....
7.	นักเรียนจะกล่าวคำขอโทษทุกครั้งที่ทำสิ่งใดให้ผู้เสียหาย	.....	.....	.....	.....	.....
8.	นักเรียนช่วยเหลือทำงานบ้านเพื่อแบ่งเบาภาระผู้ปกครอง	.....	.....	.....	.....	.....
9.	นักเรียนส่งรายงานการบ้านและงานต่างๆ ตามเวลาที่กำหนด	.....	.....	.....	.....	.....
10.	นักเรียนรับผิดชอบในสิ่งที่ตนเองได้กระทำลงไปไม่ว่าผลจะเป็นอย่างไร	.....	.....	.....	.....	.....
	ด้านความขยัน					
11.	นักเรียนเป็นคนที่มีความมุ่งมั่นในการทำงานสูง	.....	.....	.....	.....	.....
12.	นักเรียนตั้งใจทำงานจนสำเร็จถึงแม้จะมีปัญหาและอุปสรรค	.....	.....	.....	.....	.....
13.	นักเรียนทำงานแบบเป็นคน “หนักเอาเบาสู้”	.....	.....	.....	.....	.....
14.	นักเรียนได้ให้ความร่วมมือและทำงานร่วมกับหมู่คณะได้เป็นอย่างดี	.....	.....	.....	.....	.....
15.	นักเรียนพากเพียรเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ เพิ่มเติมสม่ำเสมอ	.....	.....	.....	.....	.....
	ด้านชื่อเสียง					
16.	นักเรียนทำการบ้านหรือรายงานที่ได้รับมอบหมายด้วยตนเอง	.....	.....	.....	.....	.....
17.	นักเรียนทำผิดจะยอมรับว่าเป็นความผิดพลาดของตน	.....	.....	.....	.....	.....

ลำดับ	รายการ	ระดับความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1
18.	นักเรียนมีความเชื่อว่า “ชื่อกินไม่หมดคคกินไม่นาน”	.....	.....	.....	.....	.....
19.	นักเรียนปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างด้านความซื่อสัตย์ได้	.....	.....	.....	.....	.....
20.	นักเรียนจะบอกความจริงต่อครู เมื่อเพื่อนกระทำความผิด	.....	.....	.....	.....	.....
21.	ด้านอดทน นักเรียนให้อภัยและแก้ไขข้อขัดแย้งในหมู่เพื่อนอย่างมีสติ	.....	.....	.....	.....	.....
22.	นักเรียนใช้เหตุผลในการตัดสินปัญหาเกี่ยวกับเพื่อนเสมอ	.....	.....	.....	.....	.....
23.	นักเรียนยอมรับความคิดเห็นของเพื่อนเมื่อข้อแย้งเกิดขึ้น	.....	.....	.....	.....	.....
24.	นักเรียนแสดงอาการยอมรับและปรับปรุงตนเองเมื่อถูกเพื่อต่อว่า	.....	.....	.....	.....	.....
25.	นักเรียนทำงานที่ได้รับมอบหมายโดยไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก	.....	.....	.....	.....	.....
26.	ความเสียสละ นักเรียนยินดีที่จะทำงานมากกว่าคนอื่นเพื่อให้งานของกลุ่มเสร็จสิ้น	.....	.....	.....	.....	.....
27.	นักเรียนยินดีที่จะทำงานเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นที่ได้รับความเดือดร้อน	.....	.....	.....	.....	.....
28.	นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมเสมอ	.....	.....	.....	.....	.....
29.	นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมเสมอ	.....	.....	.....	.....	.....

ลำดับ	รายการ	ระดับความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1
30.	นักเรียนอาสาช่วยเหลือครู อาจารย์ ถือของหรือยกของเสมอ	.....	.....	.....	.....	.....
31.	ด้านจิตสาธารณะ นักเรียนช่วยเหลือครูในการทำงาน ทำกิจกรรมของโรงเรียนเสมอ	.....	.....	.....	.....	.....
31.	นักเรียนเข้าร่วมการจัดทำกิจกรรมวันสำคัญ ๆ ของชาติใน โรงเรียนเสมอ	.....	.....	.....	.....	.....
32.	นักเรียนช่วยดูแล รักษาสิ่งแวดล้อม และทรัพย์สินสาธารณะประโยชน์	.....	.....	.....	.....	.....
33.	นักเรียนยกย่องให้เกียรติกับคนที่อาสาทำงานให้กับสังคม	.....	.....	.....	.....	.....
34.	นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ที่ทางชุมชนจัดขึ้นเสมอ	.....	.....	.....	.....	.....
35.	นักเรียนชักชวนเพื่อนให้เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อสาธารณะประโยชน์เสมอ	.....	.....	.....	.....	.....
36.	ความประหยัด นักเรียนใช้เงินในการซื้อสิ่งของต่าง ๆ เฉพาะในสิ่งที่จำเป็นเท่านั้น	.....	.....	.....	.....	.....
37.	นักเรียนรู้จักออมเงินเพื่อเก็บไว้ใช้จ่ายในยามจำเป็น	.....	.....	.....	.....	.....
38.	นักเรียนเป็นคนเรียบง่าย ใช้จ่ายอย่างประหยัด	.....	.....	.....	.....	.....
39.	นักเรียนถนอมรักษาสິงของใช้ต่าง ๆ ให้สามารถใช้งานได้นานที่สุด	.....	.....	.....	.....	.....
40.	นักเรียนชักชวนเพื่อนให้ช่วยประหยัดน้ำ ประหยัดไฟ	.....	.....	.....	.....	.....

ภาคผนวก ข

การหาคุณภาพเครื่องมือ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตารางที่ ข.1

วิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม

รายการ	คะแนนความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ					IOC	สรุปผล
	คนที่	คนที่	คนที่	คนที่	คนที่		
	1	2	3	4	5		
ด้านความมีวินัย							
1. นักเรียนเข้าห้องเรียนทันตาม เวลาสม่ำเสมอ	0	1	1	1	1	0.80	สอดคล้อง
2. นักเรียนแต่งกายถูกต้องตาม ระเบียบเรียบร้อยตาม สถานศึกษาที่กำหนด	1	1	1	1	1	1	สอดคล้อง
3. นักเรียนมีความตั้งใจในการ เรียนขณะที่ครูกำลังสอน	1	1	1	1	1	1	สอดคล้อง
4. นักเรียนยื่นเข้าคิวหรือต่อแถว ทุกครั้งเมื่อเข้ารับบริการต่าง ๆ	1	1	1	1	1	1	สอดคล้อง
5. นักเรียนเป็นคนตรงต่อเวลา และรักษาเวลานัดหมายได้เป็น อย่างดี	1	1	1	1	1	1	สอดคล้อง
ด้านความรับผิดชอบ							
6. นักเรียนมีความพยายามทำงาน ที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ ตามเป้าหมาย	1	1	1	1	1	1	สอดคล้อง
7. นักเรียนจะกล่าวคำขอโทษทุก ครั้งที่กระทำสิ่งใดให้ผู้เสียหาย	1	1	1	0	1	0.80	สอดคล้อง
8. นักเรียนช่วยเหลือทำงานบ้าน เพื่อแบ่งเบาภาระผู้ปกครอง	0	1	1	1	1	0.80	สอดคล้อง

(ต่อ)

ตารางที่ ข.1 (ต่อ)

รายการ	คะแนนความคิดเห็น					IOC	สรุปผล
	ของผู้เชี่ยวชาญ						
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
9. นักเรียนส่งรายงานการบ้าน และงานต่างๆ ตามเวลาที่ กำหนด	1	1	1	1	1	1	สอดคล้อง
10. นักเรียนรับผิดชอบในสิ่งที่ ตนเองได้กระทำลงไปไม่ว่าผล จะเป็นอย่างไร	1	1	1	1	1	1	สอดคล้อง
11. นักเรียนเป็นคนที่มีความมุ่งมั่น ในการทำงานสูง	0	1	1	1	1	0.80	สอดคล้อง
12. นักเรียนตั้งใจทำงานจนสำเร็จ ถึงแม้จะมีปัญหาและอุปสรรค	1	1	1	1	1	1	สอดคล้อง
13. นักเรียนทำงานแบบเป็นคน “หนักเอาเบาสู้”	1	1	1	0	1	0.80	สอดคล้อง
14. นักเรียนได้ให้ความร่วมมือและ ทำงานร่วมกับหมู่คณะได้เป็น อย่างดี	1	1	1	1	1	1	สอดคล้อง
15. นักเรียนพากเพียรเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ เพิ่มเติมสม่ำเสมอ	1	1	1	1	1	1	สอดคล้อง

(ต่อ)

ตารางที่ ข.1 (ต่อ)

รายการ	คะแนนความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ					IOC	สรุปผล
	คนที่	คนที่	คนที่	คนที่	คนที่		
	1	2	3	4	5		
ด้านข้อเท็จจริง							
16. นักเรียนทำการบ้านหรือ รายงานที่ได้รับมอบหมายด้วย ตนเอง	1	1	1	1	1	1	สอดคล้อง
17. นักเรียนทำผิดจะยอมรับว่าเป็น ความผิดพลาดของตน	1	1	1	1	1	1	สอดคล้อง
18. นักเรียนมีความเชื่อว่า “ซื่อกิน ไม่หมดคคกินไม่นาน”	1	1	1	1	1	1	สอดคล้อง
19. นักเรียนปฏิบัติตนเป็น แบบอย่างด้านความซื่อสัตย์ได้	0	1	1	1	1	0.80	สอดคล้อง
20. นักเรียนจะบอกความจริงต่อครู เมื่อเพื่อนกระทำความผิด ด้านอดทน	1	1	1	1	1	1	สอดคล้อง
21. นักเรียนให้อภัยและแก้ไขข้อ ขัดแย้งในหมู่เพื่อนอย่างมีสติ	1	1	1	1	1	1	สอดคล้อง
22. นักเรียนใช้เหตุผลในการตัดสิน ปัญหากับเพื่อนเสมอ	1	1	1	1	1	1	สอดคล้อง
23. นักเรียนยอมรับความคิดเห็น ของเพื่อนเมื่อข้อแย้งเกิดขึ้น	1	1	1	1	0	0.80	สอดคล้อง
24. นักเรียนแสดงอาการยอมรับ และปรับปรุงตนเองเมื่อถูกเพื่อ ต่อว่า	1	1	1	1	1	1	สอดคล้อง

(ต่อ)

ตารางที่ ข.1 (ต่อ)

รายการ	คะแนนความคิดเห็น					IOC	สรุปผล
	ของผู้เชี่ยวชาญ						
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
25. นักเรียนทำงานที่ได้รับมอบหมายโดยไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก	1	1	1	1	1	1	สอดคล้อง
26. นักเรียนยินดีที่จะทำงานมากกว่าคนอื่นเพื่อให้งานของกลุ่มเสร็จสิ้น	1	1	1	1	1	1	สอดคล้อง
27. นักเรียนยินดีที่จะทำงานเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นที่ได้รับความเดือดร้อน	1	1	1	1	0	0.80	สอดคล้อง
28. นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมเสมอ	1	1	1	1	1	1	สอดคล้อง
29. นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมเสมอ	1	1	1	1	1	1	สอดคล้อง
30. นักเรียนอาสาช่วยเหลือครูอาจารย์ ถัดของหรือยกของเสมอ	1	1	0	1	1	0.80	สอดคล้อง

(ต่อ)

ตารางที่ ข.1 (ต่อ)

รายการ	คะแนนความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ					IOC	สรุปผล
	คนที่	คนที่	คนที่	คนที่	คนที่		
	1	2	3	4	5		
ด้านจิตสาธารณะ							
31.	นักเรียนช่วยเหลือครูในการ ทำงาน ทำกิจกรรมของ โรงเรียนเสมอ	1	1	1	1	1	สอดคล้อง
32.	นักเรียนเข้าร่วมการจัดทำ กิจกรรมวันสำคัญ ๆ ของชาติ ในโรงเรียนเสมอ	1	1	1	1	1	สอดคล้อง
33.	นักเรียนช่วยเหลือดูแล รักษา สิ่งแวดล้อม และทรัพย์สิน สาธารณะประโยชน์	1	1	1	1	1	สอดคล้อง
34.	นักเรียนยกย่องให้เกียรติกับคน ที่อาสาทำงานให้กับสังคม	1	1	1	1	1	สอดคล้อง
35.	นักเรียนชักชวนเพื่อนให้เข้า ร่วมกิจกรรมเพื่อสาธารณะ ประโยชน์เสมอ	1	1	0	1	1	0.80 สอดคล้อง
ด้านความประหยัด							
36.	นักเรียนใช้เงินในการซื้อ สิ่งของต่าง ๆ เฉพาะในสิ่งที่ จำเป็นเท่านั้น	1	1	1	1	1	สอดคล้อง

(ต่อ)

ตารางที่ ข.1 (ต่อ)

รายการ	คะแนนความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ					IOC	สรุปผล
	คนที่	คนที่	คนที่	คนที่	คนที่		
	1	2	3	4	5		
37. นักเรียนรู้จักออมเงินเพื่อเก็บไว้ ใช้จ่ายในยามจำเป็น	1	1	1	1	1	1	สอดคล้อง
38. นักเรียนเป็นคนเรียบง่าย ใช้จ่าย อย่างประหยัด	1	1	1	1	1	1	สอดคล้อง
39. นักเรียนถนอมรักษาสິงของใช้ ต่าง ๆ ให้สามารถใช้งานได้ นานที่สุด	1	0	1	1	1	0.80	สอดคล้อง
40. นักเรียนชักชวนเพื่อให้ความ ประหยัดน้ำประหยัดไฟ	1	1	1	1	1	1	สอดคล้อง

ภาคผนวก ค

กิจกรรมโครงการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

โครงการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

หน่วยงาน โรงเรียนโคกเมยประชาพัฒนา อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์

สนองยุทธศาสตร์สพฐ. ที่ 1 สนองกลยุทธ์ สพม. ข้อที่ : 2 สนองกลยุทธ์โรงเรียน ข้อที่ : 2

สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา : มาตรฐานที่ 2

มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

ตัวบ่งชี้ที่ 2.1 ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร

ตัวบ่งชี้ที่ 2.2 ผู้เรียนมีความเอื้ออาทรผู้อื่นและกตัญญูทวนเวทิต่อผู้มีพระคุณ

ตัวบ่งชี้ที่ 2.3 ผู้เรียนยอมรับความคิด และวัฒนธรรมที่แตกต่าง

ตัวบ่งชี้ที่ 2.4 ผู้เรียนมีความตระหนักรู้คุณค่า ร่วมอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

กลุ่ม/หน่วยที่รับผิดชอบ : ฝ่ายบริหารทั่วไป ฝ่ายบริหารงบประมาณ

ฝ่ายบริหารบุคคล ฝ่ายบริหารวิชาการ

ผู้รับผิดชอบโครงการ : งานกิจกรรมนักเรียน

ลักษณะโครงการ โครงการใหม่ โครงการต่อเนื่อง อื่น ๆ

ประกอบด้วยกิจกรรม ดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมระเบียบวินัยนักเรียนและการแต่งกายที่ถูกต้อง
2. กิจกรรมฝากตัวเป็นศิษย์
3. กิจกรรมขับเคลื่อนวัฒนธรรมไทยและมารยาททางสังคม
4. กิจกรรมรักตัวเอง
5. กิจกรรมรักเพื่อน
6. กิจกรรมรักครู
7. กิจกรรมจิตอาสาช่วยเหลือสังคม
8. กิจกรรมรักษาดี ศาสน์ กษัตริย์

1. หลักการและเหตุผล

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายการศึกษาเพื่อ มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต และอยู่ในสังคมโลกได้อย่างมีความสุข จุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดผู้เรียน มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ

พอเพียง มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และได้กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้ (2551, หน้า 4-6)

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ

ซึ่งมีความสอดคล้องกับนโยบายของ คสช. (คณะรักษาความสงบแห่งชาติ) ในเรื่อง คำนิยามหลักของไทย โดยกำหนดให้ทางสถานศึกษาเน้นการปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดค่านิยมหลัก 12 ประการ ดังนี้

1. มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
2. ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงามเพื่อส่วนรวม
3. กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์
4. ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียนทั้งทางตรง และทางอ้อม
5. รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทยอันงดงาม
6. มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่น เผื่อแผ่และแบ่งปัน
7. เข้าใจเรียนรู้การเป็นประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ถูกต้อง
8. มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักการเคารพผู้ใหญ่
9. มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
10. รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รู้จักอดออมไว้ใช้เมื่อยามจำเป็น มีไว้พอกินพอใช้ ถ้าเหลือก็แจกจ่ายจำหน่าย และพร้อมที่จะขยายกิจการเมื่อมีความพร้อม เมื่อมีภูมิคุ้มกันที่ดี

11. มีความเข้มแข็งทั้งร่างกาย และจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำ หรือกิเลส มีความละอายเกรงกลัวต่อบาปตามหลักของศาสนา

12. คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม และของชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง

ดังนั้น โรงเรียนโคกเมยประชาพัฒนา จึงได้พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักการในการจัดการศึกษาตามมาตรฐานที่ 2 คือ ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ตามคุณลักษณะ ของคนไทย ที่พึงประสงค์ในฐานะเป็นพลเมืองดีของสังคมและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมโลกได้อย่างสันติสุข

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร
- 2.2 เพื่อให้ผู้เรียนมีความเอื้ออาทรผู้อื่นและกตัญญูทวดที่ต่อผู้มีพระคุณ
- 2.3 เพื่อให้ผู้เรียนยอมรับความคิด และวัฒนธรรมที่แตกต่าง
- 2.4 เพื่อให้ผู้เรียนมีความตระหนัก รู้คุณค่า ร่วมอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

3. เป้าหมาย

3.1 เชิงปริมาณ

- 3.1.1 ผู้เรียนร้อยละ 90 เป็นผู้ที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร
- 3.1.2 ผู้เรียนร้อยละ 90 เป็นผู้ที่มีความเอื้ออาทรผู้อื่นและกตัญญูทวดที่ต่อผู้มีพระคุณ
- 3.1.3 ผู้เรียนร้อยละ 90 เป็นผู้ที่ยอมรับความคิด และวัฒนธรรมที่แตกต่าง
- 3.1.4 ผู้เรียนร้อยละ 90 เป็นผู้มีความตระหนัก รู้คุณค่า ร่วมอนุรักษ์และพัฒนา

สิ่งแวดล้อม

3.2 เชิงคุณภาพ

- 3.2.1 ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร
- 3.2.2 ผู้เรียนมีความเอื้ออาทรผู้อื่นและกตัญญูทวดที่ต่อผู้มีพระคุณ
- 3.2.3 ผู้เรียนมียอมรับความคิด และวัฒนธรรมที่แตกต่าง
- 3.2.4 ผู้เรียนมีความตระหนัก รู้คุณค่า ร่วมอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

4. กิจกรรมและขั้นตอนการดำเนินการ

	ขั้นตอน/ กิจกรรม	ปีงบประมาณ พ.ศ. 2557											ผู้รับผิดชอบ		
		ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.		ก.ย.	
1	<p>ขั้นเตรียมการ (P)</p> <p>ประชุมวางแผนจัดทำโครงการ</p> <p>1.จัดทำโครงการเพื่อขออนุมัติจากผู้บริหารโรงเรียน</p> <p>2.จัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานตามโครงการ</p> <p>3.ประชุมคณะกรรมการเพื่อวางแผนการดำเนินงาน (P)</p>	←→													<p>-หัวหน้า 8</p> <p>กลุ่มสาระการเรียนรู้</p> <p>-กลุ่มสาระการเรียนรู้</p> <p>สังคมศึกษา ฯ</p> <p>-กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษา</p> <p>ต่าง ประเทศ</p> <p>-กิจกรรมนักเรียน</p>

ที่	ขั้นตอน/กิจกรรม	ปีงบประมาณ พ.ศ. 2557											ผู้รับผิดชอบ		
		ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.		ก.ย.	
2	<p>ขั้นดำเนินการ (D)</p> <p>เสนอโครงการ ขออนุมัติ กำหนดกิจกรรม ให้มีความ สอดคล้องกับ มาตรฐานที่ 2 ดังนี้ กิจกรรม ส่งเสริม คุณธรรมจริยธรรม</p>		←												ครูประจำ ชั้น
3	<p>ขั้นติดตาม ตรวจสอบและ ประเมินผล (C)</p> <p>- ติดตามการ ดำเนินการกิจกรรม - จัดทำสรุปผลการ ดำเนินการเพื่อ เสนอต่อผู้บริหาร เพื่อใช้สำหรับการ จัดโครงการ ดังกล่าวต่อไป - นำเสนอผลการจัด โครงการต่อทุกคน ในสถานศึกษา (ผู้บริหาร ผู้สอน ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน</p>														หัวหน้า กลุ่ม สาระ 8 กลุ่ม สาระ การ เรียนรู้

ที่	ขั้นตอน/ กิจกรรม	ปีงบประมาณ พ.ศ. 257											ผู้รับผิดชอบ อบ		
		ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.		ก.ย.	
4	ขั้นการนำผล การประเมิน มาปรับปรุง การ ดำเนินงาน (A) นำผลการ ประเมิน มาวางแผนการ ปฏิบัติงาน ระยะต่อไป โดยนำผลการ ประเมินมา เป็นข้อมูล ในการจัดทำ แผนพัฒนา คุณภาพการ พัฒนา มาตรฐานที่ 2 ในปีต่อไป														หัวหน้า กลุ่ม สาร 8 กลุ่ม สาร การ เรียนรู้

5. งบประมาณ

งบประมาณ

- งบอุดหนุน   งบระดมรายได้ภาษาอังกฤษ
 งบเรียนฟรี   งบประมาณอื่น ๆ ระบุ องค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร

รายละเอียดการใช้จ่ายงบประมาณ

ที่	กิจกรรม/รายการ	งบประมาณ			รวม
		ตอบแทน	ใช้สอย	วัสดุ	
1	กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม	-	-	20,000	20,000
รวม		-		20,000	20,000

6. ระยะเวลาที่ดำเนินการ

ตั้งแต่เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2557 – เดือนมีนาคม พ.ศ. 2558

7. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

โรงเรียน โลกเมยประชาพัฒนา

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

8. การประเมินผลโครงการ

ตัวชี้วัด	วิธีการประเมิน	เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน	เกณฑ์ (ตัวชี้วัดความสำเร็จ)
1. ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร	ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน - สังเกตจากพฤติกรรมของนักเรียน - สอบถามความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง	-แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ -แบบสังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรม -แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง - แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน	1. ผู้เรียนร้อยละ 90 เป็นผู้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร
2. ผู้เรียนมีความเอื้ออาทรผู้อื่นและกตัญญูทวดต่อผู้มีพระคุณ	- บันทึกการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน - บันทึกคุณลักษณะผู้เรียนที่ปฏิบัติตนเป็นลูกที่ดี -บันทึกคุณลักษณะผู้เรียนที่ปฏิบัติตนบำเพ็ญประโยชน์ต่อ	- แบบบันทึกคุณลักษณะผู้เรียนที่ปฏิบัติตนเป็นลูกที่ดี -แบบบันทึกคุณลักษณะผู้เรียนที่ปฏิบัติตนบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน	2. ผู้เรียนร้อยละ 90 เป็นผู้มีความเอื้ออาทรผู้อื่นและกตัญญูทวดต่อผู้มีพระคุณ
3. ผู้เรียนยอมรับความคิดเห็นและวัฒนธรรมที่แตกต่าง	สังคม - บันทึกการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน -สอบถามความ	-แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง -แบบสังเกตการเข้าร่วมหรือมีส่วนปฏิบัติกิจกรรม	3. ผู้เรียนร้อยละ 90 เป็นผู้ยอมรับความคิดเห็น และวัฒนธรรมที่แตกต่าง
4. ผู้เรียนมีความตระหนักรู้คุณค่า ร่วมอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม	พึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง -สังเกตการเข้าร่วมหรือมีส่วนปฏิบัติกิจกรรม -สอบถามความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง	-แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง	4. ผู้เรียนร้อยละ 90 เป็นผู้มี ความตระหนักรู้คุณค่า ร่วมอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

9. สถานที่ดำเนินโครงการ

โรงเรียน โลกเมยประชาพัฒนา

10. สาเหตุหรือปัจจัยความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นในการดำเนินโครงการ

สาเหตุหรือปัจจัยความเสี่ยง	แนวทางแก้ไข/ป้องกันความเสี่ยง
-แต่ละกิจกรรมมีลักษณะเป็นนามธรรมไม่สามารถแสดงออกได้อย่างชัดเจนในเรื่องความประพฤติและปฏิบัติในการเข้าร่วมกิจกรรม	-ควรมีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจนำไปสู่การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและมีความยั่งยืน

11. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร
2. ผู้เรียนมีความเอื้ออาทรผู้อื่นและกตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณ
3. ผู้เรียนมีการยอมรับความคิดเห็น และวัฒนธรรมที่แตกต่าง
4. ผู้เรียนมีความตระหนักรู้คุณค่า ร่วมอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

ลงชื่อ.....ผู้เสนอโครงการ
(.....)

ครูชำนาญการพิเศษ

ลงชื่อ.....ผู้อนุมัติโครงการ
(.....)

ผู้อำนวยการโรงเรียน โลกเมฆประชาพัฒนา

ลงชื่อ.....ผู้เห็นชอบโครงการ
(.....)

ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวศรินทิพย์ ศิริภักดิ์
วันเกิด	14 ตุลาคม 2533
สถานที่เกิด	5 หมู่ที่ 11 บ้านเมฆ ตำบลคงสิง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ 46130
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	5 หมู่ที่ 11 บ้านเมฆ ตำบลคงสิง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ 46130
เบอร์โทร	092 – 5475260
ตำแหน่งหน้าที่	ลูกจ้างชั่วคราว ตำแหน่งครูสอนคอมพิวเตอร์
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนโรงเรียนบ้านเวงประชารัฐบำรุง ตำบลคงสิง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ 46130
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2547	ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียน โลกศรีเมือง ตำบลคงสิง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ 46130
พ.ศ. 2552	ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียน โลกศรีเมือง ตำบลคงสิง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ 46130
พ.ศ. 2556	บริหารธุรกิจบัณฑิต (บร.ม.) สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
พ.ศ. 2561	ครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม